

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om klienthandlingar inom socialvården och om ändring av 10 och 14 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om klienthandlingar inom socialvården. Lagen ska gälla alla klienthandlingar oberoende av vilket underlag de har sparats på. Det föreslås att lagen ska tillämpas på tillhandahållare av såväl offentliga som privata socialvårdstjänster när de ordnar socialvård eller tillhandahåller socialservice. Syftet med den föreslagna lagen är att förenhetliga uppgiftsinnehållet i klienthandlingarna inom socialvården samt förfarandena i fråga om upprättandet, förvarandet och annan behandling av klienthandlingar vid produktionen av socialvårdstjänster, samt att främja den elektroniska behandlingen av klientuppgifter inom socialvården.

Lagen om klienthandlingar inom socialvården innehåller bestämmelser om sådana basuppgifter samt uppgifter i olika handlingstyper som blir aktuella i samband med olika serviceuppgifter som ska antecknas och registreras i socialvårdens klienthandlingar både inom socialvården och vid sektorsövergripande samarbete mellan olika myndigheter och tillhandahållare av socialservice. Klienthandlingar inom socialvården ska sparas i socialvårdens anmälningsregister eller socialvårdens klientregister.

I den föreslagna lagen finns det bestämmelser om ansvaret och skyldigheterna för både den som ordnar socialservice och serviceproducenten i fråga om behandlingen av klientuppgifter i samband med köp av tjän-

ter. Den som ordnar socialservice åläggs i egenskap av registeransvarig för klienthandlingarna, och serviceproducenten åläggs i egenskap av den som upprättar och på annat sätt behandlar klienthandlingarna, en skyldighet att i ett skriftligt uppdragsavtal definiera hur serviceproducenten ska se till att klientuppgifter behandlas korrekt, hur den ska sköta sina uppgifter och uppfylla sitt ansvar i anslutning till registerföringen samt hur den ska iakttä skyldigheterna i fråga om sekretess.

Propositionen främjar också utformningen av det riksomfattande arkivet för handlingar inom socialvården (Kansa). I propositionen föreslås det att lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården ändras i den utsträckning att Folkpensionsanstalten och Befolkningscentralen kan börja tekniskt genomföra ett riksomfattande elektroniskt arkiv för klienthandlingar inom socialvården. I lagen ska också intas en bestämmelse, enligt vilken Folkpensionsanstalten kan utveckla en informationsförmedlings- och förfrågningservice i de riksomfattande elektroniska Kanta-tjänsterna inom hälso- och sjukvården. Genom denna service kan en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården datasäkert lämna ut elektroniskt utlåtanden och intyg som han eller hon har skrivit till namngivna mottagare.

Avsikten är att de föreslagna lagarna ska träda i kraft den 1 april 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning	5
Finlands grundlag.....	5
Socialvårdslagen.....	5
Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården	6
Lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården	7
Lagen om försök med obrutna servicekedjor inom social- och hälsovården	7
Personuppgiftslagen	8
Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	9
Förvaltningslagen	10
Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet.....	11
Arkivlagen.....	12
Lag om patientens ställning och rättigheter.....	12
Social- och hälsovårdsministeriets förordning om journalhandlingar	12
2.2 Klienthandlingar inom socialvården	13
Klienthandlingar.....	13
Förvaring av klienthandlingar	13
Socialvårdens personregister	14
Information av handlingskaraktär i socialvårdens informationssystem	15
Socialvårdens särskilda behov vid behandlingen av information av handlingskaraktär	15
Behov av att få ta del av information i handlingar	16
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	17
3.1 Målsättning.....	17
3.2 De viktigaste förslagen.....	19
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	19
4.1 Ekonomiska konsekvenser	20
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	20
4.3 Administrativa konsekvenser	21
Fördelar och möjligheter ur organisationsperspektiv	21
4.4 Konsekvenser för klientens ställning	22
Fördelar och möjligheter ur klientens perspektiv	22
4.5 Samhälleliga konsekvenser	22
Fördelar och möjligheter ur samhällets perspektiv.....	23
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	23
DETALJMOTIVERING	25
1 LAGFÖRSLAG	25
1.1 Lag om klienthandlingar inom socialvården.....	25
1 kap. Allmänna bestämmelser	25
2 kap. Skyldigheter i fråga om anteckningen av klientuppgifter	33
3 kap. Klientuppgifter som ska antecknas	38
4 kap. Särskilda bestämmelser om behandlingen av klientuppgifter	47

1.2	Lag om ändring av lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården	51
2	IKRAFTTRÄDANDE	52
3	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	52
	LAGFÖRSLAG	54
	Lag om klienthandlingar inom socialvården	54
	Lag om ändring av 10 och 14 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården	61
	BILAGA	63
	PARALLELLEXT	63
	Lag om ändring av 10 och 14 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården	63

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

I propositionen föreslås det att det stiftas en ny lag om klienthandlingar inom socialvården (*lagen om klienthandlingar*). Det är meningen att den nya lagen ska främja en ändamålsenlig behandling och användning av klientuppgifter inom socialvården. Bortsett från bestämmelser om skyldighet att iakttas sekretess finns det inte någon särskild reglering som gäller klienthandlingar inom socialvården (lag om klienthandlingar), vilket har upplevts som en brist. En lag som gäller klienthandlingar är också en förutsättning för att man ska kunna bygga upp en riksomfattande elektronisk informationssystemtjänst för socialvården och som en del av den ett elektroniskt arkiv för klienthandlingar inom socialvården, vilket med tiden blir ett nationellt grunddatalager för socialvården (*Kansa*).

Avsikten är att lagen om klienthandlingar inom socialvården ska gälla alla typer av klienthandlingar oberoende av vilken form de har registrerats i, men det är meningen att de viktigaste kraven som den riksomfattande informationssystemtjänsten ställer ska beaktas redan i lagen, såsom att klienthandlingarna och klientregistren ska vara enhetliga till strukturen och innehållet. I förslagen beaktas också behoven av inbördes samarbete mellan socialvården och hälso- och sjukvården. Genom den föreslagna lagen går det ändå inte än så länge att säkerställa att klientuppgifterna inom socialvården är elektroniskt tillgängliga i förhållande till journalhandlingarna, men det är meningen att skapa förutsättningar för detta genom ändringar av lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007, nedan lagen om klientuppgifter). I det första skedet är det meningen att bestämmelser om det elektroniska riksomfattande arkivet för klientuppgifter inom socialvården ska tas in i lagen om klientuppgifter. I ett senare skede är det meningen att skapa lagstiftningsmässiga förutsättningar för sam användning av patient- och klientuppgifterna.

För en smidig samordning av social- och hälsovårdstjänsterna krävs det att tillräckligt

enhetliga principer iakttas när klient- och journalhandlingarna registreras och behandlas på annat sätt. Detta garanterar att de som utför klientarbete, oberoende av organisationerna, har möjlighet att använda uppgifterna i handlingarna i den omfattning som behövs för klientskapet. Detta blir tekniskt möjligt när det elektroniska riksomfattande klienthandlingsarkivet, Kansa, blir färdigt och tas i bruk på ett heltäckande sätt. Målet på lång sikt är att de talrika särskilda bestämmelserna om behandlingen av klientuppgifter inom social- och hälsovården ska samlas i en och samma lag.

Socialvårdens framtida arkiv Kansa skapas i anslutning till det hälso- och sjukvårdsarkiv Kanta som Folkpensionsanstalten redan ansvarar för, och man kommer i tillämpliga delar att dra nytta av definitionerna för Kanta. Detta möjliggör informationsutväxling mellan socialvården och hälso- och sjukvården samt mellan de olika aktörerna inom socialvården. Även förvaringssätten och förvaringstiderna för klienthandlingar förenhetligas. Med hjälp av ett skyddat medborgargränssnitt kommer medborgarna också att kunna kontrollera sina egna klientuppgifter inom socialvården som registrerats i Kansa.

Den nya regleringen av klienthandlingar och de riksomfattande samlade socialvårdsregistren stöder sig på regeringsprogrammet av den 22 juni 2011 för Jyrki Katainens regering. I programmet sägs som följer: ”Utvecklandet av social- och hälsovårdens elektroniska informationsförvaltning fortsätter för att man vid behov smidigt ska få uppgifter om klienter. Social- och hälsovårdens informationssystem görs kompatibla och utbyte av uppgifter möjliggörs. Sådana elektroniska tjänster inom social- och hälsovården som är riktade till medborgarna utvecklas med beaktande av användarnas olika möjligheter att använda de elektroniska tjänsterna.”

Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den strategiska styrningen av social- och hälsovårdens informationsförvaltning. Inom projektet för förbättrad IT-användning inom socialvården (Tikesos) utvecklades socialvårdens informationshantering på nationell nivå under 2005—2011. Därefter fortsatte

enheten för operativ styrning av informationsadministrationen inom social- och hälsovården (OPER) vid Institutet för hälsa och välfärd (THL) med detta uppdrag. Efter att Tikesos-projektet avslutades har man slutfört ett stort antal beskrivningar för att bestämma det tekniska genomförandet i fråga om handlingar samt handlingarnas innehåll och struktur.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning

Finlands grundlag

Finlands grundlag (731/1999) trädde i kraft den 1 mars 2000. Enligt 10 § 1 mom. är vars och ens privatliv, heder och hemfrid trygga. Vidare föreskrivs det att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Denna särskilda bestämmelse om datasekretess togs ursprungligen in i 8 § i regeringsformen i samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (969/1995), och den hänvisar till behovet att genom lagstiftning trygga individens rättsskydd och skydd för privatlivet när personuppgifter behandlas. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att socialvårdens klientuppgifter till sin karaktär är uppgifter som hör till kärnan i skyddet för privatlivet (GrUU 25/1998 rd).

Genom reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna införlivades i praktiken skyldigheterna enligt internationella människorättskonventioner som är bindande för Finland i den nationella lagstiftningen. Behandlingen av personuppgifter normeras dessutom av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EY om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och det fria flödet av sådana uppgifter (nedan dataskyddsdirektivet). I Finland har direktivet införlivats genom personuppgiftslagen (523/1999). Vid beredningen av personuppgiftslagen beaktades också 8 § i den dåvarande regeringsformen. Även konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 35 och 36/92), som har godtagits av Eu-

roparådet, ställer ett särskilt krav på nivån på den nationella lagstiftning som skyddar personuppgifter.

Socialvårdslagen

Socialvårdslagen (710/1982) trädde i kraft den 1 januari 1984. Syftet med lagen var att genom en översyn av de centrala delarna av lagstiftningen om socialvården trygga de funktionella, administrativa och ekonomiska förutsättningarna för socialvården i kommunerna och att på så sätt skapa en grund för utvecklingen av socialvården som helhet. Socialvårdslagen innehåller bestämmelser om förvaltningen av socialvården, den kommunala socialvården, förfarandet vid lämnande av socialvård och kommunernas ömsesidiga ersättningar.

Enligt socialvårdslagen svarar kommunerna i huvudsak för att socialvårdsservice anordnas. Kommunerna kan ordna de lagstadgade tjänsterna genom att producera dem själva eller genom olika former av samarbete mellan kommunerna eller genom att köpa tjänsterna av privata serviceproducenter.

Kommunen ska sörja för anordnandet av de former av socialservice som anges i 17 § i socialvårdslagen, nämligen socialarbete, rådgivning i uppfostrings- och familje frågor, hemservice, boendeservice, institutionsvård, familjevård, verksamhet i sysselsättnings syfte för personer med funktionsnedsättning och arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning och åtgärder för att fastställa underhållsbidrag. Enligt bestämmelsen ska kommunen även sörja för ordnande av barn- och ungdomsvård, specialomsorger om utvecklingsstörda, service och stöd på grund av funktionsnedsättning och service i anslutning till missbrukarvård, för ordnande av de uppgifter som föreskrivits för barnatillsyningsmannen och andra åtgärder för utredande och fastställande av faderskap, för ordnande av åtgärder i samband med adoptionsrådgivning, medling i familje frågor och medling vid verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt och för ordnande av stöd för närståendevård och annan socialservice, samt för de uppgifter som avses i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliter-

ingssyfte, enligt vad som dessutom föreskrivs särskilt om dessa serviceformer.

När man i kommunerna fullgör de socialvårdsuppgifter som avses ovan samlas det en ansevärd mängd klientuppgifter om socialvårdsklienterna. I socialvårdslagen finns inte några särskilda bestämmelser om behandling av dessa klientuppgifter, utan på dem tillämpas som allmänna lagar lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen) och personuppgiftslagen. Som speciallag tillämpas dessutom lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000, nedan klientlagen). I den lagen finns det bestämmelser om skyldighet att iaktta sekretess i fråga om socialvårdens klientuppgifter och om rätt att avvika från skyldigheten.

Den allmänna planeringen, styrningen och övervakningen av socialvården hör enligt 3 § 1 mom. i socialvårdslagen till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter. Till ministeriets uppgifter hör följaktligen också att tolka lagstiftningen om och utforma behövliga riktlinjer för behandlingen av klientuppgifterna och de klienthandlingar som innehåller sådana uppgifter. Enligt 3 § 2 mom. i socialvårdslagen ansvarar regionförvaltningsverket för planeringen, styrningen och övervakningen av socialvården inom sitt verksamhetsområde. Med stöd av 3 mom. styr Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira), som lyder under social- och hälsovårdsministeriet, regionförvaltningsverkens verksamhet. Valvira styr och övervakar socialvården i synnerhet när det är fråga om principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden, ärenden som gäller flera regionförvaltningsverks verksamhetsområde eller hela landet, ärenden som har samband med övervakningsärenden som behandlas vid Valvira och som gäller hälso- och sjukvård eller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, samt ärenden som regionförvaltningsverket är jävigt att behandla. I Valviras och regionförvaltningsverkens uppgifter ingår bland annat styrning och övervakning av behandlingen av klientuppgifter i kommunerna och med avseende på privata tillhandahållare av socialservice.

Riksdagens social- och hälsovårdsutskott har efter att beredningen av denna regerings-

proposition avslutats överlämnat sitt betänkande om Regeringens proposition med förslag till en ny socialvårdslag (ShV M/27/2014-Rp 154/2014), och riksdagen har på grundval av denna antagit socialvårdslagen, som ännu inte har stadfäst. Därmed har vid beredningen av denna regeringsproposition denna lag inte kunnat beaktas.

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården

Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000, nedan klientlagen) trädde i kraft den 1 januari 2001. Klientlagen innehåller centrala juridiska principer med anknytning till klientmedverkan, bemötande och rättsskydd inom socialvården. Lagen gäller klientens ställning och rättigheter inom socialvård som ordnas av såväl myndigheter som privata. Klientlagen innehåller bestämmelser om socialvårdsklientens rättigheter och skyldigheter, sekretess för klientuppgifter, tystnadsplikt och utlämnande av sekretessbelagda uppgifter, socialvårdsmyndigheternas rätt att ta del av sekretessbelagda uppgifter och få handräckning samt om anmärkning och socialombudsman.

I 11 § finns det bestämmelser om utlämnande av klientuppgifter till klienten själv eller dennes företrädare. Bestämmelser om klientens och företrädarens skyldighet att lämna de uppgifter som behövs vid ordnandet och lämnandet av socialvård finns i 12 §. Klienten ska upplysas om vilka uppgiftskällor som kan användas för att inhämta upplysningar om honom eller henne oberoende av samtycke. Klienten ska ges tillfälle att ta del av uppgifterna. Enligt 13 § har klienten eller dennes företrädare rätt att innan uppgifter lämnas till den som ordnar eller lämnar socialvård få veta för vilket ändamål de uppgifter som han eller hon lämnar behövs, vilket användningsändamålet är, för vilka ändamål uppgifterna normalt utlämnas samt i vilken i personuppgiftslagen avsedd registeransvarigs personregister uppgifterna kommer att registreras. Dessutom ska klienten eller dennes lagliga företrädare upplysas om hur de i personuppgiftslagen avsedda rättigheterna kan utövas, om klienten inte redan har fått denna information.

Bestämmelser om sekretess för socialvårdshandlingar finns i 14 §. En sekretessbelagd handling eller en kopia eller utskrift av en sådan handling får inte företes för eller lämnas ut till utomstående eller med hjälp av teknisk anslutning eller på något annat sätt företes för eller lämnas ut till utomstående. I fråga om upphörande av sekretess hänvisas det till 31 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen). Enligt 15 § i klientlagen är det förbjudet för bland annat den som ordnar eller producerar socialvård samt för den som är anställd hos denne att röja eller utnyttja sekretessbelagda uppgifter, om inte klienten eller klientens företrädare gett sitt samtycke till detta enligt 16 §. I 17, 18 och 27 § finns det dessutom bestämmelser om förutsättningarna för utlämnande av sekretessbelagda uppgifter även utan samtycke. En bestämmelse om undantag i fråga om och upphörande av tystnadsplikt finns i 19 §. Bestämmelser om myndigheternas rätt att få sekretessbelagda uppgifter finns i 20 §. Enligt 22 § kan en socialvårdsmyndighet få handräckning som myndigheten behöver för att sköta sina lagstadgade uppgifter.

Lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården

Lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007, lagen om klientuppgifter) trädde i kraft den 9 februari 2007. Syftet med lagen är att främja dataskyddet och informations säkerheten vid elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården samt informationssystemens interoperabilitet och funktionalitet genom bestämmelser om kravdefinition och tillsyn.

För att känsliga och sekretessbelagda uppgifter ska kunna behandlas i informationssystemen krävs det att alla parter kan lita på att de tekniskt komplicerade systemen motsvarar lagens bestämmelser och uppfyller alla krav på informationssäkerhet i fråga om principer, tekniska lösningar och genomförande. Från systemanvändarnas synpunkt är det dessutom viktigt att informationssystemen är interoperabla och uppfyller kraven på praktisk funktionalitet.

I lagen om klientuppgifter finns det bestämmelser om de viktigaste kraven på dataskyddet och informations säkerheten för social- och hälsovårdens informationssystem och på interoperabiliteten och funktionaliteten mellan informationssystemen, samt bestämmelser om förfaranden. Likaså finns det bestämmelser om krav som ställs på verksamhetsenheterna för socialvård eller hälso- och sjukvård för att säkerställa dataskyddet och informations säkerheten vid användning av elektroniska informationssystem. Med stöd av en bestämmelse om bemyndigande i lagen ska Institutet för hälsa och välfärd ta fram och fastställa kriterier. Leverantörerna och de organisationer som använder informationssystemen ska se till att kriterierna följs. Dessutom ska de informationssystem som ansluts till de riksomfattande informationssystemtjänster som Folkpensionsanstalten förvaltar godkännas av en utomstående expert.

Inom hälso- och sjukvården har man redan i hög grad infört riksomfattande informationssystemtjänster som består av elektroniska recept, det riksomfattande elektroniska patientdataarkivet (arkiveringstjänsten) samt i anslutning därtill av läkemedelsdatabasen, åtkomst till recept- och patientuppgifter (omakanta.fi) och patientens informationshanteringstjänst, där patientens viljeyttringar registreras. Dessa bildar tillsammans hälso- och sjukvårdsarkivet Kanta-tjänster. När det gäller lagen om klientuppgifter tillämpas kraven på patientuppgifter fullt ut år 2016.

Lagen om försök med obrutna servicekedjor inom social- och hälsovården

Lagen om försök med obrutna servicekedjor inom social- och hälsovården (811/2000, nedan försökslagen) trädde i kraft den 1 oktober 2000. Lagens tillämpningsområde är regionalt avgränsat och den skulle ursprungligen gälla till och med den 31 december 2003. Giltighetstiden har senare förlängts tre gånger: första gången med två år till utgången av 2005 (1225/2003), andra gången till utgången av 2007 (1262/2005) och tredje gången till den 31 augusti 2015 (1228/2010).

Syftet med lagen är att förbättra verkställigheten av social- och hälsovårdstjänster och

sociala förmåner, klientens förutsättningar att klara sig på egen hand, skyddet för privatlivet samt datasäkerheten. Med hjälp av lagen strävar man efter att få till stånd ett smidigt samarbete mellan de enskilda verksamhetsenheterna. Lagen innehåller bestämmelser om personliga rådgivare, planer för servicekedja, socialförsäkringskort och referensdatabassystemet inom social- och hälsovården.

Planen för servicekedja är en heltäckande organisationsövergripande plan för den service och de förmåner som klienten tillhandahålls. Uppgifterna om en plan för servicekedja och om ändringar i den registreras enligt 11 § i de klientregister som förs av sådana registeransvariga inom social- och hälsovården vars företrädare har varit med om att göra upp eller ändra planen. Det informationsutbyte som behövs vid uppgörande och ändring av en plan för servicekedja kräver klientens skriftliga samtycke.

Lagen innehåller bestämmelser om elektronisk identifiering och signering. I 12 § föreskrivs det om certifikat med hjälp av vilka klienter inom social- och hälsovården, legitimerade yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården samt organisationerna inom social- och hälsovården kan certifieras. Enligt 13 § kan klienterna, organisationerna och företrädare för organisationerna elektroniskt signera och kryptera dokument eller andra meddelanden som de sänder.

Lagen innehåller bestämmelser om referensdatabassystemet, som består av social- och hälsovårdens referensdatabaser och innehåller hänvisningar till uppgifterna i den registeransvariges bassystem. Enligt 20 § är syftet med referensdatabaserna att främja åstadkommandet av en obruten servicekedja för klienten genom att göra sökandet och utlämnandet av klientuppgifter snabbare samt göra det lättare att få en fullständig uppfattning om klientens situation då social- och hälsovård samt annat socialskydd ordnas.

I 21 § sägs att referensuppgifterna upprättas och registreras i referensdatabaser samt utlämnas och behandlas i övrigt av de registeransvariga inom social- och hälsovården som ingår i försöket. Dessa uppgifter kan också utifrån ett skriftligt uppdragsavtal utföras för en registeransvarig inom social- och hälsovården som ingår i försöket. Klienten

ska informeras om de uppgifter som registreras i en referensdatabas och om deras användningsändamål samt om förutsättningarna för utlämnande av uppgifter och om den övriga behandlingen av uppgifterna. Enligt 22 § registreras i referensdatabasen som referensuppgifter klientens namn och personbeteckning, var uppgifterna finns, en allmän beskrivning av de uppgifter som referensuppgifterna anknyter till, tiden för registreringen av en referensuppgift samt de tekniska uppgifter som krävs med tanke på referensdatabasens funktion. I referensdatabasen registreras också klientens samtycke till att referensuppgifter lämnas ut samt uppgifter om användning och utlämnande av referensuppgifter (logguppgifter). Bestämmelser om hemlighållande av referensuppgifter som registreras i en referensdatabas och om när uppgifter kan lämnas ut trots skyldigheten att iakttäta sekretess finns i 23 §. Bestämmelser om klientens rätt till insyn i referensuppgifterna finns i 24 §.

Personuppgiftslagen

Personuppgiftslagen (523/1999) trädde i kraft den 1 juni 1999. Lagen ersatte 1987 års personregisterlag. Genom personuppgiftslagen ändrades den dåvarande allmänna lagstiftningen om insamling, registrering, användning och utlämnande av personuppgifter så att den började stämma överens med Data-skyddsdirektivet och andra internationella regelverk. Under beredningen av lagen beaktades även den revidering av bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna i den dåvarande regeringsformen som trädde i kraft 1995 och enligt vilken det sades att ”om skydd för personuppgifter stadgas närmare i lag”.

I 3 § i personuppgiftslagen finns det bestämmelser om de viktigaste definitionerna i anknytning till personuppgifter och behandlingen av dem. Med personuppgifter avses enligt paragrafen alla slags anteckningar som beskriver en fysisk person eller hans eller hennes egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till honom eller henne själv eller till hans eller hennes familj eller någon som lever i gemensamt hushåll med honom eller henne. Med behandling av personupp-

gifter avses insamling, registrering, organisering, användning, översändande, utlämnande, lagring, ändring, samkörning, blockering, utplåning och förstöring av personuppgifter samt andra åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifterna.

Ett personregister är en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som hör samman på grund av sitt användningsändamål, och som helt eller delvis behandlas med automatisk databehandling eller har ordnats som ett kartotek, en förteckning eller på ett annat motsvarande sätt så att information om en bestämd person kan erhållas med lätthet och utan oskäligen kostnader. Med registeransvarig avses en eller flera personer, sammanslutningar, inrättningar eller stiftelser för vilkas bruk ett personregister inrättas och vilka har rätt att förfoga över registret eller vilka enligt lag ålagts skyldighet att föra register. Med registrerad avses den som en personuppgift gäller.

Med tredje man avses i personuppgiftslagen andra personer, sammanslutningar, inrättningar eller stiftelser än den registrerade, den registeransvarige, registerföraren eller den som behandlar personuppgifter för de två sistnämndas räkning. Med samtycke avses varje slag av frivillig, särskild och på information baserad viljeyttring genom vilken den registrerade godtar behandling av personuppgifter som gäller honom eller henne.

Personuppgiftslagen fastställer de allmänna principerna vid behandlingen av personuppgifter. Dessa är bland annat aktsamhetsplikt vid behandlingen av personuppgifter, principen om planering av behandlingen av personuppgifter och principen om ändamålsbundenhet.

Enligt 11 § är behandling av känsliga uppgifter i princip förbjuden. Med känsliga uppgifter avses personuppgifter som beskriver eller vilkas syfte är att beskriva 1) ras eller etniskt ursprung, 2) någons samhällsliga eller politiska uppfattning eller religiösa övertygelse eller medlemskap i ett fackförbund, 3) en brottslig gärning eller ett straff eller någon annan påföljd för ett brott, 4) någons hälsotillstånd, sjukdom eller funktionsnedsättning eller vårdåtgärder eller därmed jämförbara åtgärder som gäller honom eller henne, 5) någons sexuella inriktning eller bete-

ende eller 6) någons behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som någon erhållit.

I 12 § bestäms om undantag i fråga om behandlingen av känsliga uppgifter. Enligt paragrafen utgör inte förbudet hinder för att verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården eller yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården behandlar uppgifter som de fått i denna verksamhet om den registrerades hälsotillstånd, sjukdom eller funktionsnedsättning eller de vårdåtgärder som gäller honom eller henne, eller andra uppgifter som är nödvändiga för vården av den registrerade. Också socialvårdsmyndigheterna eller någon annan myndighet, en institution eller en privat socialserviceproducent, vilka beviljar socialvårdsförmåner, får trots förbudet behandla uppgifter som myndigheten, institutionen eller serviceproducenten har fått i sin verksamhet om den registrerades behov av socialvård eller socialvårdstjänster, stödåtgärder eller andra förmåner inom socialvården som beviljats den registrerade eller andra uppgifter som är nödvändiga för vården av den registrerade. Bestämmelser om villkoren för att behandla personbeteckningar finns i 13 §.

Den registrerade ska informeras om behandlingen av uppgifter om honom eller henne i enlighet med 24—25 § och den registrerade har rätt till insyn i uppgifterna om honom eller henne (26—28 §). Enligt 32 § ska den registeransvarige säkerställa datasäkerheten, och i 33 § bestäms om tystnadsplikt för den som behandlar uppgifterna. Enligt 34 § ska ett personregister som är obehövligt för den registeransvarige förstöras, om det inte särskilt föreskrivs att de registrerade uppgifterna ska bevaras eller om registret inte ska överföras till ett arkiv på det sätt som avses i 35 §.

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (offentlighetslagen) trädde i kraft den 1 december 1999. Genom lagen reviderades hela lagstiftningen om offentlighet och

sekretess för myndighetshandlingar. Syftet med lagen är att säkerställa att offentlighetsprincipen iakttas i all utövning av offentlig makt. Lagens tillämpningsområde omfattar alla dem som sköter offentliga uppgifter, oberoende av om de är organiserade som myndigheter eller inte. Lagen innehåller bestämmelser om handlingars offentlighet, god informationshantering, skyldighet att iakttä sekretess samt om undantag från och upphörande av sekretess.

Enligt 1 § är myndighetshandlingar offentliga, om inte något annat föreskrivs särskilt. Med handling avses enligt 5 § utom en framställning i skrift eller bild även ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningsanordning eller något annat hjälpmedel. Med myndighetshandling avses en handling som innehas av en myndighet och som har upprättats av myndigheten eller av någon som är anställd hos en myndighet eller som har inkommit till en myndighet för behandling av ett visst ärende eller i övrigt inkommit i samband med ett ärende som hör till myndighetens verksamhetsområde eller uppgifter. En handling anses ha blivit upprättad av en myndighet även när den har upprättats på uppdrag av myndigheten. En handling anses ha inkommit till en myndighet även när den har inkommit till den som verkar på uppdrag av myndigheten eller i övrigt för myndighetens räkning, för att denne ska kunna utföra sitt uppdrag.

Enligt 10 § får uppgifter om en sekretessbelagd myndighetshandling eller om dess innehåll lämnas ut endast om så särskilt bestäms i offentlighetslagen. När endast en del av en handling är sekretessbelagd, ska uppgifter i den offentliga delen lämnas ut, om det är möjligt så att den sekretessbelagda delen inte röjs.

I 11 § 1 mom. föreskrivs det om en parts rätt att ta del av en handling och i 2 mom. föreskrivs det om undantag från denna rätt. Enligt 12 § har var och en rätt att ta del av de uppgifter som ingår i en myndighetshandling och som gäller honom eller henne själv. Bestämmelser om myndigheternas skyldighet

att främja möjligheterna att ta del av en handling samt en god informationshantering finns i 17—21 §.

Enligt 24 § 1 mom. 25 punkten är handlingar som innehåller uppgifter om en klient hos socialvården och de förmåner eller stödåtgärder eller den socialvårdsservice denne erhållit eller uppgifter om en persons hälsotillstånd eller funktionsnedsättning, den hälsovård eller rehabilitering som denne har erhållit eller uppgifter om någons sexuella beteende eller inriktning sekretessbelagda myndighetshandlingar, om inte något annat föreskrivs särskilt. Enligt 26 § 1 mom. kan en myndighet lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd myndighetshandling, om i lag särskilt har tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter, eller när sekretessplikt har föreskrivits till skydd för någons intressen och denne samtycker till att uppgifter lämnas ut. Enligt 26 § 3 mom. får en myndighet lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling för handräddning som myndigheten lämnar samt för ett uppdrag som myndigheten givit eller någon annan uppgift som i övrigt handhas för myndighetens räkning, om detta är nödvändigt för att uppdraget eller uppgiften ska kunna skötas.

Förvaltningslagen

Förvaltningslagen (434/2003) trädde i kraft den 1 januari 2004. Syftet med lagen är att genomföra och främja god förvaltning samt rättsskydd i förvaltningsärenden och också att främja kvalitet och gott resultat i fråga om den service förvaltningen tillhandahåller. I bakgrunden finns ett starkt inflytande från det krav på god förvaltning och lagenlig förvaltning som kan härledas ur grundlagen.

Rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad, rätt att få sin sak behandlad av en behörig myndighet, beaktande av offentligheten för förvaltningsärenden, rätt att bli hörd vid handläggningen, rätt att få ett motiverat beslut och rätt att söka ändring i beslutet är rättigheter som ingår i god förvaltning. Minimikraven för god förvaltning regleras i förvaltningslagen. Förvaltningslagen styr behandlingen av ärenden

vid sidan om lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (klientlagen), men på ett allmännare och mera principiellt plan än den lagen. I förvaltningslagen anges de kvalitativa grunderna för god förvaltningsverksamhet och anges krav och skyldigheter för myndigheterna med avseende på förfaranden.

Bestämmelser om partsställning och förande av talan i förvaltningsärenden finns i 3 kap. i förvaltningslagen. Det bör noteras att de allmänna bestämmelser om omyndigas talan som finns i 14 § inte lämpar sig direkt för socialvården, utan frågan regleras på speciallagsnivå genom klientlagen och barnskyddslagen.

Bestämmelserna i 4 kap. handlar om hur ett förvaltningsärende inleds och behandlas hos en myndighet. Uppgifterna inom socialvården är av sådan karaktär att tröskeln för att inleda ett ärende är låg, och till exempel frågan om hur ett barnskyddsärende inleds har reglerats genom speciallagstiftning.

Bestämmelser om avgörande av ärenden finns i 7 kap. Bestämmelserna om motivering av beslut och anvisningar om hur man begär omprövning är väsentliga bestämmelser om förfarande. Bestämmelserna om omprövningsförfarande i 7 a kap. tillämpas inte inom socialvården eftersom socialvården har en egen reglering om detta i socialvårdslagen.

Inom socialvården berör förvaltningslagen förfaringsmässigt hela klientprocessens livscykel. Det är följaktligen viktigt att notera att förvaltningslagen har betydelse både i samband med lagenlig klientservice och som internt rättesnöre för förvaltningen. Förvaltningslagen och de principer den är uttryck för bör komma fram inom förvaltningen på bred front.

Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet

Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) trädde i kraft den 1 februari 2003. Syftet med lagen är att genom främjande av elektroniska dataöverföringsmetoder göra uträttandet av ärenden smidigare och snabbare i förvaltningen, vid domstolar och andra rättskipningsorgan

samt att öka datasäkerheten i anslutning till dessa. Lagen tillämpas i tillämpliga delar också på andra än myndigheter när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Lagen innehåller bestämmelser om bland annat en myndighets skyldighet att ordna elektronisk service, avsändande av elektroniska meddelanden, elektronisk signering av beslutshandlingar och elektronisk delgivning.

Med elektronisk dataöverföringsmetod avses telefax, elektroniska blanketter, elektronisk post och rätten att använda elektroniska datasystem, samt andra på elektronisk teknik baserade metoder där data förmedlas via en trådlös överföringskanal eller kabel. Med elektronisk dataöverföringsmetod avses dock inte telefonsamtal. Ett elektroniskt meddelande är information som har sänts med en elektronisk dataöverföringsmetod och som vid behov kan registreras i skriftlig form. Med elektroniskt dokument avses ett elektroniskt meddelande som hänför sig till anhängiggörandet eller behandlingen av ett ärende eller till delgivningen av ett beslut.

Enligt lagen ska myndigheterna erbjuda möjlighet att i syfte att anhängiggöra ärenden eller för behandlingen av dem sända elektroniska meddelanden. Myndigheterna ska också se till att deras elektroniska dataöverföringsmetoder fungerar och informera om de adresser som ska användas vid den elektroniska kommunikationen med dem.

Elektroniska meddelanden sänds till myndigheterna på avsändarens ansvar. Vid inledande och annan behandling av ärenden uppfyller också elektroniska dokument som sänts till en myndighet kravet på skriftlig form. Kravet på underskrift uppfylls i sin tur också genom en sådan elektronisk signatur som avses i lagen om elektroniska signaturer. Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet innehåller dessutom bestämmelser om hur ankomsttidpunkten för ett elektroniskt meddelande fastställs samt om diarieföring eller annan registrering av elektroniska dokument, teknisk bearbetning och överföring av meddelanden.

Lagen gäller dessutom elektronisk signering av beslutshandlingar och elektronisk delgivning av beslut. Vid delgivning bör det dock beaktas att delgivningssättet inte får äventyra den personliga integriteten eller nå-

got annat särskilt behov av skydd eller säkerhet hos klienten eller tryggheten av rättigheterna för den som saken gäller.

Arkivlagen

Arkivlagen (831/1994) trädde i kraft den 1 oktober 1994. Genom arkivlagen minskade den detaljerade regleringen av myndigheternas arkivfunktion och arkivverkets tillsynsuppgifter betydligt. I lagen beaktades också den utveckling som hade skett inom datateknik och informationsanvändning och som hade konsekvenser för arkivfunktionen. Lagen innehåller bestämmelser om arkivverket, arkivfunktionen och organiseringen av den, framställning, förvaring och användning av handlingar samt om privata arkiv.

Enligt 4 § har arkivverket till uppgift att säkerställa att handlingar som hör till vårt nationella kulturarv bevaras och är tillgängliga, främja forskning samt styra, utveckla och undersöka arkivfunktionen. Enligt 6 § omfattar ett arkiv de handlingar som inkommit till arkivbildaren på grund av dess uppgifter eller som tillkommit genom dess verksamhet. Med handling avses i arkivlagen en framställning i skrift eller bild eller en på elektronisk väg eller på annat sätt åstadkommen framställning som kan läsas, avlyssnas eller annars uppfattas med tekniska hjälpmedel. Enligt 7 § har arkivfunktionen till uppgift att säkerställa att handlingar hålls tillgängliga och bevaras, att sköta den informationstjänst som hänför sig till dem, att bestämma handlingars förvaringsvärde och att gallra ut onödigt material.

Arkivfunktionens krav ska beaktas i arkivbildarens informationsförvaltning och dokumentförvaltning. Arkivbildaren ska med hänsyn till vad som särskilt föreskrivs bestämma hur planeringen av, ansvaret för och skötseln av arkivfunktionen samt förvaringstiderna och förvaringssätten ordnas.

Arkivfunktionen i en kommun ska organiseras av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen ska utse den tjänsteinnehavare eller funktionär som leder kommunens arkivfunktion och arkivbildning och svarar för de handlingar som ska förvaras varaktigt. Detta gäller också samkommuner och andra motsvarande samarbetsformer.

Lag om patientens ställning och rättigheter

Lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992), nedan patientlagen, som trädde i kraft den 1 mars 1993, innehåller en grundläggande bestämmelse om registrering och övrig behandling av klientuppgifter. Enligt 12 § 1 mom. ska en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården anteckna sådana uppgifter i journalhandlingar som behövs för att ordna, planera, tillhandahålla och följa upp vården och behandlingen av en patient. Enligt bestämmelsen ska journalhandlingarna samt vid forskning och vård uppkommande prov innehållande biologiskt material och modeller av organ lagras den tid som behövs för att ordna och tillhandahålla vård och behandling för patienten, behandla eventuella ersättningsanspråk i anknytning till vården och behandlingen och bedriva vetenskaplig forskning. I 2 mom. föreskrivs om social- och hälsovårdsministeriets befullmäktigande att bestämma om förvaringstider närmare genom förordning.

Social- och hälsovårdsministeriets förordning om journalhandlingar

Social- och hälsovårdsministeriets förordning om journalhandlingar (298/2009), nedan förordning om journalhandlingar, som trädde i kraft den 1 augusti 2009. Förordningen innehåller bestämmelser om de allmänna principerna för upprättande, lagring och annan behandling av journalhandlingar och förvaring av annat material som hänför sig till vård.

Enligt 3 § i förordningen ska journalhandlingar upprättas och förvaras med sådana medel och metoder som säkerställer att integriteten och användbarheten hos de uppgifter som finns i handlingarna kan tryggas under förvaringstiden. På myndigheters patienthandlingar tillämpas dock 18 § i offentlighetslagen

Enligt 4 § får de som deltar i vården av en patient eller i anslutande uppgifter hantera uppgifter i journalhandlingar endast i den omfattning som deras arbetsuppgifter och ansvar förutsätter. Användningen av de journalhandlingar som har upprättats med hjälp

av automatisk databehandling ska övervakas med till buds stående tillräckliga tekniska metoder. När tjänster köps av en annan serviceproducent ska man enligt 5 § försäkra sig om att bestämmelserna om sekretess och tystnadsplikt iakttas i fråga om uppgifterna i journalhandlingarna.

I 6—21 § finns det bestämmelser om anteckningar i journalhandlingar och rättelse av dem. För lagringen av journalhandlingar och annat material som gäller vården ansvarar enligt 22 § den verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård eller den självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjukvården inom vars verksamhet handlingarna och materialet har uppkommit. Enligt 23 § ska journalhandlingar samt sådan prov och modeller av organ som uppkommer vid undersökning och vård och som innehåller biologiskt material lagras den tid som anges i bilagan till förordningen. När förvaringstiden har löpt ut eller när handlingarna eller det biologiska materialet inte längre är nödvändiga för att ordna eller genomföra patientens vård, ska de förstöras omedelbart och så att utomstående inte får kännedom om dem.

2.2 Klienthandlingar inom socialvården

Klienthandlingar

Enligt klientlagen (812/2000) avses med handling inom socialvården en handling som innehåller uppgifter om en klient eller någon annan enskild och som ansluter sig till socialvård som ordnas av myndigheter eller privata. En handling kan innehålla skriven text, bilder eller ljud. Den kan lagras elektroniskt eller manuellt på olika lagringsplattformar. En handling kan definieras som en uppteckning som har juridiskt värde eller som har upprättats eller tagits emot i samband med eller för verksamhet som bedrivs av en samslutning eller enskild person.

Klientuppgifter om de klienter som ansöker om eller använder sig av socialvårdstjänster eller socialvårdsförmåner antecknas i klienthandlingar. Man har identifierat över 200 olika slags klienthandlingar för de olika serviceuppgifterna och stödprocesserna inom socialvården.

I samband med projektet för förbättrad IT-användning inom socialvården (Tikesos) har man identifierat och definierat de handlingar som används inom socialvården. Det anses att det finns sexton (16) olika allmänna handlingstyper inom socialvården. Exempel på sådana här allmänna handlingstyper är ansökan, anmälan, avtal, plan, utredning, samtycke, bedömning, klientrapport, beräkning, utlåtande, remiss, begäran, beslut, redogörelse, förbindelse och bilaga.

De allmänna handlingstyperna kan preciseras enligt serviceuppgift. Enligt den föreslagna lagen utgör delområdena inom socialvården serviceuppgifter, exempelvis barnskyddet, närståendevården och utkomststödet. Preciserande handlingstyper är handlingstyper inom socialvården som baserar sig på och preciserar de allmänna handlingstyperna. Exempelvis ansökan om utkomststöd är en preciserande handlingstyp för den allmänna handlingstypen ”ansökan”.

Förvaring av klienthandlingar

Inom socialvården lagras och arkiveras information såväl i pappersform som i elektronisk form.

Uppgifter om tidigare service och beslut fås ofta i pappersform. Elektroniskt informationsutbyte mellan olika register sker endast i liten omfattning.

Medan klientskapet är aktivt lagras de pappershandlingar som klientskapet ger upphov till i klientspecifika mappar, ofta i den anställdas arbetsrum. Den samling klientspecifika mappar med handlingar som finns i ett arbetsrum kallas handarkiv. Arbetsutrymmet avgör om den anställda har möjlighet att ha ett handarkiv. I avsaknad av ett handarkiv arkiveras de handlingar som är i pappersform i ett närarkiv.

Närarkivet är i allmänhet ett rum eller ett skåp som finns i verksamhetsställets lokaler. Där lagras de handlingar i pappersform som ansluter sig till den service som tillhandahålls vid verksamhetsstället i fråga. I närarkivet lagras i allmänhet sådana klientspecifika mappar som gäller personer som inte längre är klienter eller som annars sällan anlitar tjänsterna, det vill säga klienter som befinner

sig i en så kallad passiv fas. Närarkivet fyller ofta också behovet av ett arkiv, i synnerhet när det tar mycket tid att föra klientuppgifter till ett arkiv och hämta dem därifrån.

Efter att ha förvarats i närarkivet lagras handlingarna i ett slutarkiv, som företräder den fas i arkiveringen som innebär arkivering av material som ska förvaras varaktigt. Ett slutarkiv kan placeras på ett annat ställe än verksamhetsstället och vara gemensamt för flera olika serviceuppgifter och verksamhetsområden.

Det kan även förekomma överlappande arkivering. Uppgifter som skrivits ut på papper för ett arkiv har i allmänhet också registrerats i klientdatasystemens databaser, och det är svårt att utplåna uppgifter ur databaserna. Det kan följaktligen finnas klientuppgifter på två olika ställen och det har inte nödvändigtvis gjorts någon definition av vilken uppgift som är den ursprungliga.

Vid arkivering av handlingar i pappersform finns uppgifter om klienten hos olika verksamhetsställen för socialservice vid olika tidpunkter i klientskapet. Detta innebär att tidigare klientuppgifter som skulle behövas i klientarbetet inte är tillgängliga för och inte kan användas av den anställda. Klienten själv känner inte heller nödvändigtvis till alla ställen där hans eller hennes klientuppgifter finns.

Socialvårdens personregister

Inom socialvården registreras klienthandlingarna i enlighet med arkivlagen och personuppgiftslagen i organisationens personregister på det sätt som anges i arkivbildningsplanen. Personregistren kan vara kartotek eller mappar med klienthandlingar vilka grupperats till personregister. Handlingarna kan finnas i arkiv för pappershandlingar eller klientdatasystem eller samtidigt i båda.

Till ett personregister hör alla handlingar som registrerats i registret. Sådana handlingar är till exempel klientrapporter enligt serviceform, ansökningar som gäller en viss förmån eller tjänst, beslutshandlingar som gäller en viss service som tillhandahålls klienten samt bilagorna till dem, dagliga anteckningar samt sådana utredningar och utlåtanden i an-

slutning till servicen som klienten lämnat in eller som socialvårdsmyndigheterna har inhämtat på eget initiativ.

Klientdatasystemen innehåller i allmänhet flera personregister, som består av många olika datafiler och undermappar. Ett klientdatasystem kan innehålla till exempel personregister för vuxensocialarbetet, barnskyddet och familjerådgivningen. Uppgifterna i de olika personregistren i klientdatasystemen måste kunna hållas isär och ska ha skilda registerbeskrivningar. Uppgifter som hör till samma personregister kan finnas både i ett datasystem och i en klientmapp med handlingar i pappersform eller någon annanstans. Uppgifterna kan också innehas av olika personer. Alla uppgifter som samlats in för samma ändamål, till exempel för beviljande av utkomststöd, bildar ett personregister.

Enligt personuppgiftslagen kräver användningen av uppgifter för något annat än det ändamål för vilket de har samlats in samtycke av personen i fråga eller rätt med stöd av lag. Lagstiftningen tillåter att uppgifter används för vetenskapliga ändamål och för statistikföring. Också i samband med dessa ändamål gäller det att iaktta de bestämmelser om förutsättningar och förfaranden för behandling av uppgifter som finns i personuppgiftslagen och eventuellt även i andra lagar.

Det är den registeransvariges uppgift att skydda personuppgifterna så att ingen obehörig får tillgång till dem och så att de inte kan behandlas lagstridigt. Även om en anställd rent tekniskt skulle ha tillgång till personuppgifterna också för andra klienter än de egna, till exempel på basis av sin arbetsbeskrivning, har han eller hon ändå inte rätt att ta del av eller på annat sätt behandla andra uppgifter än de som behövs för skötseln av arbetsuppgifterna. I ett väl uppbyggt klientdatasystem har de anställda tillträde enbart till sådana uppgifter som de behöver för sina arbetsuppgifter.

Klientlagen gäller såväl privat som offentlig socialvård. När klientuppgifter lämnas ut eller begärs måste man ha klart för sig vilken organisation eller vilken person som är registeransvarig. Den registeransvarige ansvarar för utlämnandet av personuppgifter. Det gäller också att känna till vilka instanser eller vilka personer som har rätt att med stöd av

lagen begära att få uppgifterna. När en kommun ordnar socialvårdstjänsterna själv är det organ som svarar för servicen registeransvarig för de personregister som innehåller klientuppgifter inom socialvården. Det kommunala organet är registeransvarig för de personregister som bildas i samband med servicen också då en privat producent av socialservice producerar servicen på basis av ett avtal om köp av tjänster eller på basis av servicesedlar.

Information av handlingskaraktär i socialvårdens informationssystem

Information av handlingskaraktär inom socialvården behandlas och lagras i ett stort antal olika informationssystem och program inom socialvården. I dag behandlas och lagras största delen av klientuppgifterna inom socialvården elektroniskt, men i en utredning som Tikesos-projektet lät utföra konstaterades det att uppgifterna inte är tillräckligt tillgängliga eller användbara.

År 2012 lät Institutet för hälsa och välfärd (THL) utföra en kartläggning som gäller användningen av informations- och kommunikationsteknik inom socialvården (Jarmo Käski, Maarit Laaksonen och Hannele Hyppönen: Tieto- ja viestintäteknologian käyttö sosiaalihuollossa vuonna 2011. THL. Raportti 2/2012, nedan ICT-kartläggning). I samband med kartläggningen uppgav de offentliga aktörerna att de använder 23 och de organisationer, företag och sammanslutningar som producerar privat socialservice att de använder 38 olika program eller datasystem för behandlingen av klientuppgifter.

THL:s undersökning visade att aktörerna är missnöjda med de nuvarande datasystemen. Programmen kritiserades för sin dåliga användbarhet och för att ärendehanteringsprocesserna är komplicerade.

Resultaten från såväl IKT-kartläggningen som Tikesos-projektet bekräftade slutsatsen att klientuppgifterna inom socialvården för närvarande inte är användbara. Klientuppgifterna är inte tillgängliga och inte heller i en sådan form att de kan användas inom klientarbetet för behov som hänför sig till rapportering, statistikföring eller ledning.

Elektronisk åtkomst till eller elektroniskt utbyte av uppgifter verkar än så länge vara på en sådan nivå att man bara kan läsa informationen medan elektronisk överföring av information mellan olika informationssystem inte har möjliggjorts. Enligt den riksomfattande lägesöversikt som Institutet för hälsa och välfärd genomförde 2011 begränsar sig informationsutbytet när det gäller kommunernas inbördes utbyte av interkommunala uppgifter i klientregistren till sådan användning som sker inom ramen för regionalt ordnad socialjour samt till enskilda samkommuners lösningar för informationssystemen inom deras område. För de anställda inom socialväsendet har det generellt sett inte ordnats någon möjlighet att ta del av uppgifterna i ett klientregister för socialväsendet i en annan kommun ens när ett klientskap överförs från en kommun till en annan exempelvis när personen i fråga flyttar. Detta är förståeligt eftersom det när den registeransvarige skiftar enligt lagen inte heller skulle vara berättigat utan klientens uttryckliga samtycke.

Personalen inom privata organisationer har nästan ingen tillgång till externa informationssystem, och elektronisk överföring av information mellan olika system är mycket sällsynt. I fråga om några enstaka privata serviceproducenter av köpta tjänster har situationen ordnats så att de anställda har fått tillgång till det informationssystem som social- och hälsovårdsväsendet i närkommunen eller sjukvårdsdistriktet för den kommunen använder.

Socialvårdens särskilda behov vid behandlingen av information av handlingskaraktär

Inom socialvårdens interna verksamhet har rätten till information som hör till en annan serviceuppgift eller ett annat klientregister en central inverkan på användningen och utlämnandet av klienthandlingar. Inom socialvården skapar man i dag separata personregister för skötseln av de olika serviceuppgifter som föreskrivits för socialvården i lagstiftningen, vilket leder till att klientuppgifter som gäller en och samma klient behandlas i flera olika personregister. Detta har i praktiken försvårat tillgängligheten till klientuppgifter mellan

separata klientregister också för en och samma registeransvariga inom socialvården.

I klientlagen föreskrivs det om myndigheternas rätt att av andra myndigheter och privata aktörer få sådana sekretessbelagda uppgifter om klienter som är nödvändiga för att socialvård ska kunna ordnas och åtgärder i anslutning till socialvård ska kunna genomföras. Uppgifter mellan samma socialvårdsmyndighets olika register har i praktiken lämnats ut med stöd av dessa bestämmelser i den lagen. Bestämmelserna har legat till grund exempelvis när uppgifter från den kommunala missbrukarvården har lämnats ut till barnskyddet i samma kommun.

Vid förvaltningen av personregister gäller det också att beakta köpta tjänster, som förekommer förhållandevis allmänt inom socialvården. De klientuppgifter och klienthandlingar som samlas genom de köpta tjänsterna hör till serviceanordnarens klientregister, och serviceproducenten ska hålla dem åtskilda från sina egna klientregister. Så länge serviceproducenten administrerar klienthandlingarna agerar serviceproducenten i praktiken för serviceanordnarens räkning som teknisk registeransvarig för klienthandlingarna. Juridiskt hör klienthandlingarna till serviceanordnarens logiska personregister – socialvårdens klientregister. Ett logiskt personregister kan bildas, och bildas mycket ofta inom socialvården, av klienthandlingar som för olika instanser och olika tekniska plattformar lagrats i pappersform eller elektronisk form eller på något annat sätt. Klientregistret för barnskyddet är ett exempel. I det registret ingår exempelvis de anteckningar om olika stödåtgärder inom öppenvården för familjen som gjorts i socialbyråns datasystem, expertutlåtanden i pappersform med avseende på barnskyddsbeslut och skrifter som lämnats in av klienterna. I registret finns likaså dagliga anteckningar och utlåtanden från platsen för placering av barn utom hemmet, eventuella videoupptagningar för att utreda eller stödja interaktionen mellan barn och föräldrar osv.

I samband med köp av tjänster eller annars vid verksamhet för någon annans räkning avviker också möjligheten att använda uppgifterna i klientregister i väsentlig grad från det som gäller för användningen vid service som serviceanordnaren själv producerar. Ur både

lagstiftningsperspektiv och arkivsystemets perspektiv avses med användning av elektroniska klientuppgifter inom socialvården och socialservicen att man söker och hämtar den registeransvariges klientuppgifter och handlingar ur ett sådant eget register som inrättats för samma användningsändamål. Med utlämnande avses på motsvarande sätt att man söker och hämtar handlingar i en annan registeransvarigs klientregister eller i ett sådant klientregister för samma registeransvarige som inrättats för ett annat ändamål.

Behov av att få ta del av information i handlingar

Genom den enkät om sökegenskaper som genomfördes inom Tikesos-projektet undersökte man vilket behov olika tillhandahållare av service inom socialvården hade av att få ta del av informationen i handlingar (Esa Paakanen, Marko Suhonen, Heli Viinikainen, Juha Mykkänen, Maarit Laaksonen, Antero Lehmoskoski: Sosiaalihuollon sähköinen arkisto - hakuominaisuuksien tarkennukset, STM 2010). De viktigaste ömsesidiga behoven av att få information hos olika tillhandahållare av service har enligt enkäten konstaterats vara behovet att få tillgång till varandras uppgifter som ger en bild av klientens samlade service och uppgifter om tidigare klientskap. En sådan utredning lyckas bäst om uppgifterna är koncentrerade till ett ställe.

Som exempel på information som de anställda som arbetar med olika uppgifter behöver få av varandra kan nämnas uppgifter som hänför sig till den service som tillhandahålls klienten, de beslut som gäller den samt klient- och serviceplanerna. Dessa är inom socialvården centrala klienthandlingar som påverkar ordnandet av service för klienten. I enkäten om sökegenskaper tog man reda på hur viktiga dessa centrala klientuppgifter var för personer som arbetade med olika arbetsuppgifter.

Behovet för de anställda inom socialvården att få information har även kartlagts i den IKT kartläggning som nämnts ovan. I den specificerades inte behovet av information desto närmare, utan man närmade sig ämnet

på ett mera generellt sätt. I anslutning till innehållet i klientuppgifterna nämndes tillgången till Folkpensionsanstaltens uppgifter och behovet av att för socialvården få uppgifter från hälso- och sjukvården, exempelvis när det gäller boendeservice. Som ett allmänt behov av utveckling har man identifierat en bättre åtkomst till information mellan olika system för såväl den privata som den offentliga socialservicen.

På basis av utredningarna kan man konstatera att klientuppgifterna inom socialvården inte är speciellt lättillgängliga. De är inte heller i en sådan form att de kan användas inom klientarbetet för behov som hänför sig till rapportering, statistikföring, ledning eller forskning. En förutsättning för att klientarbetet ska kunna dokumenteras och information produceras på ett enhetligt sätt är att man inför enhetliga handlingar för alla tjänster. Ett riksomfattande klientdatalager skulle avsevärt förbättra tillgången till behövliga klientuppgifter för alla dem som är berättigade att få uppgifter och skulle främja möjligheterna att producera service för socialvårdsklienterna.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med den föreslagna lagen är att främja en ändamålsenlig behandling och användning av klientuppgifter. Dessutom är syftet att förenhetliga uppgiftsinnehållet i klienthandlingarna inom socialvården samt förfarandena i fråga om upprättande och annan behandling av klienthandlingar för produktion av socialvårdstjänster. Klientuppgifterna ska kunna användas inom klientarbetet, styrningen och utvecklingen av servicen samt för forskning och statistikföring. Med hjälp av enhetliga klientuppgifter får man exaktare information om socialservicen och klientkapsprocesserna.

Det är meningen att de föreslagna lagarna också ska göra det möjligt att upprätta ett riksomfattande klientdatalager, Kansa. I regeringsprogrammet av den 22 juni 2011 för

statsminister Jyrki Katainens regering och i social- och hälsovårdsministeriets strategi Ett socialt hållbart Finland 2020 (SHM 2011b) dras det upp riktlinjer för utvecklandet av datatekniska lösningar inom social- och hälsovården på nationell nivå.

I ministeriets rapport lyfts ett nationellt socialarkiv fram jämsides med det elektroniska receptet och det nationella hälsoarkivet. I regeringsprogrammet för Katainens regering listas punkter som ansluter sig till bättre administrering av klienthandlingarna, såsom omfattande insatser för att utveckla informationssystemen inom social- och hälsovården. Målet att social- och hälsovårdens informationssystem görs kompatibla och utbyte av uppgifter möjliggörs och målet att e-servicen och tjänsterna inom den offentliga förvaltningen utvecklas utgående från kundernas behov.

Avsikten är att det riksomfattande klientdatalaget för socialvården, Kansa, kommer att fungera som ett riksomfattande klientdatalager, där de som tillhandahåller socialvårdstjänster kan registrera de klienthandlingar som uppstår i klientarbetet genast när handlingarna blir färdiga. Målet är att skapa ett datalager som används gemensamt av dem som tillhandahåller service, och med hjälp av vilket man förbättrar tillgången till sådan uppdaterad information som behövs inom klientarbetet och vid ledningen och utvecklandet av servicen. Dessutom bildar slutförvaret av informationen, det vill säga arkiveringen, och förstörandet av uppgifterna en enkel och tydlig helhet.

De ursprungliga klienthandlingarna lagras i det riksomfattande klientdatalaget, vilket betyder att uppgifterna i aktörernas egna datalager kan förstöras när de blir onödiga med tanke på verksamheten. Kansa fungerar sålunda som central för såväl förvaring av information som informationsdelning. I utlåtandena om förslaget har man påmint om att innan Kansa är i full funktion är det viktigt att klientuppgifterna förvaras även i serviceproducentens klientregister.

Övergången till målbilden kan genomföras etappvis i två faser. I den inledande fasen (där man inte har några gemensamma informationssystemtjänster) rör man sig mot målbilden till exempel via en serviceuppgift i ta-

get. En övergång i riktning mot målet sker sannolikt också utifrån område så att man från utgångsläget övergår till målet med riksomfattande tjänster via olika nivåer av lokal och regional tillämpning.

Den följande målbilden för det riksomfattande informationssystemtjänsten för socialvården linjerades upp år 2011:

- information ska kunna delas på ett smidigt och datasäkert sätt mellan olika aktörer inom socialvården
- strukturerade klienthandlingar som har ett enhetligt informationsinnehåll; handlingarnas struktur och de begrepp, termer och klassificeringar som används i dem är nationellt enhetliga
- papperslös handläggning av ärenden
- socialtjänster som klassificerats i enlighet med klassificeringen av socialservice
- överensstämmande processer inom socialvårdens informationshantering, som stöder en högkvalitativ produktion av socialservice
- klientdatasystem för socialvården, som klarar av att producera och utnyttja klienthandlingar som följer en nationell standard och att förse dem med metadata, och där öppna gränssnitt och gemensamma informationssystemtjänster används
- ett nationellt arkiv som kan användas av alla tillhandahållare av socialvårdstjänster och som sköter visstidsförvaringen av handlingar, överföringen av handlingar till varaktig förvaring samt förstöringen av handlingar, och som är ett redskap för informationsutbyte mellan de olika aktörerna
- alla som tillhandahåller socialvårdstjänster ska ha en förbindelse för användningen av Kansa som uppfyller kraven i fråga om datasäkerhet
- via förbindelsen till Kansa för yrkesfolket in uppgifter som följer standarden för handlingarna inom socialvården i systemet
- med hjälp av förbindelsen till Kansa kan yrkesfolket söka fram och använda sig av information i systemet som i huvudsak är i realtid i klientarbetet
- produktion av statistik och forskningsmaterial av arkiverad information
- möjlighet för klienterna inom socialvården att ta del av sina egna uppgifter, få fram klientuppgifter om sig själva i elektronisk form, möjlighet att lämna myndigheter den information som de behöver och att följa med hur en process eller behandlingen av ett ärende framskrider
- den beredskap som krävs för att förflytta information av handlingskaraktär kan utvecklas mellan dem som tillhandahåller service inom social- och hälsovården genom att man drar nytta av Kanta- och Kansa-arkiven samt sådana informationssystemtjänster som används gemensamt
- när det gäller den elektroniska informationshanteringen inom socialvården följer man upp läget systematiskt, och utvecklingen av den styrs på nationell nivå.

Målbilden för informationshanteringen inom socialvården har beskrivits i dokumentet ”Sosaalihuollon kansallinen kokonaisarkkitehtuuri. Linjaukset ja kuvaukset” (Leinonen m.fl. 2011). Delbeskrivningar av målbilden finns i ett stort antal definitioner som har tagits fram inom Tikesos-projektet.

Det centrala målet för denna regeringsproposition är att skapa legislativa förutsättningar för att man kan tekniskt börja bereda det riksomfattande arkivet för socialvården, Kansa. Förutsättningen är att man ska stifta den lag som föreslås i propositionen om klienthandlingar inom socialvården med bestämmelser om skyldigheten för anställda inom socialvården som utför klientarbete att anteckna och registrera klientuppgifterna i klienthandlingarna på ett enhetligt sätt. Det föreslås att den gällande lagen om behandling av elektroniska klientuppgifter ska i det här skedet ändras främst i den mån det är nödvändigt för att bygga upp Kanta-arkivet och samordna lagen om klientuppgifter med lagen om klienthandlingar.

Det föreslås också att lagen om klientuppgifter ändras så att det blir möjligt att sända intyg eller utlåtanden utfärdade av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården till mottagaren som anges i handlingen med hjälp av den informationsförmedlings- och förfrågningservice som ska byggas upp i samband med Kanta-tjänsterna för hälso- och sjukvården. Ett sådant elektroniskt utläm-

nande av klientuppgifter skulle förutsätta klientens informerade och specificerade samtycke, som antecknas i handlingen.

Avsikten är att regeringen i ett senare skede ska överlämna en ny, mer omfattande proposition med förslag till lag om ändring av lagen om klientuppgifter, på basis av vilken man skulle föreskriva om skyldigheten för de olika aktörerna inom socialvården att ansluta sig till Kansa, om avgifter som tas ut för användningen av Kansa samt om frågor som gäller de olika faserna i införandet av arkivet. Målet bör dock vara att alla aktörer inom socialvården ska ansluta sig till Kansa senast år 2020. Avsikten är att i ett senare skede också genomföra sådana legislativa och datatekniska ändringar som möjliggör att man kan sinsemellan utnyttja de uppgifter om social- och hälsovården som införts i Kanta och Kansa datasäkert och med beaktande av klientens rättigheter att bestämma om behandlingen av hans eller hennes uppgifter.

3.2 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att det stiftas en särskild lag om klienthandlingar inom socialvården (lag om klienthandlingar). Bortsett från klientlagen, som innehåller bestämmelser om skyldigheten att iaktta sekretess samt om undantag från denna skyldighet, har det inte tidigare funnits några särskilda bestämmelser om klienthandlingarna inom socialvården. I lagen om klienthandlingar föreslås det bestämmelser om skyldigheten för socialvårdspersonalen att i de handlingar som gäller klienten anteckna sådana uppgifter som behövs och som är tillräckliga för att trygga stödet för klienten samt ordnandet, planeringen, genomförandet och uppföljningen av socialvården. Lagen föreslås dessutom innehålla bestämmelser om de basuppgifter som ska antecknas i handlingarna.

De serviceuppgifter som definieras utgående från den nya socialvårdslagen bestämmer användningsändamålet för uppgifterna om en socialvårdsklient, och samtidigt vilka uppgifter om en klient som får samlas in och registreras. Uppgifterna om en klient ska vara nödvändiga och tillräckliga med tanke på de-

ras användningssyfte. Inga andra uppgifter än sådana som behövs med tanke på serviceuppgiften och de lagstadgade skyldigheterna i anslutning till den får registreras om en socialvårdsklient. Yrkesutbildad personal inom socialvården ska registrera de klientuppgifter som är nödvändiga och tillräckliga i registret i enlighet med sin arbetsuppgift.

Enligt den föreslagna lagen om klienthandlingar får en person som deltar i sektorsövergripande samarbete föra in och registrera sådana uppgifter om klienten som är nödvändiga och tillräckliga med tanke på det egna arbetet i registret för den registeransvarige som ansvarar för ordnandet av servicen. Var och en som har deltagit i samarbetet ska till den del det behövs även i sitt eget register få registrera handlingar som har uppkommit genom det sektorsövergripande samarbetet. Sådana handlingar kan vara klientplaner, protokoll, promemorior eller andra motsvarande sammanställningar som har upprättats i arbetsgruppen.

Enligt propositionen ska två ändringar också göras i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (lagen om klientuppgifter). Det föreslås att lagen om klientuppgifter ändras så att Folkpensionsanstalten kan börja bygga upp ett riksomfattande arkiv och Institutet för hälsa och välfärd samt Befolkningsregistercentralen förbereda sig för uppgifter med anknytning till införandet av ett arkiv för socialvården. Om skyldigheten för tillhandahållare av socialvårdstjänster att ansluta sig till arkivet och grunderna för hur yrkesutbildade personer inom socialvården i sitt arbete kan utnyttja klientuppgifter som lagrats i arkivet föreskrivs senare.

I lagen ska dessutom intas en bestämmelse enligt vilken en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården kan elektroniskt lämna ut intyg och utlåtanden till den aktör som de anvisats till. Detta förutsätter att klienten ger sitt informerade, specificerade samtycke till detta, vilket antecknas i handlingen. För mottagaren av utlåtandet uppstår ingen rätt att inhämta uppgifter från Kanta-arkivet, utan de lämnas ut med hjälp av den informationsförmedlings- och förfrågningsservice som utvecklas i informationssystemtjänsterna.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Syftet med propositionen är att främja utformningen av en enhetlig samlad informationshantering för socialvården och hälso- och sjukvården. Den samlade informationshanteringen består av nationella informationssystemtjänster med klientdatasystem inom socialvården och patientdatasystem. Denna proposition gäller socialvårdens klientdatasystem inom denna helhet.

Ändringarna av klientdatasystemen inom socialvården genomförs i samband med att social- och hälsovårdsreformen verkställs. Social- och hälsovårdsområdenas roll inom den regionala informationshanteringen stärks, vilket innebär att ändringarna av informationssystemen kan genomföras på ett mer kontrollerat och mer kostnadseffektivt sätt än inom ett splittrat system. Det är viktigt att informationssystemen inom socialvården struktureras i överensstämmelse med riksomfattande klassificeringar och kodsamlingar. För användarna innebär enhetliga klassificeringar och kodsamlingar för klientuppgifterna att det inte krävs lika mycket tid som tidigare för att registrera uppgifterna och att det skapas större klarhet i fråga om behandlingen och utlämnandet av uppgifter.

De direkta ekonomiska konsekvenserna av lagen om klienthandlingar inom socialvården blir förhållandevis små och påverkar inte statsbudgeten. Anteckningsbestämmelserna enligt den nya lagen och de relaterade skyldigheterna inom den offentliga och privata socialvården kräver att man fäster uppmärksamhet vid god informationsförvaltning och kompetens. Detta kan till en början medföra ett visst mått av kostnader, men samtidigt höjs kvaliteten på handlingsadministrationen och sparar man in på kostnaderna för till exempel korrigering av felaktiga registreringsmetoder.

Utvecklandet av Kansa-arkivet samt den informationsförmedlings- och förfrågnings-service som ansluter sig till Kanta-arkivet kan till största delen genomföras med hjälp av de datatekniska lösningar som redan utvecklats för Kanta-systemet samt de anslag som tidigare anvisats för deras utveckling.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

För närvarande är det problematiskt att klientuppgifterna inom socialvården är mycket organisationscentrerade och beroende av organisationskulturen hos olika myndigheter, och till och med hos olika myndighetsenheter, som sköter uppgiften. Socialvården har inga genom lag fastställda allmänna registreringsanvisningar som kan tillämpas i olika situationer. Lagbestämmelser med anvisningar är till stor nytta för dem som tillhandahåller socialvårdstjänster. När propositionen skrivits har även motsvarande reglering inom hälso- och sjukvården beaktats, vilket innebär att det blir lättare att föra verksamhetskulturerna inom socialvården och hälso- och sjukvården närmare varandra och lättare att integrera sektorerna. Även spelreglerna för tillsynen inom socialvården och för handräckningen mellan myndigheterna blir tydligare. Reformen återspeglas dessutom på köpta tjänster. Det blir lättare för de registeransvariga att styra, övervaka och kräva högkvalitativ förvaltning av personuppgifter av dem som tillhandahåller köpta tjänster för deras räkning.

Det enhetliga grunddatalager som det blir möjligt att upprätta senare och en informationsbildning som sker med hjälp av en klientuppgiftsmodell som grundar sig på standarder underlättar överföringen av information mellan olika tillhandahållare av service. Denna uveckling underlättar möjligheterna att bilda ett riksomfattande handlingsarkiv. Nyttan av centraliserad arkivering har utretts i en enkät om sökegenskaper som utfördes inom ramen för Tikesos-projektet, och resultatet av enkäten har rapporterats i dokumentet ”Sosiaalihuollon sähköinen arkistointi – hakuominaisuksien tarkennukset” (Paakkonen m.fl. 2010).

Enligt målbilden är klientdatasystemen inom socialvården integrerade med det nationella grunddatalagret, där de klientuppgifter som behövs för klientarbetet är tillgängliga på ett och samma ställe, vilket gör utredningen av klientens servicebehov och planeringen av serviceprocessen snabbare. Förvaringen, arkiveringen och förstörandet av klienthandlingar kommer att ske centraliserat och bland annat arkiveringen kommer att ske automatiskt. Det minskar arbetsbördan och risken för mänskliga misstag.

Enligt målbilden kan alla tillhandahållare av service använda sig av grunddatalagret, vilket innebär att det också kan användas för att överföra information från en tillhandahållare av service till en annan inom socialvården. Detta minskar den manuella postningen av information och gör det lättare att följa serviceprocessen också hos en annan tillhandahållare av service.

Yrkesutövarna inom socialvården har speciellt stor nytta av att klientuppgifterna registreras på ett i så hög grad som möjligt enhetligt och strukturerat sätt. Om klientuppgifterna registreras enligt samma klassificering och principer i likartade handlingar oberoende av verksamhetsställe blir detta arbete snabbare och enklare. I utlåtandena påpekades också att när arbetsgivaren byts skulle de anställda inte behöva ägna någon tid åt att lära sig vad som ska ingå i handlingarna och vilken klassificering som ska användas eftersom helheten är bekant, och det enda som de skulle behöva lära sig är att hantera användargränssnittet. Enhetlig praxis och de enhetliga samtycken och principer för användningen av klientuppgifter som grunddatalagret förutsätter ökar såväl förutsebarheten hos processerna som de anställdas och klienternas rättssäkerhet.

4.3 Administrativa konsekvenser

Fördelar och möjligheter ur organisationsperspektiv

Produktiviteten av arbetet förbättras i de organisationer som producerar socialvårdstjänster i och med att tillgången till information blir bättre och man behöver lägga mindre tid på att söka efter och utreda uppgifter. Införandet av ett enhetligt sätt att strukturera servicen och strukturerad registrering skapar klarhet i och förenhetligar dokumentationsförfarandena inom klientarbetet. Också processerna för handläggning av ärenden och ärendehantering effektiviseras med hjälp av enhetliga definitioner. En förbättring av produktiviteten i arbetet frigör vid behov resurser som kan användas för att förbättra kvaliteten på servicen.

När servicen struktureras på ett enhetligt sätt och informationen är mera lättillgänglig blir det möjligt att samla in jämförbar information. Jämförelser mellan serviceanordnarna och serviceproducenterna möjliggör utveckling och ledning av verksamheten. Stöd för utvecklandet av ledningen fås i synnerhet genom strukturerad registrering. De uppgifter som ingår i handlingarna kan användas som indikatoruppgifter för ledarskapet. Detta stärker produktionen av information. Dessutom blir det lättare att följa klientvolymerna och mäta servicens produktivitet, vilket leder till effektivare resurshantering.

Modellen för hur socialvården och hälso- och sjukvården ska ordnas håller på att för-
enhetligas i lagstiftningen. Samarbete mellan socialvården och hälso- och sjukvården ger fördelar i fråga om ordnandet av service, utvecklandet av system och upphandling.

Med tanke på hela landet uppkommer det även större regional enhetlighet. Samarbetet mellan socialvården och hälso- och sjukvården är starkt redan nu och servicevolymen är stor. Hemvården är ett exempel på en gemensam serviceuppgift av detta slag.

När det gäller informationssystemens förvaltning framträder särskilt den nytta som man har av att klientuppgifter kan återanvändas samt inbesparingarna i fråga om utvecklings- och driftskostnader. Socialvården kan i början av sin IT-utveckling – där den egentligen fortfarande befinner sig – utnyttja många av de system och IT tjänster som har utvecklats för att möta behoven inom hälso- och sjukvården. Nyttiggörandet kan riktas direkt eller i anpassad form enligt socialvårdens behov (arkivering, hantering av användningen, certifikatkort etc.) och på så sätt spara både tid och pengar. Ett gemensamt utvecklingsarbete hjälper också till att dels jämna ut ansvaret och kostnaderna för utvecklingsarbetet, dels dra likvärdig nytta av utvecklingsarbetet.

Om man ökar möjligheterna till integrering av informationssystemen inom social- och hälsovården förbättras bägge verksamhetsområdenas förmåga att möta klienternas behov. Det gör det möjligt att till exempel definiera sektorsövergripande serviceplaner som utgår från klienternas behov. Social- och hälsovårdens verksamhet kan effektiviseras,

kostnadseffektiviteten kan förbättras och kostnaderna kan jämnas ut med hjälp av gemensamma informationssystemlösningar och informationssystemtjänster.

4.4 Konsekvenser för klientens ställning

Fördelar och möjligheter ur klientens perspektiv

Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården (ETENE) har utformat etiska rekommendationer för social- och hälsovården. Enligt rekommendationerna är klientens intresse en utgångspunkt för socialvården. Socialvårdsservicen bör vara tillförlitlig och säker och verksamheten bör bygga på väl grundad kunskap och yrkeskunskap. God växelverkan mellan å ena sidan klienterna och yrkesutövarna och å andra sidan mellan de olika yrkeskategorierna förutsätter inbördes förtroende och ömsesidigt engagemang när det gäller de överenskomna målen och verksamheten. Växelverkan innebär en ömsesidig uppskattning av kunskaper, färdigheter och erfarenheter samt att man blir hörd och får information om sitt eget ärende. Den berörda personen deltar tillsammans med yrkesutövare inom social- och hälsovården när det gäller att sammanställa klientens eller patientens personliga vård- och serviceplan. Vid behov kan en anhörig, en närstående eller en företrädare för den berörda personen delta i detta.

Den enhetliga strukturering av servicen som eftersträvas inom socialvården förenhetligar benämningarna på socialvårdens tjänster och uppgifter, vilket innebär att det blir enklare för klienten att jämföra den service som han eller hon tillhandahålls. En enhetlig strukturering av servicen och bekanta begrepp gör det också lättare att hitta tjänster. Klientens serviceprocesser förenhetligas, vilket betyder att ärendehanteringsprocesserna är enhetliga oberoende av var klienten är bosatt och vem som erbjuder servicen. Enligt målbilden sköter yrkesutövarna dokumenteringen i enlighet med ur etiskt perspektiv god praxis och goda principer.

Det underlättar klientens situation att klienthandlingarna är likadana när det gäller samma service, oberoende av vem som tillhandahåller servicen. Ärendena hittas i handlingar med samma benämning, och samma termer används, vilket gör det lättare att läsa och tolka handlingarna. Exempelvis böningsorten påverkar inte längre handläggningen av ärendet.

Målet är också att informationsgången ska bli bättre. Tidigare uppgifter om klienten är då tillgängliga för den anställda i servicesituationen. I takt med att informationsgången blir bättre blir även klientens ställning som serviceanvändare bättre samt försnabbas och förtydligas handläggningen av ärenden, eftersom klienterna inte behöver komma ihåg eller ta med sig till exempel tidigare beslut eller planer när servicestället ändras.

För att anställda ska få ta del av uppgifterna i det nationella grunddatalagret krävs det ett förfarande som man kommit överens om på nationell nivå, bland annat i fråga om samtycken. Om man nationellt har kommit överens om åtkomsträttigheterna och principerna vid utlämnandet av klientuppgifter, följer rätten att behandla och få ta del av klientuppgifter samma principer oavsett vem som ordnar servicen. Dessa omständigheter förenhetligar användningen av klientuppgifter och den service som klienten tillhandahålls. Via en elektronisk förbindelse för åtkomst kan även klienten ta del av de klienthandlingar som upprättats för honom eller henne, vilket gör att man undgår särskilda processer för granskning av registeruppgifterna. Ett undantag är bland annat sådana uppgifter som inte direkt får lämnas ut till klienten till exempel för att de innehåller uppgifter som gäller utomstående eller av orsaker som fastställts i lag.

Införandet av riksomfattande informationssystemtjänster förbättrar också i övrigt klientens möjligheter att delta elektroniskt i handläggningen av ärendet under olika faser i processerna. Klienten kommer att ha möjlighet att ta del av sina egna uppgifter och, inom de gränser som lagstiftningen tillåter, att kontrollera och begränsa tillgången till de egna uppgifterna.

4.5 Samhälleliga konsekvenser

Fördelar och möjligheter ur samhällets perspektiv

En bättre och behovenlig tillgång till korrekta klientuppgifter för de yrkesutbildade personer som är berättigade till dem gör verksamheten med socialservice effektivare. Bland annat medborgarnas möjligheter att få information och behandlas lika ökar genom en enhetlig gruppering av servicen och enhetliga klientuppgifter. När klientuppgifterna på ett allt effektivare sätt kan användas vid planering, utvärdering, ledning och övervakning av verksamheten är det också sannolikt att man effektivare än för närvarande klarar av att möta de förändringar som servicestrukturreformerna för med sig och de behov som olika specialgrupper har.

Det grunddatalager som reformen möjliggör kommer att ha stor samhällelig betydelse. Det kommer att öka resurserna för stödande av välfärd och välbefinnande i hela samhället.

När det blir lättare att samla in statistisk information och forskningsinformation kan man bättre reagera på förändringar i klienternas behov. Genom mångsidig forskning och statistikföring kan man bättre följa servicens verkningsfullhet samt effektivisera servicen och rikta in den på ett bättre sätt. Klienternas ställning förbättras, vilket leder till ökat välbefinnande bland medborgarna. Det är i allra högsta grad uppenbart att konsekvenserna av detta utsträcker sig även till hälso- och sjukvården. Man kan också bättre än tidigare ingripa i missbruk av socialvårdsförmåner, vilket innebär att de totala kostnaderna för servicen minskar.

Exempelvis en effektivare styrning på riks-nivå erbjuder möjligheter ur samhällets perspektiv. Genom en effektiv övergripande arkitektur kan man utveckla statistikproduktionen och göra den mångsidigare så att den är av bättre kvalitet och mera heltäckande än för närvarande. Med hjälp av forskning och statistikföring kan man följa servicens verkningsfullhet samt effektivisera servicen och rikta in den bättre än för närvarande. På det hela taget leder reformen till att socialvården får en betydligt starkare kunskapsbas.

5 Beredningen av propositionen

I mars 2013 tillsatte social- och hälsovårdsministeriet en arbetsgrupp för att bereda en lag om klienthandlingar inom socialvården. Arbetsgruppens mandattid löpte ut i januari 2014. Arbetsgruppen bestod av företrädare för social- och hälsovårdsministeriet samt för Institutet för hälsa och välfärd, kompetenscentrum inom det sociala området och ledningen för stadens socialvården. Den 22 november 2013 ordnade arbetsgruppen ett arbetsmöte där inkallade sakkunniga hördes om innehållet i lagutkastet. På plats vid mötet fanns företrädare för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira), Regionförvaltningsverket, Dataombudsmannens byrå, Kommunförbundet, Nationalarkivet, Helsingfors universitet, Östra Finlands universitet, Kompetenscentrum inom det sociala området, Talentia och Institutet för hälsa och välfärd.

Propositionsutkastet sändes på remiss till 125 myndigheter och sammanslutningar. Det inkom sammanlagt 90 remissvar av följande remissinstanser: undervisnings- och kulturministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, utrikesministeriet, Institutet för hälsa och välfärd, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården Etene, regionförvaltningsverken i Södra Finland, Östra Finland, Västra och Inre Finland, Norra Finland samt i Lappland, Folkpensionsanstalten, dataombudsmannen, justitiekanslersämbetet, riksdagens biträdande justitieombudsman, riksåklagarämbetet, Högsta förvaltningsdomstolen, Åbo förvaltningsdomstol, Utbildningsstyrelsen, Polisstyrelsen, Arkivverket, Finlands Kommunförbund rf, Helsingfors stads social- och hälsovårdsverk, Joensuu stad, Kuopio stad, Salo stad, Lahden hyvinvointipalvelut, Lahden Työvoima Palvelukeskus Lyhty, Tavastehus stad, Träskända stad, Kouvola stad, Esbo stad, Tammerfors stad, Åbo stad, Vanda stad, Tusby kommun, Norra Karelen sjukvårdsdistrikt, Forssan seudun hyvinvointiyhtymä, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä benämnda samkommun, Vaalijalan kuntayhtymä benämnda samkommun, A-klinikstiftelsen, barnombudsmannen, KT Kommunarbetsgivarna, Förbundet för mödra- och skyddshem rf, Suomen Lääkäriliitto

– Finlands Läkarförbund ry, Reumaförbundet i Finland rf, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, Finlands Advokatförbund rf, Finlands sjuksköterskeförbund rf, Kehitysvammaliitto ry, Hengityслиitto ry, Vanhustyön keskusliitto — Centralförbundet för de gamlas väl ry, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry, Arbetshälsainstitutet, Finlands näringsliv rf, Tehy rf, Teso ry, Socialrättsliga sällskapet i Finland rf, Finlands social och hälsa rf, universitetsnätverket Sosnet, Sosiaalialan Työntajat ry, yrkeshögskolenätverket Sosiaalialan AMK-verkosto, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, Sosiaalijohto — Socialledning ry, Samlingspartiet, Svenska folkpartiet, Kristdemokraterna, Vänsterförbundet, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Kriminaalihuollon tukisäätiö, Handikappforum rf, Leijonaemot ry, nätverket Harvinaiset, nätverket Ehkäisevän päihdetyön verkosto, Förbundet för Särföräldrar rf, stiftelsen Huoltaja-säätiö, Marjo Tervo, medborgare, Aulikki Kananoja.

I remissyttrandena ansågs det generellt att förslaget om en lag om klienthandlingar inom socialvården är viktigt och att lagen behövs. Det sågs som en positiv sak att man för socialvården får bestämmelser om klienthandlingar inom socialvården, om registrering av klientuppgifter och om förvaringstider för dem. Det konstaterades att det är bra att registreringen inom socialvården förenhetligas genom enhetliga handlingar och begrepp.

Det betonades i remissyttrandena att tillbörliga handlingar är viktiga med tanke på ordnandet, lämnandet och uppföljningen av klientens socialvård samt med tanke på såväl klientens som personalens rättssäkerhet. I remissyttrandena framhölls också att de som deltar i den samlade servicen för en klient bör ha tillräcklig kännedom om klienten. De bestämmelser i lagutkastet som möjliggör gemensam användning av uppgifterna ansågs vara bra. I några remissyttranden framfördes också att det kunde vara bra att andra hand-

lingar än den gemensamma social- och hälsovårdsplanen hålls åtskilda. Det ansågs vara viktigt att verksamhetsmodellerna för informationshanteringen inom social- och hälsovården är så nära varandra som möjligt när verksamheten utgår från klientens behov.

Flera remissinstanser lade fram enskilda och konkreta ändringsförslag. Ändringsförslagen har beaktats i de föreslagna paragraferna och motiveringarna som inrymmer ett stort antal preciseringar och rättelser av det ursprungliga utkastet.

De föreslagna ändringarna i lagen om klientuppgifter baserar sig dels på de mål som uppställts i regeringens proposition om stiftande av en lag om klientuppgifter och dels har de utarbetats i samarbete med arbetsgrupperna som tillsatts för att utveckla Kanta- och Kansa-systemen. Det var avsikten redan vid stiftandet av lagen om klientuppgifter att man efter införandet av Kanta-arkivet kommer att inrätta i samband med det en separat riksomfattande informationssystemtjänst för socialvården.

Eftersom införandet av Kanta-tjänsterna för hälso- och sjukvården har tagit mer tid än väntat, föreslås lagen om klientuppgifter bli ändrad endast i den mån att Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd samt Befolkningsregistercentralen kan börja tekniskt bereda en arkivtjänst för Kansa-systemet och de certifikattjänster som behövs för detta. Avsikten är att senare utfärda bestämmelser om andra Kansa-tjänster och om anslutning av servicegivarna inom socialvården till Kansa-arkivet.

Den föreslagna bestämmelsen om utveckling av en elektronisk informationsförmedlings- och förfrågningsservice för intyg och utlåtanden som en del av Kanta-tjänsterna har beretts som tjänstemannaarbete tillsammans med Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd och Olycksfallsförsäkringsanstaltens förbund. Några utlåtanden om lagändringarna har inte begärts. De medför inte skyldigheter för andra instanser än de som har deltagit i beredningen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Lag om klienthandlingar inom socialvården****1 kap. Allmänna bestämmelser**

1 §. Lagens syfte. Enligt paragrafen är syftet med lagen att skapa enhetliga förfaringsätt för behandlingen av uppgifter som gäller socialvårdsklienter och att på så sätt bidra till en korrekt skötsel av arbetsuppgifterna inom socialvården. I socialvårdens klientarbete behövs tillförlitliga uppgifter om klientens tidigare och andra pågående klientkap som inverkar på behandlingen av ärendet.

Ett smidigt klientarbete kräver att klientuppgifterna är lätt tillgängliga, men på ett informationssäkert sätt och med beaktande av klientens integritet. För att göra detta möjligt har lagen målet att förenhetliga uppgiftsinnehållet i klienthandlingarna inom socialvården samt bestämmelserna som gäller att upprätta, registrera, lagra eller på något annat sätt behandla klienthandlingar. De i propositionen föreslagna bestämmelserna om registrering och klienthandlingarnas struktur samt de föreslagna ändringarna i lagen om klientuppgifter gör detta tillsammans möjligt. En förutsättning är att man med utgångspunkt i lagen om klientuppgifter skapar ett riksomfattande datalager för socialvården, Kansa, som är avsett att bli förvaltad av FPA. De verksamhetsenheter inom socialvården som är anslutna till datalagret får också tillgång till de registrerade klientuppgifterna i datalagret trots att enheterna har olika klientinformationssystem.

Klientuppgifter som är sparade på ett enhetligt sätt såsom det föreslås i propositionen kan användas förutom i klientarbetet också för att leda, planera, styra och utveckla servicen samt för forskning och statistikföring. Med hjälp av enhetliga klientuppgifter och handlingarnas enhetliga informationsstruktur får man fram exaktare och mera jämförbar information om socialservicen och klientprocesserna inom socialvården.

2 §. Tillämpningsområde. Enligt paragrafen innehåller denna lag bestämmelser om de

uppgifter som ska antecknas och registreras i klienthandlingarna inom socialvården. Enligt 2 mom. ska lagen tillämpas på behandlingen av klientuppgifter enligt personuppgiftslagen inom den offentliga och privata socialvården. Lagen gäller således inte dem som får service eller rådgivning och handledning anonymt. Lagen förpliktar personal som hos offentliga och privata tillhandahållare av service inom socialvården arbetar med uppgifter som anknuter till klientarbetet.

Lagen ska också tillämpas på yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som arbetar inom socialvården till den del de inte tydligt arbetar med uppgifter som hänför sig till hälso- eller sjukvården. Till exempel anteckningar som läkare eller hälsovårdare i ett servicehus för äldre har gjort och som gäller att undersöka patientens hälsotillstånd, diagnostisera en sjukdom och planera vården eller vårdåtgärden är uppgifter som hör till hälso- och sjukvården. Anteckningar om hälso- och sjukvård registreras i journalhandlingarna som registreras i ett separat patientregister i socialvårdens verksamhetsenhet.

I sådana verksamhetsenheter inom socialvården som i nära samarbete producerar såväl socialvårdstjänster som hälso- och sjukvårdstjänster – typiska exempel är verksamhetsenheterna för omsorger om utvecklingsstörda och missbrukarvård samt enheterna för effektiverat serviceboende för äldre – är det viktigt att bedöma arbetsuppgifternas karaktär för var och en anställd med beaktande av när en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården sköter socialvårdsuppgifter och när personen sköter hälso- och socialvårdsuppgifter. Enligt social- och hälsovårdsministeriets förordning om journalhandlingar får sådana andra än yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården göra anteckningar i journalhandlingarna endast med iakttagande av de anvisningar som en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården ger och endast i den del som de deltar i vården av patienten.

Eftersom det i allmänhet är olika yrkesutbildade personer som i sina arbetsuppgifter behöver klientuppgifter som fås in inom socialservicen och samtidigt också inom hälso-

och sjukvården för olika ändamål, behöver båda sektorerna bestämmelser om anteckning, registrering, utlämnande, lagring och övrig behandling av uppgifter som är anpassade efter den aktuella sektorns egna behov. Därför är det viktigt att man bedömer vilkendera uppgiften den anställda utför i dessa verksamhetsenheter, och gör anteckningarna enligt detta i journalhandlingarna eller klienthandlingarna. Speciellt då när socialvårdens riksomfattande datalager blir färdigt är det viktigt att socialvårdens klientuppgifter införs i Kansa för att även andra verksamhetsenheter inom socialvården kan använda dem. Likaså är det viktigt att patientuppgifterna i Kanta-systemet också blir tillgängliga för andra verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården. Målet är att i fortsättningen skapa lagstiftningsmässiga och tekniska förutsättningar också för sambruk av dessa uppgifter i de riksomfattande datalagren.

Det ska noteras att kommunala familjerådgivningstjänster är sektorsövergripande tjänster för barn och familjer som enligt lag hör till socialvården och att de handlingar som upprättas där hör till registret för den nämnda socialvårdsenheten oberoende av i vilken organisation tjänsten produceras. De klienthandlingar som producerats inom familjerådgivningen är då socialvårdens klienthandlingar, med undantag för de av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården upprättade journalhandlingar som införs i enhetens patientregister. Eftersom användningsändamålet för båda registren i dessa verksamhetsenheter är gemensamt, är det nödvändigt att alla de yrkesutbildade personer som deltar i behandlingen av en familjs eller ett barns ärenden får till nödvändiga delar tillgång till alla de uppgifter som de registrerat. En liknande princip kan tillämpas på socialvårdens samt hälso- och sjukvårdens gemensamma klienter i bland annat enheterna för omsorger om utvecklingsstörda och missbrukarvård där yrkesutbildade personer inom olika områden enligt lag samarbetar tätt med samma klient.

Att producera privata hälsotjänster är tillståndsbelagt. Därför har en privat socialserviceproducent, till exempel en producent som tillhandhåller boendeservice för äldre eller funktionsnedsatta, inte rätt att producera

hälso- och sjukvårdstjänster för sina klienter utan ett särskilt tillstånd enligt lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990). Således om en sådan enhet som producerar socialservice vill tillhandahålla hälso- och sjukvårdstjänster till sina klienter ska enheten köpa tjänsterna hos en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården eller en självständig yrkesutövare som har rätt att bedriva verksamheten. Då är den verksamhetsenhet eller den självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjukvården som tillhandahållit tjänsten registeransvarig, inte socialserviceproducenten som köpt tjänsten. Alternativt kan samma verksamhetsenhet på vissa föreskrivna villkor skaffa ett tillstånd att producera hälso- och sjukvårdstjänster också privat.

I 3 mom. anges bestämmelserna i de övriga viktigaste lagarna som tillämpas på behandlingen av klienthandlingar. Dessa lagar är lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), nedan lagen om klientuppgifter, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), nedan klientlagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan offentlighetslagen, förvaltningslagen (434/2003), personuppgiftslagen (523/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer (617/2009), lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009), arkivlagen (831/1994) och lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992).

3 §. Definitioner. I paragrafen definieras de centrala begreppen i lagen om klienthandlingar som föreslås i propositionen. Största delen av de definierade begreppen ingår i andra lagar, till exempel i socialvårdslagen, klientlagen, offentlighetslagen och personuppgiftslagen.

Enligt 1 punkten avses med socialvård i enlighet med 17 § 1 mom. i socialvårdslagen socialservice, utkomststöd, sociala understöd och med dessa sammanhängande funktioner som är avsedda att främja och upprätthålla enskild persons, familjs och samfunds sociala trygghet och prestationsförmåga.

Enligt 2 punkten avses med socialservice sådan socialservice som definieras i 17 § i socialvårdslagen. I 17 § 1 mom. i socialvårdslagen anges de så kallade allmänna formerna av socialservice om vilka det föreskrivs närmare i själva socialvårdslagen. Dessa är socialarbete, rådgivning i uppfostnings- och familjefrågor, hemservice, boendeservice, anstaltsvård, familjevård, verksamhet i sysselsättnings syfte för handikappade och arbetsverksamhet för handikappade samt åtgärderna för att fastställa underhållsbidrag.

I 17 § 2 mom. i socialvårdslagen anges sådana former av socialservice om vilka det föreskrivs närmare i särskild lagstiftning om socialvården och familjerättslig lagstiftning. De former av socialservice som regleras i socialvårdens särskilda lagstiftning är barnskydd (barnskyddslagen 417/2007), specialomsorger om utvecklingsstörda (lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda 519/1977), service på grund av handikapp (lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012), missbrukarvårdstjänster (lagen om missbrukarvård 41/1986), stöd för närståendevård (lagen om stöd för närståendevård 937/2005) och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 189/2001). Enligt 17 § 3 mom. i socialvårdslagen kan en kommun ordna även annan socialservice för sina invånare, till exempel måltidstjänster, rehabiliteringshandledning och avvänjningsvård.

Enligt familjerättslig lagstiftning hör adoptionsrådgivning (adoptionlagen 22/2012), medling i familjefrågor om vilken det föreskrivs i äktenskapslagen (234/1929) och medling i frågor som gäller verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt (lagen om verkställighet av beslut beträffande vårdnad om barn och umgängesrätt 619/1996) till socialvårdens uppgifter. Ytterligare innehåller lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983, barnvårdnadslagen) bestämmelser om den

myndighets, som ansvarar för socialvården, uppgifter att förbereda och fastställa avtal om vårdnad om barn och umgängesrätt samt ge utredningar till domstolen.

I lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (733/1992), nedan lagen om statsunderstöd för social- och hälsovården finns bestämmelser om de sätt på vilka en kommun kan ordna socialservicen. Enligt lagens 4 § kan en kommun producera de olika formerna av socialservicen genom att sköta verksamheten själv, på olika sätt i samarbete med andra kommuner, köpa servicen hos en privat eller offentlig serviceproducent eller ge klienten en servicesedel.

Lagen om privat socialservice (922/2011) tillämpas på ordnande, produktion, tillhandahållande och övervakning av privat socialservice. Privat socialservice är enligt lagens 3 § 1 mom. 1 punkt de socialvårdstjänster som nämns i 17 § i socialvårdslagen och den professionella handledning och rådgivning inom det sociala området i anslutning till anordnandet av dem som en enskild person, en sammanslutning eller en stiftelse eller ett affärsföretag som bildats av ett offentligt samfund, producerar mot ersättning genom drivande av rörelse eller yrkesutövning. Lagen om privat socialservice ska enligt regeringens proposition (RP 302/2010) tillämpas enbart på de tjänster som en privat tillhandahållare av service kan producera med hänsyn till servicens art. Till exempel åtgärder för att utreda och fastställa faderskap samt för att fastställa underhållsbidrag är uppdrag som inbegriper utövning av offentlig makt och kan inte produceras som privat service.

Till privat socialservice räknas förutom direkta servicehändelser för klienten också till exempel professionell handledning och rådgivning inom socialvården i anslutning till samordning, integrering och förmedling av tjänster samt uppföljning av vård- och serviceplaner. Med förmedling av tjänster avses inte personaluthyrning i detta sammanhang.

De som producerar privat socialservice måste få ett tillstånd för verksamheten om verksamheten pågår dygnet runt. De som inte bedriver verksamhet dygnet runt ska göra en verksamhetsanmälan till den myndighet som ansvarar för socialvården i den kommun inom vars område verksamheten bedrivs, och

de införs i serviceproducenternas register. En förutsättning för tillstånd och registrering är att verksamheten uppfyller villkoren enligt lag. De som tillhandahåller stödtjänster som avses i 9 § i socialvårdsförordningen registreras inte i registret över privata tillhandahållare av service.

En tillhandahållare av service som avses i 3 punkten är ett allmänt begrepp med vilket avses alla de som ordnar, producerar och lämnar socialvård eller socialservice oberoende av om de är myndigheter eller privata samt oberoende av om de ordnar, producerar eller lämnar service.

Enligt 4 punkten avses med serviceuppgift en uppgift som enligt lag hör till kommunen och som handlar om att ordna socialservice och sådant ekonomiskt stöd som hör till socialservicen. Serviceuppgifterna inom socialvården som riktas till individer kan grupperas på flera olika sätt. Exempel på serviceuppgifter som gäller barn är rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor, utredning av faderskap, tryggnad av vårdnad om barn och umgängesrätt, fastställande av underhållsbidrag för barn, medling i familjefrågor, adoptionsrådgivning och barnskydd.

Serviceuppgifter inom socialvården som riktas till vuxenbefolkningen är hemservice, äldreservice, handikapps-service, specialomsorger om utvecklingsstörda, stödjande av sysselsättningen för personer med funktionsnedsättning, missbrukarvård, stöd för närståendevård, integration, stödjande av sysselsättningen för långtidsarbetslösa, utkomststöd, fastställande av underhållsbidrag till make, social kreditgivning samt service i enlighet med socialvårdslagen, såsom vuxensocialarbete och verksamheten med socialombudsmän enligt klientlagen.

Enligt 5 punkten är definitionen av klient bredare än den som finns i 3 § 1 mom. i den gällande klientlagen. Med klient avses i enlighet med definitionen i klientlagen den som ansöker om eller anlitar socialvård, och dessutom en person som är registrerad som klient mot sin vilja. Definitionen säkerställer att klientens uppgifter behandlas på ett enhetligt sätt oberoende av om klientskapet bygger på personens fria vilja eller om det inletts av en myndighet eller någon annan aktör. I den föreslagna lagen ingår bestämmelser om på

vilket sätt registreringarna görs i det då när man först utreder förutsättningarna för ett klientskap.

Enligt 6 § i klientlagen baseras ordnandet av socialvård alltid på ett myndighetsbeslut eller, när privat socialvård ordnas, på ett skriftligt avtal mellan den som lämnar socialvård och klienten. Alla de personer som ansöker om eller anlitar socialvårdstjänster eller mot sin vilja är föremål för socialvårdsåtgärder, är klienter. Klienter är också de som får till exempel handledning eller rådgivning om tjänster och förmåner ifall den som ger handledning eller rådgivning kan identifiera dem som personer.

Klientskapet inom socialservicen kan delas in i tre olika kategorier. En klient inom socialservicen kan vara

1) en person vars ärende har inletts genom en anmälan, ansökan eller på något annat sätt, men vars behov av klientskap först utreds,

2) en person som har ansökt om socialservice och som på basis av ansökan får eller anlitar tjänster, eller

3) en person som tar emot socialservice och som har registrerats som klient, men som inte har ansökt om servicen eller som till och med motsätter sig den.

Till kategori 1) hör bland annat de äldre personer i fråga om vilka bedömningen av servicebehovet pågår som bäst, personer som finns med i anmälningsregistret för barnskyddet vars behov av klientskap först utreds samt personer för vilka det görs en situationsbedömning inom missbrukarvården och där anmälan har gjorts av en tredje part. Majoriteten av klienterna inom socialvården hör till kategori 2) där klienten får den service som hon vill och behöver. Till kategori 3) hör till exempel klienter inom barnskyddet som registrerats som barnskyddsklienter och som motsätter sig klientskapet, likaså personer som får missbrukarvård mot sin vilja.

Klientskapet aktualiseras genom en viss åtgärd, ansökan, beslut, anmälan eller en tjänst. Ett klientskap uppstår dock inte alltid på grund av en anmälan om en person. Å andra sidan kan en person bli klient inom socialvården även oberoende av sin egen vilja. Ett klientskap oberoende av personens egen vilja kan uppstå till exempel på grundval av barn-

skyddet, vården av utvecklingsstörda eller äldreomsorgen.

I speciallagstiftningen finns det bestämmelser om hur ett klientkap kan uppstå. Till exempel i äldreomsorgslagen föreskrivs det om anmälan om äldre personers servicebehov. I lagens 25 § 1 mom. anges det att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården eller en person som är anställd inom socialvården i kommunen, räddningsväsendet i området eller hos nödcentralen eller polisen är skyldig att göra en anmälan till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården om en äldre person som är i behov av socialvård eller hälso- och sjukvård och som är uppenbart oförmögen att sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet. Även andra personer än de som nämnts får göra en anmälan oberoende av de sekretessbestämmelser som gäller för dem. Utöver det som föreskrivs i 25 § 1 mom. i äldreomsorgslagen ska en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården i god tid före en äldre person kommer att skrivas ut från vård eller behandling på en institution inom hälso- och sjukvården göra en anmälan om detta till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården.

Enligt 26 § i barnskyddslagen inleds en klientrelation inom barnskyddet när åtgärder omedelbart vidtas i brådskande ordning eller en socialarbetare fattar beslut om en utredning av barnskyddsbehovet. En anteckning om när en klientrelation har inletts ska göras i de barnskyddshandlingar som berör barnet. I barnskyddshandlingarna antecknas barnet som klient eller, om behovet av barnskydd gäller flera av barnen i familjen, varje enskilt barn, även om barnskyddsåtgärderna gäller hela familjen.

Enligt 6 punkten i den föreslagna lagen avses med klientuppgift en personuppgift enligt 3 § 1 punkten i personuppgiftslagen samt en sådan oregistrerad uppgift som fås genom en klientrelation och kan hänföras till klienten och som enligt den föreslagna lagen ska antecknas i klienthandlingen.

Personuppgifter är enligt 3 § 1 punkten i personuppgiftslagen alla slags anteckningar som beskriver en person eller hans eller hennes egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till en viss fysisk person eller till hans eller hennes familj eller någon

som lever i gemensamt hushåll med honom eller henne. Sådana uppgifter som gäller en fysisk person i andra egenskaper än som privatperson, såsom som yrkesutövare, näringsidkare eller innehavare av ett offentligt uppdrag, omfattas inte av tillämpningsområdet för personuppgiftslagen. I lagens tillämpningspraxis har det ansetts att lagen också kan gälla avlidna personer.

I personuppgiftslagen vill man med uttrycket ”anteckningar som beskriver en persons egenskaper eller levnadsförhållanden” specificera begreppet personuppgift och att personuppgift är en anteckning som går att läsa efteråt. Det har ingen betydelse för begreppet personuppgift hur uppgifterna har registrerats (för hand, maskinellt, optiskt, elektroniskt, genom magnetisering) eller på vilket underlag.

Klientuppgifter inom socialvården är känsliga personuppgifter. Bestämmelser om behandlingen av känsliga uppgifter finns i 11—12 § i personuppgiftslagen. Enligt 11 § i personuppgiftslagen är behandlingen av känsliga personuppgifter i princip förbjuden. Med känsliga uppgifter avses personuppgifter som beskriver eller vilkas syfte är att beskriva 1) ras eller etniskt ursprung, 2) någons samhällliga eller politiska uppfattning eller religiösa övertygelse eller medlemskap i ett fackförbund, 3) en brottslig gärning eller ett straff eller någon annan påföljd för ett brott, 4) någons hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder eller därmed jämförbara åtgärder som gäller honom eller henne, 5) någons sexuella inriktning eller betende eller 6) någons behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som någon fått.

Insamling, registrering, utlämnande och samkörning av känsliga personuppgifter är tillåten enbart på de grunder som finns angivna i personuppgiftslagen. Bestämmelser om undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter finns i 12 § i personuppgiftslagen. Enligt den är behandling tillåten bland annat när den registrerade har gett sitt uttryckliga samtycke därtill (*punkt 1*), när bestämmelser om behandling av uppgifter finns i lag eller om behandlingen direkt följer av en uppgift som den regis-

teransvarige har ålagts i lag (*punkt 5*) eller när en socialvårdsmyndighet eller någon annan myndighet, en anstalt eller en privat socialserviceproducent, vilka beviljar socialvårdsförmåner, behandlar uppgifter som myndigheten, anstalten eller serviceproducenten i sin verksamhet har fått om den registrerades behov av socialvård eller socialvårdstjänster, stödåtgärder eller andra förmåner inom socialvården som beviljats den registrerade eller andra uppgifter som är nödvändiga för vården av den registrerade (*punkt 12*).

Dessa undantag gäller behandling av känsliga personuppgifter i socialvårdens personregister. Eftersom de känsliga personuppgifterna i socialvårdens register också enligt 14 § i klientlagen ska hållas hemliga, ska även lagstiftningens bestämmelser om sekretess och undantag från sekretess beaktas vid utlämnandet av dessa uppgifter. Enligt 14 § i klientlagen ska socialvårdshandlingar som innehåller uppgifter om socialvårdsklienter eller andra privata personer hållas hemliga. Redan kännedom om att en person är klient inom socialvården kan avslöja en omständighet av känslig natur. Därför omfattar sekretessen all information om klienten – även den information som finns i anmälningarna som lämnats till socialvårdsmyndigheten.

I 15 § i klientlagen finns det bestämmelser om tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande i fråga om klientuppgifter. Detta gäller den som ordnar och producerar socialvård samt den som är anställd hos eller som i praktiken arbetar för denne, liksom personer som på grund av klientskapet har fått sekretessbelagda uppgifter som gäller en annan person. Bestämmelserna gäller också socialvård som ordnas privat. Tystnadsplikten och förbudet mot utnyttjande fortsätter också efter att anställningsförhållandet upphört.

Bestämmelser om behandlingen av personbeteckningar finns i 13 § i personuppgiftslagen. Enligt bestämmelsen får en personbeteckning behandlas med den registrerades entydiga samtycke eller när behandlingen regleras i lag. Därutöver får en personbeteckning behandlas om det är nödvändigt att entydigt individualisera den registrerade för att utföra en i lag angiven uppgift, för att uppfylla den registrerades eller den registeransvari-

ges rättigheter och skyldigheter eller för historisk eller vetenskaplig forskning eller för statistikföring.

Enligt 7 *punkten* avses med klienthandling inom socialvården en handling enligt 5 § 1 och 2 mom. i offentlighetslagen som innehåller uppgifter om en klient eller någon annan enskild person som erhållits genom en klientrelation och som ansluter sig till socialvård som ordnas av myndigheter eller privata. Definitionen motsvarar i sak även en sådan handling som avses i 3 § 3 mom. i den gällande klientlagen.

Enligt 5 § 1 mom. i offentlighetslagen (621/1999) avses med handling förutom en framställning i skrift eller bild även ett meddelande som avser ett visst objekt eller ärende och uttrycks i form av tecken som på grund av användningen är avsedda att höra samman och vilket kan uppfattas endast med hjälp av automatisk databehandling eller en ljud- eller bildåtergivningsanordning eller något annat hjälpmedel. Enligt 5 § 2 mom. i offentlighetslagen avses med myndighetshandling en handling som innehas av en myndighet och som har upprättats av myndigheten eller av någon som är anställd hos en myndighet eller som har inkommit till en myndighet för behandling av ett visst ärende eller i övrigt inkommit i samband med ett ärende som hör till myndighetens verksamhetsområde eller uppgifter. En handling anses ha blivit upprättad av en myndighet även när den har upprättats på uppdrag av myndigheten eller på något annat sätt när man handlat för myndighetens räkning. En handling anses ha inkommit till en myndighet även när den har inkommit till den som verkar på uppdrag av myndigheten eller i övrigt för myndighetens räkning, för att denne ska kunna utföra sitt uppdrag.

Enligt 24 § 25 *punkten* i offentlighetslagen ska handlingar som innehåller uppgifter om en klient hos socialvården och de förmåner, stödåtgärder och den socialvårdsservice han eller hon fått samt uppgifter om en persons hälsotillstånd eller funktionsnedsättning, den hälsovård eller rehabilitering som han eller hon har fått eller åtgärder som vidtagits för att genomföra vården hållas hemliga. Dessa uppgifter är sekretessbelagda oberoende av vilken myndighet eller vilken aktör som ver-

kar för myndigheten räkning innehar den handling där uppgifterna ingår. Skyldigheten att iakttä sekretess är ovillkorlig i fråga om dessa uppgifter. Den motsvarande handlingssekretess som ingår i 14 § i klientlagen gäller även klienthandlingar inom den privata socialvården.

Enligt 5 § 3 mom. i offentlighetslagen anses följande handlingar inte vara myndighetshandlingar:

1) brev och andra handlingar som har sänts till den som är anställd hos en myndighet eller till en förtroendevald med anledning av något annat uppdrag eller någon annan ställning som han eller hon innehar,

2) minnesanteckningar eller sådana utkast som ännu inte har lämnats in för föredragning eller någon annan behandling av ett ärende och som har gjorts av den som är anställd hos en myndighet eller den som är verksam på uppdrag av en myndighet,

3) handlingar som en myndighet har skaffat för intern utbildning, informationssökning eller annan därmed jämförbar intern användning,

4) handlingar som har inkommit till en myndighet med anledning av en uppgift som utförs för en enskilds räkning eller som upprättats för utförande av uppgiften,

5) handlingar som har blivit kvar hos eller inkommit till en myndighet som hittegod.

På handlingar som har upprättats för förhandlingar, kontakter och något annat därmed jämförbart internt myndighetsarbete mellan personer som arbetar inom en myndighet samt mellan myndigheter och enskilda eller sammanslutningar som verkar för myndighetens räkning tillämpas lagen endast om handlingarna innehåller sådana uppgifter att de enligt arkivlagstiftningen ska överföras till ett arkiv. Om en handling dock överförs till ett arkiv, kan myndigheten bestämma att uppgifter ur den får lämnas ut endast med myndighetens tillstånd. Handlingar ska hållas hemliga om de innehåller sådana uppgifter som är sekretessbelagda enligt 24 § i offentlighetslagen.

Enligt 8 punkten avses med registrering att man gör anteckningar i en klienthandling. I den föreslagna lagen om klienthandlingar ska ingå närmare bestämmelser om vilka klientuppgifter de som sköter socialvårdsuppgifter

ska anteckna i socialvårdens klienthandlingar. När yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården utför hälso- eller sjukvårdsuppgifter i en verksamhetsenhet inom socialvården, antecknar de anteckningarna i klienthandlingarna enligt 12 § i klientlagen i verksamhetsenhetens patientregister på det sätt som förordningen om klienthandlingar kräver.

Även i 42 § i förvaltningslagen finns bestämmelser om myndighetens skyldighet att registrera uppgifter. Uppgifter som omfattas av registreringsskyldigheten är enligt bestämmelsen muntligen framförda yrkanden och utredningar som kan inverka på avgörandet i ett ärende. Om en myndighet inhämtar uppgifter ur ett personregister för att avgöra ett ärende, ska det också antecknas i handlingarna.

Enligt 9 punkten avses med socialvårdens personregister socialvårdens anmälningsregister och socialvårdens klientregister. I 3 § 3 punkten i personuppgiftslagen finns det en definition av ett personregister. Enligt bestämmelsen avses med personregister en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som är avsedda att höra samman på grund av sitt användningsändamål. Datamängden kan ha ordnats som ett kartotek, en förteckning eller på något annat motsvarande sätt så att information om en bestämd person kan hittas enkelt och utan oskäligen kostnader. Datamängden kan behandlas helt eller delvis med automatisk databehandling. Ett sådant register som avses i definitionen kan också bestå av till exempel en mikrofilm som bygger på optiska metoder.

Ett personregister som förs med hjälp av automatisk databehandling definieras som en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som hör samman på grund av sitt användningsändamål. Begreppet logiskt register innebär att alla uppgifter som används i samma sammanhang anses höra till samma personregister oberoende av på vilket sätt och var de är registrerade. Begreppet logiskt register innebär också att kortvariga datafiler och upptagningar av olika generationer som uppstår vid databehandlingen inte betraktas som olika personregister då de är i den registeransvari-

ges besittning och då de används för på förhand fastställda användningsändamål.

Enligt *10 punkten* avses med serviceanordnare den tillhandahållare av service som

a. i egenskap av myndighet är skyldig att se till att klienten får sådana socialvårdstjänster eller socialvårdsförmåner som han eller hon har rätt till med stöd av lag eller ett myndighetsbeslut, eller

b. i egenskap av tillhandahållare av privat service är skyldig att se till att klienten får service enligt ett sådant avtal som avses i 6 § i klientlagen.

Serviceanordnaren har således i sista hand ansvar för att en viss serviceuppgift inom socialvården fullgörs på behörigt sätt även i det fallet att servicen i praktiken lämnas av en annan tillhandahållare av service.

Enligt socialvårdslagen, speciallagstiftningen inom socialvården och den familjerättsliga lagstiftningen har kommunen skyldighet att ordna vissa former av socialservice för befolkningen.

Enligt 4 § i lagen om statsunderstöd för social- och hälsovården kan en kommun ordna de uppgifter som hör till social- och hälsovården:

1. genom att sköta verksamheten själv,
2. genom avtal tillsammans med en annan kommun eller andra kommuner,
3. genom att vara medlem i en samkommun som sköter verksamheten,
4. genom att köpa service av staten, en annan kommun, en samkommun eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent, eller
5. genom att ge serviceanvändaren en servicesedel som förbinder kommunen att betala för den service som serviceanvändaren köper av en privat serviceproducent upp till det värde på servicesedeln som fastställts genom beslut av kommunen.

Även en samkommun som avses i *3 punkten* kan köpa service på det sättet som anges i *4 punkten*. När en kommun ordnar servicen enligt *2, 4 eller 5 punkten*, eller en samkommun enligt *4 punkten*, är det kollegiala organ som svarar för verksamheten registeransvarig för de klientuppgifter som uppstår i samband med klientrelationen. Enligt 4 § *3 mom.* i lagen om statsunderstöd för social- och hälsovården ska kommunen vid anskaffning av

service från en privat serviceproducent enligt *4 och 5 punkten* försäkra sig om att servicen motsvarar den nivå som krävs av en motsvarande kommunal verksamhet. Denna skyldighet gäller också behandling av klientuppgifter och handlingar som fås och utarbetas inom verksamheten.

I 32 § i personuppgiftslagen finns bestämmelser om skydd av uppgifterna. Enligt *1 mom.* ska den registeransvarige genomföra de tekniska och organisatoriska åtgärder som behövs för att skydda personuppgifterna mot obehörig åtkomst och mot förstöring, ändring, utlämnande och översändande som sker av misstag eller i strid med lag eller mot annan olaglig behandling. Vid genomförandet av åtgärderna ska hänsyn tas till de tillgängliga tekniska möjligheterna, kostnaderna som orsakas av åtgärderna, uppgifternas art, mängd och ålder samt vilken betydelse behandlingen av uppgifterna har med avseende på integritetsskyddet.

Enligt *2 mom.* ska den som i egenskap av självständig näringsidkare handlar för den registeransvariges räkning eller till vilken den registeransvarige lämnar ut uppgifter genom teknisk anslutning, innan behandlingen av uppgifterna inleds ge den registeransvarige tillbörliga utredningar och förbindelser och i övrigt tillräckliga garantier för att personuppgifterna skyddas på det sätt som avses i *1 mom.*

I 23 § i lagen om klienthandlingar som föreslås i propositionen föreskrivs därtill att serviceanordnaren ska i ett skriftligt uppdragsavtal definiera hur serviceproducenten måste se till att klientuppgifterna blir behandlade på ett behörigt sätt och att sekretessförpliktelserna fullgörs samt hur producenten ska sköta de uppgifter och ansvar som hör därtill. Enligt *2 mom.* ska det av de klienthandlingar som registrerats inom sådan socialvård eller socialservice som producerats för någon annans räkning framgå handlingarnas behandlingsgrund, serviceanordnare, serviceproducent och den som i praktiken ger servicen. Vid underleveranser ska hela upphandlingskedjan framgå av klienthandlingarna.

Enligt *11 a) punkten* avses med serviceproducent sådan tillhandahållare av service som i egenskap av serviceanordnare enligt

10 punkten själv sköter den socialservice eller andra serviceuppgifter inom socialvården som hör till anordnarens ansvar för att ordna. En sådan situation råder för det första när en kommun själv eller tillsammans med andra kommuner sköter en serviceuppgift som hör till kommunens ansvar för att ordna. För det andra är serviceanordnaren och serviceproducenten en och samma aktör då när en samkommun på sina medlemskommuners vägnar sköter själv en serviceuppgift som hör till samkommunens ansvar för att ordna. För det tredje är serviceanordnaren och serviceproducenten en och samma enhet då när socialservice produceras av samma privata verksamhetsenhet inom socialvården som med stöd av det avtal som avses i 6 § i klientlagen har ansvar för att ordna servicen. Det som är gemensamt för alla dessa situationer är att den aktör som har ansvaret för att ordna serviceuppgiften sköter uppgiften själv.

Enligt 11 b) punkten avses med serviceproducent även en sådan offentlig eller privat tillhandahållare av socialservice som utifrån ett avtal eller någon annan förbindelse med en serviceanordnare enligt 10 punkten producerar socialservice eller andra serviceuppgifter inom socialvården för någon annans räkning som har ansvar för ordnandet. Som köpta tjänster betraktas i detta avseende även den service som producerats med stöd av kommunens betalningsförbindelse. Även privata serviceanordnare köper med stöd av avtal tjänster av andra privata och offentliga serviceproducenter.

Den serviceanordnare som avses i paragrafens 10 punkt är alltid registeransvarig för de klientuppgifter och klienthandlingar som uppstår i samband med köpta tjänster eller tjänster som producerats för någon annans räkning. Eftersom för myndighetshandlingar gäller delvis andra bestämmelser än för privata aktörers handlingar, är det viktigt att man identifierar när klienthandlingar i anslutning till köpta tjänster är myndighetshandlingar, och också vilken myndighets handlingar det rör sig om. Detta avgörs alltid utgående från vem som har ansvaret för att ordna serviceuppgiften. Beslutanderätt som gäller handlingar och klientuppgifter används alltid i egenskap av registeransvarig av den

aktör som har ansvaret för att ordna verksamheten.

Som myndighetshandlingar betraktas enligt 5 § 2 mom. i offentlighetslagen handlingar som har upprättats på uppdrag av myndigheten. En handling anses ha inkommit till en myndighet när den har inkommit till den som verkar på uppdrag av myndigheten eller i övrigt för myndighetens räkning för att denne ska kunna utföra sitt uppdrag. Däremot handlingar som har inkommit till en myndighet med anledning av en uppgift som utförs för en enskilds räkning eller som upprättats för utförande av uppgiften betraktas inte enligt lagens 5 § 3 mom. 4 punkt som myndighetshandlingar.

Enligt 12 punkten avses med servicegivare en aktör som i praktiken svarar för att klienten får service. Syftet med bestämmelsen är att göra sådana situationer klarare där serviceanordnaren med stöd av ett upphandlingsavtal köper en servicehelhet av en serviceproducent, men serviceproducenten utför inte hela uppgiften själv, utan köper en del av den av en annan serviceproducent i form av underleverans.

I praktiken kan underleveranskedjorna vara rätt långa och en serviceanordnare som ingått ett upphandlingsavtal med en serviceproducent kan igen köpa olika delar av den service som anordnaren har ansvar för att ordna, av olika underleverantörer. Då är det viktigt att alla parterna i upphandlingskedjan och även klienten har det klart vem som är serviceanordnare som har ansvaret för ordnandet och som samtidigt också är registeransvarig för klientuppgifterna och klienthandlingarna.

2 kap. Skyldigheter i fråga om anteckningen av klientuppgifter

Allmänna skyldigheter i fråga om anteckningen av klientuppgifter

4 §. Registrering av klientuppgifter. I 1 mom. föreskrivs om skyldigheten för den yrkesutbildade personalen inom socialvården och den assisterande personalen i klientarbetet att anteckna behövliga och tillräckliga klientuppgifter alltid när socialvård ordnas, produceras eller lämnas. Klientuppgifterna måste vara behövliga och tillräckliga för att

man ska kunna bedöma klientens behov av socialvårdsåtgärder eller socialservice och för att ordna och utföra dessa samt med tanke på uppföljning och övervakning. Enligt 42 § i förvaltningslagen är uppgifter som omfattas av skyldigheten att anteckna även muntligen framförda yrkanden och utredningar som kan inverka på avgörandet i ett ärende. Registrering med hjälp av databehandling kan delvis också ske automatiskt då systemet ger vissa registrerade uppgifter automatiskt. En typisk sådan uppgift kan vara kontaktuppgiften till tillhandahållaren av service.

Klientuppgifterna ska antecknas och registreras i förbundna klienthandlingar enligt bestämmelserna nedan i denna lag eller på det sättet som Institutet för hälsa och välfärd bestämmer med stöd av 5 §. Klienthandlingarna registreras i socialvårdens klientregister enligt serviceuppgift. Den som antecknar klientuppgifterna ansvarar för de anteckningar som gjorts i klienthandlingarna. Klientuppgifterna behandlas också till exempel av faktureringspersonalen, men de handlingar som de upprättar är inte socialvårdens klienthandlingar, utan administrativa handlingar.

I 2 mom. föreskrivs det om skyldigheten att börja anteckna klientuppgifter då tillhandahållaren av service har blivit informerad om eller fått en anmälan om att en person är i behov av service eller då tillhandahållaren har börjat sköta en serviceuppgift. Informationen om behovet av service kan komma från klienten själv, en myndighet, förälder, vårdnadshavare, make eller någon annan företrädare för klienten eller någon helt utomstående person, till exempel en granne. Kontakten kan ske per telefon, det kan vara fråga om en ansökan, remiss eller någon annan skriftlig anmälan, eller ett personligt möte med den anställda.

Socialvårdsmyndigheten ska i socialvårdens anmälningsregister registrera de anmälningar och framställningar som gjorts i syfte att utreda en enskild persons servicebehov, förutom anmälningar som personen gjort själv, samt uppgifter om hur dessa har behandlats. Enligt 21 § i den föreslagna lagen ska ett anmälningsregister över anmälningar som gäller klienter och där uppgifterna och handlingarna registreras enligt serviceuppgift.

I den gällande socialskyddslagen finns inte bestämmelser om tidpunkten för när ett klientskap inleds. I 26 § i barnskyddslagen (417/2007) föreskrivs det däremot om inledandet av ett barnskyddsärende och en klientrelation. Enligt 26 § 3 mom. inleds en klientrelation inom barnskyddet när barnskyddsåtgärder vidtas i brådskande ordning eller ett beslut om utredning av barnskyddsbehovet fattas till följd av att ett barnskyddsärende har inletts. Socialarbetaren ska göra en anteckning om när en klientrelation inom barnskyddet har inletts i de barnskyddshandlingar som berör barnet.

Endast sådana uppgifter om klienten, klientens omständigheter eller närstående får antecknas som behövs för att sköta den uppgift som ansluter sig till klienten. Den anställda måste veta för vilket ändamål han eller hon samlar in informationen. Insamling och behandling av klientuppgifter kräver alltid yrkesmässigt övervägande.

Bestämmelser om principerna för kvaliteten på personuppgifter finns i 9 § 1 och 2 mom. i personuppgiftslagen. De personuppgifter som behandlas ska vara behövliga med hänsyn till det angivna ändamålet med behandlingen av personuppgifter (relevanskrav). Personuppgifter kan anses vara behövliga med hänsyn till ändamålet med behandlingen när de är ändamålsenliga och relevanta och inte för omfattande för det ändamål som de har samlats in för och där de senare kommer att behandlas. I 9 § 2 mom. i personuppgiftslagen åläggs den registeransvarige en skyldighet att se till att oriktiga, ofullständiga eller föråldrade uppgifter inte behandlas (felfrihetskrav).

I 3 mom. föreskrivs det att klientuppgifter ska antecknas omedelbart efter att klientens ärende har behandlats. Eftersom vissa anteckningar ska med tanke på ärendets karaktär antecknas nästan omedelbart – till exempel anteckningar om brådskande barnskyddsåtgärder – och vissa kan bra vänta till följande arbetsdag, föreslås det inte i propositionen någon enhetlig tidsfrist för anteckningen.

Enligt 4 mom. ska servicegivaren se till att personerna som deltar i socialvårdens klientarbete antecknar klientuppgifterna enligt bestämmelserna i denna lag. Bestämmelserna är av särskild vikt när det gäller köpta tjänster

och underleveranser. Syftet är att framhäva ansvaret hos cheferna för personer som arbetar med klienter att se till att klientuppgifterna blir antecknade på behörigt sätt samt att handleda och övervaka personalen i denna uppgift.

5 §. Behörighetsbestämmelse. I paragrafen föreskrivs det om Institutets för hälsa och välfärd behörighet att utfärda närmare föreskrifter om strukturen på uppgifterna i socialvårdens klienthandlingar och om de uppgifter som ska antecknas i klienthandlingarna. Inom Tikesos-projektet och därefter i Institutets för hälsa och välfärd enhet OPER har gjorts ett stort definitionsarbete kring socialvårdens klienthandlingar som pågår fortfarande och som har syftet att skapa förutsättningar för ett riksomfattande datalager inom socialvården, Kansa.

Kansa förutsätter att klienthandlingarna är strukturerade och termerna och antecknings-sätten enhetliga för att olika tillhandahållare av service kan genom systemet dra nytta av de klientuppgifter som de registrerat. Det samma kräver målet att man senare får direkt och behändigt uppgifter ur Kansa för statistiska ändmål och forskningsändamål samt för övervakning, uppföljning och styrning av verksamheten. Arbetets resultat kan redan nu genom nätsidor användas av tillhandahållare av service och datasystemleverantörer.

6 §. Språket i handlingarna. I paragrafen föreskrivs att det språk som används i klienthandlingarna ska vara klart och begripligt. I klienthandlingarna får användas endast allmänt kända och godtagna begrepp och förkortningar.

När man upprättar klienthandlingar är det viktigt att man siktar till att klienthandlingarna är begripliga och tillgängliga med tanke på klienten. Över 500 000 personer behöver klarspråk, en stor del av dem är äldre människor, personer med invandrarbakgrund och utvecklingsstörda som anlitar socialvårdstjänster och behöver stödåtgärder. Målet är att göra handlingarna tillgängliga även för synskadade och hörselsynskadade.

Socialvårdens klienthandlingar är inte – med undantag för beslut som gäller klienten – administrativa handlingar till skillnad från till exempel klientfakturor och svar på klientens anmärkningar. Det viktigaste syftet med

dem är att skapa förutsättningar för att sköta serviceuppgiften så att alla uppgifter som är nödvändiga för att ärendet ska kunna skötas finns tillgängliga för de yrkesutbildade personer som sköter uppgiften. Därför upprättas handlingarna inte i första hand för klienten, utan för att sköta serviceuppgiften. Klienten har emellertid rätt att få dem på sitt språk, antingen på finska eller svenska, om inte något annat överenskommit med henne eller honom.

I 40 § i den gällande socialvårdslagen föreskrivs det att socialvård ska lämnas på kommunens eller samkommunens språk i enspråkiga kommuner och samkommuner. I bestämmelsen hänvisas till 10, 18 och 20 § i språklagen (423/2003) som bestämmer om klientens rätt att hos myndigheter använda finska eller svenska, att bli hörd och få expeditioner på finska eller svenska och om hans eller hennes rätt till tolkning.

Enligt 40 § 2 mom. i socialvårdslagen ska socialvård i tvåspråkiga kommuner och samkommuner som omfattar tvåspråkiga eller både finsk- och svenskspråkiga kommuner lämnas på kommunernas och samkommunernas båda språk så att klienten blir betjänad på det språk han eller hon väljer, antingen finska eller svenska. Enligt paragrafens 3 mom. ska kommunen eller samkommunen också se till att nordiska medborgare vid behov har möjlighet att använda sitt eget språk, finska, danska, isländska, norska eller svenska, när de anlitar socialvårdstjänster. Kommunen eller samkommunen ska då i mån av möjlighet se till att nordiska medborgare får behövlig tolk- och översättningshjälp.

Enligt grundlagen är samerna ett urfolk som har rätt att bevara sitt språk och sin kultur. Bestämmelser om samernas språkliga rättigheter finns i den samiska språklagen (1086/2003). I fråga om hälso- och sjukvård begränsar sig samernas språkliga rättigheter i huvudsak till samernas hembygdsområde och de hälso- och sjukvårdstjänster som ordnas av myndigheterna i det området. Hembygdsområdet omfattar Enare, Enontekis, Sodankylä och Utsjoki kommuner samt de samkommuner till vilka dessa kommuner hör.

De förpliktelser som följer av klienternas språkliga rättigheter gäller endast den socialvård som ordnas av myndigheter. Om en

myndighet tillhandahåller den socialvård som den ansvarar för i form av köpta tjänster, genom servicesedlar eller genom något annat motsvarande arrangemang så att tillhandahållare av privat service helt eller delvis producerar servicen, ska den myndighet som ansvarar för ordnandet av servicen se till att servicen genomförs jämlikt för dem som hör till olika språkgrupper.

Anteckning av klientuppgifter i vissa särskilda situationer

7 §. *Anteckning av klientuppgifter inom social- och hälsovården i det interna samarbetet vid en verksamhetsenhet inom socialvården.* I paragrafen finns bestämmelser om anteckning av klientuppgifter vid en verksamhetsenhet inom socialvården då när socialservice lämnas gemensamt av personal inom socialvården och hälso- och sjukvården.

Typiska exempel på service som produceras vid verksamhetsenheterna inom socialvården och som är gemensamma för socialvården och hälso- och sjukvården är bland annat

- avgiftning, substitutionsbehandling, avvänjningsvård, anstaltsrehabilitering och öppen rehabilitering inom missbrukarvården, poliklinisk vård, tillnyktringsvård, dagverksamhet, service i fråga om korttidsboende, stödboende och terapiserie enligt lagen om missbrukarvård,

- försöksboende, boendeträning, hemvårdshjälp, institutionsvård, serviceboende dygnet runt eller delar av dygnet, stödboende, dagverksamhet, arbetsverksamhet och arbetsträning enligt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda,

- boendeservice dygnet runt eller delar av dygnet, hemservice och hemvård, boendeträning, försöksboende, institutionsvård, dagverksamhet och stödboende enligt socialvårdslagen,

- vissa av tjänsterna enligt äldreomsorgslagen,

- vissa av tjänsterna enligt handikappservicelagen,

- vård utom hemmet enligt barnskyddslagen och

- rådgivning i uppfostrings- och familje frågor.

I *1 mom.* föreskrivs det att det ska upprättas en gemensam klientrapport för klienten. Dessutom kan det utarbetas en gemensam genomförandeplan samt andra behövliga dokument för klienten. Social- och hälsovårdens gemensamma klientrapport och den gemensamma vård- och serviceplanen ska registreras i verksamhetsenhetens klientregister för socialvården. Dessa klienthandlingar ska upprättas och användas i samarbete mellan de yrkesutbildade personer som deltar i vården av och omsorgen om den gemensamma klienten inom social- och hälsovården.

Bestämmelsen hindrar dock inte att yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården även i fortsättningen kan upprätta, vilket de också ska göra, sådana noggrannare hälso- och vårdplaner eller rehabiliteringsplaner som krävs för klientens hälso- och sjukvård. Dessa antecknas på normalt sätt i patientjournalen och registreras i verksamhetsenhetens separata patientregister. Användarrättigheter till det registret beviljas enbart den personal som även annars har rätt att behandla uppgifter i patientregistret med stöd av lagstiftningen och sina arbetsuppgifter.

Det som kan vara viktigt med tanke på klientens hälso- och sjukvård är till exempel att när det gäller vård av äldre att en kopia av den gemensamma vård- och serviceplanen också registreras i hälso- och sjukvårdens patientinformationssystem. När en klient övergår från socialvårdsservice, till exempel från effektiviserat serviceboende, till hälso- och sjukvården, till exempel till jouren, är det med tanke på patientsäkerheten viktigt att den uppgift som en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården har registrerat vid en verksamhetsenhet inom socialvården är tillgänglig även för hälsovårdsenheten. För tillfället finns uppgifterna i form av en sammanfattande vårdsutskrift som åtföljer patienten, vilket orsakar onödigt arbete. Gemensamma planer kan vid behov registreras också i patientregistret då de via Kanta-systemet finns tillgängliga även för verksamhetsenheten inom hälso- och sjukvården. Förutsättningen är att klienten informeras om hans eller hennes rätt att förbjuda att servicehändelsen kan ses i Kanta-systemet.

I 2 mom. föreskrivs det att en person som deltar i service som tillhandahålls gemensamt av social- och hälsovården ska ha tillgång till den gemensamma planen och klientrapporten. När Kansa blir färdigt i framtiden kan elektroniska handlingar sparas så att de till de delar det är nödvändigt är tillgängliga i både socialvårdens och hälso- och sjukvårdens register över verksamhetens gränser. En förutsättning är att klienten inte förbjudit detta.

I 3 mom. föreskrivs det att patientuppgifter som klart hör till hälso- och sjukvården alltid ska antecknas även i journalhandlingarna och registreras i patientregistret i enlighet med vad som föreskrivs särskilt. Enligt 12 § 1 mom. i patientlagen ska en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården anteckna sådana uppgifter i journalhandlingarna som behövs för att ordna, planera, tillhandahålla och följa upp vården av en patient. Bestämmelser om förande av journalhandlingar samt förvaring av dem finns i enlighet med 12 § 2 mom. i patientlagen i förordningen om journalhandlingar (298/2009) jämte dess bilaga med förvaringstider. Journalhandlingarna hos en verksamhetsenhet ska registreras i ett separat patientregister.

När det gäller social- och hälsovårdens gemensamma genomförandeplaner samt gemensamma klientrapporter används den struktur på handlingarna som används inom socialvården, och Institutet för hälsa och välfärd får i enlighet med det föreslagna 6 § 2 mom. utfärda närmare föreskrifter om dem.

8 §. Anteckning av klientuppgifter vid sektorsövergripande samarbete mellan olika organisationer. I paragrafen föreskrivs om anteckning av klientuppgifter vid sektorsövergripande samarbete över organisationsgränserna sker inom många socialvårdstjänster, till exempel uppfostrings- och familjerådgivningen, barnskyddet, missbrukarvården, specialomsorgerna om utvecklingsstörda och äldreomsorgen.

I 1 mom. 1 punkten föreskrivs det om rätten för dem som deltar i ett sektorsövergripande klientsamarbete att upprätta klienthandlingar som gäller den gemensamma klienten och som är gemensamt tillgängliga. Sådant sektorsövergripande samarbete som avses i bestämmelsen kan grunda sig på till exempel

verksamhet som bedrivs av en permanent samarbetsgrupp eller nätverksmöten som hålls enligt situation.

De personer som deltar i samarbetet får enligt momentet oberoende av sekretessbestämmelserna anteckna och registrera sådana klientuppgifter inom socialvården som de har fått tillgång till genom arbetsgrupperna i den egna organisationens handlingar i den mån de är nödvändiga för skötseln av den gemensamma klientens ärende med tanke på den egna uppgiften för de personer som deltar i samarbetet eller verksamheten i de organisationer som dessa företräder.

På motsvarande sätt får de som deltar i ett sektorsövergripande klientsamarbete oberoende av sekretessbestämmelserna till de delar det är nödvändigt av klientens ärende registrera en gemensam klientplan, en promemoria eller någon annan motsvarande handling som gäller samarbetet i det register som förs av den tillhandahållare av service som de företräder inom samarbetet.

På de uppgifter som avses i 1 mom. tillämpas enligt 2 mom. den skyldighet att iaktta sekretess och den rätt att avvika från sekretessbestämmelserna som föreskrivs i 14—16 §, 19 och 27 § i klientlagen oberoende av vilken organisations handlingar som uppgifterna har sparats i.

I 14 § i klientlagen finns det bestämmelser om handlingssekretess. Enligt paragrafen ska uppgifter i socialvårdshandlingar som gäller klienter eller andra enskilda hållas hemliga. Eftersom redan kännedom om att en person är klient inom socialvården kan avslöja en omständighet av känslig natur, omfattar sekretessen all information om klienten.

I 15 § i klientlagen finns det bestämmelser om tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande. Den som ordnar eller producerar socialvård eller den som är anställd hos eller som i praktiken arbetar för denne, liksom personer som arbetar på uppdrag av denne, är skyldiga att inte röja vad de har fått veta om en socialvårdsklient genom sitt uppdrag. Tystnadsplikten och förbudet mot utnyttjande gäller också privat ordnad socialvård och de personer som i praktiken arbetar inom den.

I 27 § i klientlagen finns det bestämmelser om tillämpningsområdet för bestämmelserna om datasekretess och handräckning. Enligt

1 mom. gäller bestämmelserna i 3 och 4 kap. i klientlagen förutom de sociala myndigheter som svarar för klientarbetet inom socialvården även de myndigheter som svarar för ledningen och övervakningen av socialvården när dessa sköter sina uppdrag i anknytning till enskilda personer och övervakningen. I *2 mom.* föreskrivs det om förutsättningarna för att lämna ut klientuppgifter till utlandet. Enligt lagens *3 mom.* gäller den skyldighet att iakttä sekretess och rätt att avvika från sekretessbestämmelserna som föreskrivs i klientlagen också den som har fått en sekretessbelagd uppgift i sådana fall som avses i 3 och 4 kap. samt 27 § i klientlagen. I *4 mom.* finns det en rättsnorm som gäller behandlingen av uppgifter som fås med stöd av klientlagen i domstolar.

3 kap. Klientuppgifter som ska antecknas

I 3 kap. föreskrivs det om de uppgifter som ska antecknas i forbundna klienthandlingar. I 9 § föreskrivs det om de basuppgifter som ska framgå av alla klienthandlingar oberoende av typ av klienthandling. I 10-13 § finns igen bestämmelser om anteckningar som görs oberoende av typ av klienthandling när klientuppgifter tas emot, lämnas ut, när en minderårig klient vill förbjuda att klientuppgifter lämnas ut till hans eller hennes lagliga företrädare samt om rättelse av anteckningar.

Uppgifter som gäller alla handlingstyper

9 §. *Basuppgifter som ska antecknas i en klienthandling.* I paragrafen anges de basuppgifter om en klient inom socialvården som den personal som utför klientarbete inom socialvården ska anteckna i klienthandlingarna. Om en person ges rådgivning eller handledning anonymt, uppstår det inte en sådan klientrelation som kräver upprättande av klienthandlingar. Eftersom denna lag innehåller bestämmelser om behandling av just de uppgifter som avses i personuppgiftslagen, gäller bestämmelserna inte heller dem som får service anonymt.

I klienthandlingarna antecknas alltid i enlighet med den föreslagna propositionen de basuppgifter som anges nedan. Av handling-

en ska enligt punkt 1 framgå handlingens namn. I 14—19 § finns bestämmelser om handlingstyper. Namnen på dessa framgår av paragrafernas rubriker.

Till basuppgifterna som ska antecknas hör enligt punkt 2 klientens namn, modersmål och kontaktspråk, kontaktuppgifter och hemkommun. För att entydigt kunna identifiera klienten ska klientens personbeteckning alltid också antecknas eller om den inte är känd, en beteckning som fungerar som temporär identifikation eller födelsedatumet. Till exempel en person som sökt asyl och som således saknas en personbeteckning kan bli klient inom socialvården. En nyfödd som ännu inte har något namn eller personbeteckning kan registreras som barnskyddsklient. Sådana klienter ska ges en beteckning som fungerar som temporär identifikation.

I *punkterna 3—5* föreskrivs det om vilka andra personers personuppgifter man antecknas i basuppgifterna än de som gäller klienten själv. Enligt paragrafens *3 punkt* ska i en handling som gäller en minderårig klient registreras namn, kontaktuppgifter och behörighet för hans eller hennes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare. Om en förälder som fråntagits vårdnaden har genom domstolsbeslut fått rätt att få socialvårdsinformation om barnet, ska även detta föreläggande antecknas.

Enligt lagen om vårdnad om barn får en mor alltid vårdnaden i samband med barnets födsel. Är modern gift när barnet föds, är hennes make barnets far och vårdnadshavare utifrån faderskapspresumtionen. Om den biologiska fadern inte är moderns make, ska faderskapet först utredas och fastställas enligt lagen om faderskap (700/1975). Därefter kan han ges barnets vårdnad genom domstolsbeslut eller ett av socialmyndigheterna fastställt avtal.

De vanligaste vårdnadsformerna är gemensam vårdnad, begränsad gemensam vårdnad, ensamförsörjning, extra vårdnadshavare och vård utom hemmet. Med gemensam vårdnad avses samverkan och gemensamt beslutsfattande mellan barnets biologiska föräldrar i ärenden som berör barnet. Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet kan en domstol besluta om uppgiftsfördelningen mellan vårdnadshavarna, det vill säga genom

beslut ge enbart den ena vårdnadshavaren beslutanderätt i fråga om specifika vårdnadsuppgifter. Ett sådant föreläggande om uppgiftsfördelning av en domstol kan gälla beslutsfattandet om till exempel namn, dagvårdsplats, skola, hälso- och sjukvård, religion eller pass. När det gäller begränsad gemensam vårdnad registreras enbart uppgift om att vårdnaden är delad i befolkningsregistret. Barnets vårdnadshavare måste påvisa sin rätt som vårdnadshavare med stöd av domstolsbeslutet när han eller hon besöker myndigheterna.

Ensamförsörjning innebär att bara den ena av barnets föräldrar är barnets vårdnadshavare. Ensamförsörjaren fattar ensam de beslut som gäller barnet. Myndigheterna lämnar information som gäller barnet enbart till vårdnadshavaren. Om den ena föräldern ensam har vårdnaden om ett barn, kan den förälder som fråntagits vårdnaden dock genom ett domstolsbeslut bekräfta sin rätt att få information som gäller barnet av myndigheterna. Vanligtvis anger domstolen i sitt beslut de aktörer som föreläggandet gäller. Om den förälder som fråntagits vårdnaden begär information som gäller barnet, ska hon eller han påvisa sin rätt genom att uppvisa domstolsbeslutet. Den rätt att få information som avses här registreras inte för närvarande i befolkningsregistret.

En domstol kan också besluta att en eller flera personer som har gett sitt samtycke till det ska anförtros vårdnaden om ett barn tillsammans med eller i stället för föräldrarna. En extra vårdnadshavare är vårdnadshavare för barnet utöver den ena föräldern eller bägge föräldrarna.

Om ett barn med stöd av barnskyddslagen omhändertas eller i brådsakande ordning placeras i vård utom hemmet, övergår beslutanderätten som gäller barnet till socialmyndigheten i den mån som det är nödvändigt med tanke på syftet med omhändertagandet. Denna beslutanderätt gäller inte barnets klienthandlingar, utan socialmyndighetens rätt att få information om dem bygger alltid på 20 eller 22 § i klientlagen.

Enligt 22 § i den gällande barnskyddslagen kan en magistrat eller domstol förordna barnet en intressebevakare som för barnets talan i vårdnadshavarens ställe i ett barnskydds-

ärende om vårdnadshavaren inte opartiskt kan bevaka barnets intresse i ärendet och en intressebevakare måste förordnas för att ärendet ska bli utrett eller i övrigt för att barnets intressen ska tryggas.

I enskilda fall kan det vara motiverat att intressebevakaren förordnas att också besluta om eventuellt utlämnande av klientuppgifter som gäller ett minderårigt barn. Det ska dock noteras att enligt 16 § i klientlagen får en minderårig också besluta om utlämnandet av sina uppgifter om han eller hon har förutsättningar att bedöma betydelsen av ett samtycke.

Enligt 4 § i lagen om vårdnad om barn har en vårdnadshavare rätt att besluta om barnets vård, uppfostran, boningsort och andra personliga angelägenheter. Vårdnadshavaren har rätt att få information om angelägenheter som gäller barnet och företräda barnet i ärenden som gäller barnet som person, om inte annat föreskrivs i lag. En sådan begränsande bestämmelse är 11 § i klientlagen. Enligt den paragrafens 3 mom. får en minderårig med hänsyn till sin ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga egenskaper samt sakens natur av vägande skäl förbjuda att socialvårdsuppgifter som gäller honom eller henne lämnas ut till hans eller hennes lagliga företrädare. Rätten till förbud kan förvägras om det klart strider mot den minderåriges intresse. I 12 § i denna lag föreskrivs det om anteckningar som i sådana fall ska antecknas i klienthandlingarna.

Enligt 4 punkten i paragrafen ska som basuppgift också antecknas uppgifterna om en laglig företrädare som har utsetts för en myndig klient eller för en person som klienten har befullmäktigat. Uppgifter som ska antecknas registreras är namn, kontaktuppgifter och vilka uppgifter företrädarens behörighet gäller. En laglig företrädare kan vara en intressebevakare som domstolen har förordnat eller intressebevakningsbefullmäktigad som fastställts av förmyndarmyndigheten. Om klienten har flera lagliga företrädare, ska det i klienthandlingarna registreras den eller de som deltar i planeringen och genomförandet av tjänsterna och som i detta syfte har rätt att få sekretessbelagda klientuppgifter som gäller honom eller henne.

Om en anhörig eller närstående till klienten eller någon annan person som deltar i vården av eller omsorgen om klienten, registreras enligt 5 punkten deras namn, kontaktuppgifter och roll i sammanhanget.

Ytterligare ska namn och identifikationskod för serviceanordnaren och serviceproducenten samt servicegivaren alltid enligt 6 punkten registreras i klienthandlingarna. Enligt 7 punkten ska namn och tjänsteställning eller uppgift vid verksamheten för den som har upprättat handlingen eller gjort en registrering framgå av handlingen och enligt 8 punkten tidpunkten för när handlingen har upprättats eller en registrering har gjorts.

Enligt 8 § i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999, nedan förmyndarverksamhetslagen) får en intressebevakare förordnas av domstol till en person som inte klarar av att själv sköta sina ekonomiska angelägenheter. Oförmågan att sköta sina egna ärenden kan bero på minderårighet, sjukdom, långvarig frånvaro eller någon annan motsvarande orsak.

Intressebevakaren kan förordnas att sköta huvudmannens egendom och ekonomiska angelägenheter, eller någon enskild angelägenhet såsom försäljningen av en fastighet för huvudmannens räkning. Också en intressebevakare som förordnats att sköta ekonomiska angelägenheter enligt 42 § i förmyndarverksamhetslagen ska även se till att huvudmannen får lämplig vård, omsorg och rehabilitering. Intressebevakaren ska i detta syfte vid behov samarbeta med till exempel de kommunala social- och hälsovårdsmyndigheterna eller tillhandahållare av privata tjänster. Då har intressebevakaren rätt att få endast sådana klientuppgifter inom socialvården som är nödvändiga för skötseln av huvudmannens angelägenheter.

Intressebevakaren får besluta om utlämnandet ut klientuppgifter enligt 16 § i klientlagen endast i det fallet att det hör till hans behörighet.

Bestämmelser om intressebevakningsfullmakter finns i lagen om intressebevakningsfullmakt (648/2007). Med en intressebevakningsfullmakt kan en person själv ordna skötseln av sina angelägenheter i förväg ifall han eller hon senare blir oförmögen att sköta dem. Om intressebevakningsfullmakten gäll-

er till exempel beslut om social- och hälsovårdsåtgärder och utlämnande av klient- och patientuppgifter i anslutning till det, ska detta specificeras i fullmaktshandlingen. Det är möjligt, och ofta rekommenderas det också, att man ger en intressebevakningsfullmakt som gäller ekonomiska angelägenheter till en person och en intressebevakningsfullmakt som gäller omsorg och utlämnande av uppgifter i anslutning till det till en annan person. När den person som gett fullmakten inte längre klarar av att sköta de angelägenheter som avses i fullmakten på ett kompetent sätt, till exempel på grund av sjukdom, kan den befullmäktigade be magistraten bekräfta fullmakten. Fullmakten träder i kraft när magistraten har bekräftat den. Det är möjligt att klienten är kapabel att besluta om sin hälsovård eller socialservice även om han eller hon inte längre klarar av att sköta sina ekonomiska angelägenheter.

I klienthandlingarna inom socialvården ska det antecknas vem som är klientens lagliga företrädare, eller om de är flera, vem av de lagliga företrädarna som har rätt att påverka innehållet i klientens vård och service eller att få sekretessbelagda klientuppgifter.

Enligt 9 punkten ska basuppgifterna också innehålla en eventuell information om en spärrmarkering som gäller klientens kontaktuppgifter. I lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) finns det bestämmelser om spärrmarkering. I lagens 36 § föreskrivs det att om en person har grundad anledning att misstänka att hans eller hennes egen eller familjens säkerhet är hotad, kan magistraten på hans eller hennes begäran bestämma att uppgifter om hemkommun och bostad samt adress och andra kontaktuppgifter som gäller personen själv eller en make eller barn som bor i samma hushåll får lämnas ut endast under vissa förutsättningar. Information får lämnas ut enbart till sådana myndigheter vars rätt att behandla uppgifterna grundar sig på lag.

De myndigheter som får tillgång till personens kontaktuppgifter i sina system får också information om spärrmarkeringen. Information om spärrmarkering ges även till de myndigheter som får uppgifter som är skyddade med spärrmarkering för att kunna utföra sitt

tjänsteuppdrag. De har i samband med att de utför sitt tjänsteuppdrag en särskild skyldighet att se till att utomstående inte får tillgång till uppgifter som är skyddade med spärrmärkning.

10 §. Anteckningar om att uppgifter har lämnats ut. Paragrafen innehåller bestämmelser om de anteckningar som ska göras i klienthandlingar när klientuppgifter lämnas ut. Om de grunder på vilka klientuppgifter får lämnas ut finns i huvudsak i klientlagen.

Enligt 14 § i klientlagen ska socialvårdshandlingar som innehåller uppgifter om socialvårdsklienter eller andra enskilda hållas hemliga. Enligt paragrafen får en sekretessbelagd handling eller en kopia eller utskrift av en sådan handling inte visas upp för eller lämnas ut till utomstående eller med hjälp av teknisk anslutning eller på något annat sätt visas upp för eller lämnas ut till utomstående. Enligt 15 § i klientlagen omfattas dessa uppgifter också av tystnadsplikt, vilket innebär att sekretessbelagda uppgifter inte heller får avslöjas på något annat sätt än vad som avses i 14 §, till exempel muntligt eller genom att nicka eller skaka på huvudet.

Enligt 16 § i klientlagen får uppgifter ur en sekretessbelagd handling dock lämnas ut med klientens uttryckliga samtycke eller så som särskilt bestäms i lag. Ett samtycke som gäller socialvårdens klientuppgifter kan vara skriftligt eller muntligt, men enligt 16 § i klientlagen ska det alltid vara uttryckligt. Ett samtycke som gäller patientuppgifter ska enligt 13 § 2 mom. i patientlagen i regel vara skriftligt. Från denna formföreskrift får avvika på grunder som anges i patientlagens 13 § 3 mom.

Klientlagens 17—19 och 27 § ger rätt att lämna ut klientuppgifter även utan klientens samtycke och uttryckliga förbud.

I 20 § i klientlagen finns bestämmelser om skyldigheten att på begäran lämna till en socialvårdsmyndighet sådana uppgifter och utredningar som i väsentlig grad inverkar på en klientrelation inom socialvården och som är nödvändiga för myndigheten på grund av dess lagstadgade uppgifter att utreda klientens behov av socialvård, för att ordna socialvård och genomföra därtill anknutna åtgärder samt för att kontrollera uppgifter som lämnats till myndigheten. Denna skyldighet

att lämna uppgifter gäller bland annat alla statliga och kommunala myndigheter samt privata tillhandahållare av social- och hälsovårdstjänster. Även för andra myndigheter har genom flera olika lagar föreskrivits liknande rättigheter att få uppgifter.

När uppgifter om en klient lämnas ut till en utomstående antingen med klientens samtycke eller med stöd av bestämmelser om rätten att få uppgifter, ska det enligt 10 § av handlingen framgå vilka uppgifter som har lämnats ut (*punkt 1*), till vem uppgifterna har lämnats (*punkt 2*), när uppgifterna lämnades ut (*punkt 3*), vem som har lämnat ut uppgifterna (*punkt 4*), vilken bestämmelse som ligger till grund för utlämnandet eller uppgifter om klientens samtycke (*punkt 5*) samt det ändamål för vilket uppgifterna har lämnats ut (*punkt 6*).

När det riksomfattande arkivet för socialvården har införts, kan utlämnandet av uppgifter från en servicegivare inom socialvården till en annan ske elektroniskt och delvis eller helt automatiserat. Därvid kan anteckningar som gäller utlämnandet samlas i en teknisk handling om utlämnande av uppgifter utan att arbetstagaren behöver anteckna dem separat.

I 11 § finns bestämmelser om anteckningar som ska göras när man tar emot eller inhämtar uppgifter om en klient av en utomstående. Av anteckningarna ska framgå vilka uppgifter som har inhämtats eller tagits emot (*punkt 1*), av vem man har fått uppgifterna (*punkt 2*), när uppgifterna togs emot (*punkt 3*), vem som har bett att få uppgifterna om de har inhämtats på eget initiativ (*punkt 4*), vilken bestämmelse som ligger till grund för att man har inhämtat eller fått uppgifterna eller uppgifter om samtycke (*punkt 5*) och det ändamål för vilket man har inhämtat eller fått uppgifterna (*punkt 6*).

En minderårig eller på annat sätt omyndig person ger sitt samtycke enligt 16 § i klientlagen och 13 § 2 mom. i patientlagen om han eller hon har förmåga att bedöma betydelsen av samtycket. Om han eller hon själv inte har förutsättningar att bedöma betydelsen av ett samtycke till att uppgifter lämnas ut, kan uppgifter i regel lämnas ut med samtycke av klientens lagliga företrädare. Uppgifter får emellertid inte lämnas ut med samtycke av

en minderårig klients lagliga företrädare om företrädaren själv inte har rätt att få informationen med anledning av att den minderårige har förbjudit det. I sådana fall krävs det i enlighet med 11 § 3 mom. i klientlagen att den minderårige av vägande skäl har förbjudit att hans eller hennes uppgifter lämnas ut till den lagliga företrädaren och att förbudet inte klart strider mot barnets intresse.

På motsvarande sätt har en minderårig patient inom hälso- och sjukvården enligt 9 § 2 mom. i patientlagen rätt att förbjuda att uppgifter om sådan vård som utförts i samförstånd med honom eller henne själv enligt 7 § 1 mom. i patientlagen ges till vårdnadshavaren. Lagliga företrädares rätt att få uppgifter om huvudmannen kan på vissa föreskrivna förutsättningar begränsas även med stöd av 12 § och 11 § 2 mom. i offentlighetslagen samt 27 § 1 mom. 2 punkten i personuppgiftslagen.

11 §. Anteckningar om att uppgifter har tagits emot. När uppgifter om en klient tas emot av av klienten själv eller av en utomstående ska detta registreras. När en klient tillställer eller ger uppgifter som gäller honom eller henne själv muntligt, skriftligt, elektroniskt eller i någon annan lagringsform, ska uppgifterna lagras i socialvårdens personsregister, om de är nödvändiga för behandlingen av klientens ärende. När uppgifter erhålls från en utomstående ska det registreras vilka uppgifter som har inhämtats eller tagits emot (*punkt 1*), av vem man har fått uppgifterna (*punkt 2*), när uppgifterna togs emot (*punkt 3*), vem som har bett att få uppgifterna om de har inhämtats på eget initiativ (*punkt 4*), vilken bestämmelse som ligger till grund för att man har inhämtat eller fått uppgifterna eller uppgifter om samtycke (*punkt 5*) och det ändamål för vilket man har inhämtat eller fått uppgifterna (*punkt 6*).

Rätten att få klientuppgifter kan grunda sig på att de begärs med stöd av 20 § i klientlagen eller klientens samtycke eller fås i samband med handräckning på grundval av 22 § i klientlagen. Likaså kan uppgifter fås på initiativ av en utomstående med klientens samtycke eller på grund av en anmälan eller något annat initiativ av en utomstående. Om anmälningskyldighet föreskrivs bland annat i 25 § i barnskyddslagen och 25 § i äldreoms-

sorgslagen. En klients samtycke behandlas närmare i motiveringen till 10 §.

När det riksomfattande arkivet för socialvården har införts, kan utlämnandet av uppgifter från en servicegivare inom socialvården till en annan ske elektroniskt och delvis eller helt automatiserat. Därvid kan anteckningar som gäller utlämnandet samlas i en teknisk handling om utlämnande av uppgifter utan att arbetstagaren behöver anteckna dem separat.

12 §. Anteckning av förbuds rätt för en minderårig klient. I 12 § föreskrivs det om skyldigheten att göra anteckningar och dess innehåll när en minderårig med stöd av 11 § 3 mom. i klientlagen förbjuder att hennes eller hans klientuppgifter lämnas ut till hans eller hennes lagliga företrädare. Enligt 11 § 3 mom. i klientlagen kan en minderårig med hänsyn till sin ålder och utvecklingsnivå samt sakens natur, av vägande skäl förbjuda att hennes eller hans klientuppgifter lämnas ut till hans eller hennes lagliga företrädare. Förbuds rätten kan förvägras om det anses att det klart strider mot den minderårige klientens eget intresse.

I 12 § i den föreslagna lagen finns bestämmelser om anteckningar som ska göras i klienthandlingarna i sådana fall. Enligt 1 mom. ska en anteckning om en minderåriges samtycke eller förbud att lämna ut uppgifter om ett visst klientärende till hennes eller hans lagliga företrädare göras i handlingen. Det vägande skäl som ligger till grund för förbudet ska antecknas. Enligt 2 mom. ska det i handlingen också antecknas motiveringen till avgörandet om en minderåriges förbuds rätt förvägras därför att han eller hon inte angett något vägande skäl till förbudet enligt 1 mom. eller därför att om uppgifterna inte lämnas ut strider detta klart mot den minderårige klientens eget intresse.

13 §. Rättelse av anteckningar i en klienthandling. Av informativa skäl finns det i 1 mom. en hänvisning till personuppgiftslagen. I 29 § i personuppgiftslagen föreskrivs det om den registeransvariges skyldighet att rätta en oriktig uppgift i ett personregister och om skyldigheten att förhindra att en sådan uppgift sprids.

Enligt 29 § 1 mom. i personuppgiftslagen ska den registeransvarige utan dröjsmål på

eget initiativ eller på yrkande av den registrerade rätta, utplåna eller komplettera en oriktig, onödig, bristfällig eller föråldrad personuppgift som ingår i ett register. Det ska noteras att en registrerad uppgift inte i efterhand kan rättas till på grund av fel om uppgiften vid tidpunkten för registreringen sett ut att vara korrekt och först under klientskapsprocessen visat sig vara oriktig. En klientskapsprocess inom socialvården är vanligtvis mångfacetterad, och klientuppgifterna specificeras och kompletteras under processen. Syftet är att i synnerhet socialvårdens klientrapporter, men även andra klienthandlingar, ska beskriva serviceprocessen och ange de uppgifter som i varje enskilt fall varit tillgängliga och som legat till grund för klientskapet som sådana. På samma sätt rättar man inte heller till en tidigare diagnos i en patientjournal som senare visar sig vara felaktig eftersom man vid behov måste kunna bedöma patientens vårdprocess i ljuset av den felaktiga diagnosen vid ett senare tillfälle.

Om den registrerades yrkande på rättelse inte godkänns, ska den registeransvarige enligt 29 § 2 mom. i personuppgiftslagen ge den registrerade ett skriftligt intyg över detta. I intyget ska man också nämna skälen till att yrkandet inte har godkänts. För att den registrerade senare ska kunna använda intyget om han eller hon eventuellt vill hänskjuta ärendet till dataombudsmannen för avgörande, ska av intygen också framgå den registeransvariges namn och adress, syftet med behandlingen av personuppgifterna, den registrerades namn och den ändring av uppgifterna i registret som den registrerade yrkar på samt en motivering till yrkandet.

I 29 § 3 mom. i personuppgiftslagen föreskrivs det att den registeransvarige är skyldig att underrätta den till vilken man har lämnat ut eller den av vilken man har fått en oriktig personuppgift att uppgiften har rättats. Anmälningsskyldighet föreligger inte om anmälan är omöjlig att göra eller kräver oskäligt besvär. Att anmäla om oriktiga uppgifter är inte möjligt i dagens omfattande elektroniska system utan stort besvär och stora kostnader.

Förutom det som föreskrivs i personuppgiftslagen om rättelse av en oriktig uppgift, föreskrivs det också i 2 mom. att en rättelse av anteckningar i en klienthandling ska göras

så att den anteckning som korrigerats senare kan läsas i bakgrundshandlingarna. Bakgrundshandlingarna ska förvaras i ett separat register i anslutning till klientregistret. I klienthandlingarna registreras namn och tjänsteställning för den som utförde rättelsen samt datum och motivering för rättelsen.

Om uppgifter om en klient avlägsnas ur klienthandlingen i samband med en rättelse, ska en anteckning om detta göras i handlingen tillsammans med namnet på den som avlägsnat uppgiften och tidpunkten för när det skedde. Även uppgifter som avlägsnats ska framgå av bakgrundshandlingarna.

Uppgifter som ska antecknas enligt handlingstyp

Klientuppgifterna som gäller socialvårdens klienthändelser och beslut registreras i klienthandlingarna enligt handlingstyp utifrån följande klassificering:

- klienthandlingar som gäller inledandet av ett ärende (14 §)
- klienthandlingar som gäller bedömning av klientens servicebehov (15 §)
- klienthandlingar som gäller planering av servicen och klientskapet (16 §)
- klienthandlingar som gäller beslutsfattandet (18 och 19 §)
- klienthandlingar som gäller att ge socialservice och stöd (17 §)
- handlingar som tagits emot någon annans ifrån

Till exempel en barnskyddsanmälan och ansökan om utkomststöd är handlingar enligt 14 § som gäller inledandet av ett ärende. I socialvårdens klienthandlingar får registreras endast sådana klientuppgifter som är nödvändiga med tanke på uppgifternas användningsändamål. Hur omfattande, exakta och specifika de nödvändiga uppgifterna är bestäms enligt typen av service och klientens situation. Den person inom socialvårdens klientarbete som registrerar klientuppgifter ska bedöma vilka uppgifter är nödvändiga med tanke på klientens stödbehov samt för att planera, genomföra, följa upp och övervaka det.

14 §. Inledandet av ett ärende. En serviceprocess inleds när en socialvårdsanställd får

kännedom om att en klient är i behov av service. Den som kontaktar socialvården kan vara klienten själv, en myndighet, förälder, en vårdnadshavare, make eller någon annan som företräder klienten eller en utomstående person. Kontakten kan ske per telefon, det kan vara fråga om en ansökan, remiss eller någon annan skriftlig anmälan, eller ett personligt möte med den anställda.

Till processen som handlar om att inleda ett ärende hör registrering av en anmälan eller en ansökan och sammanställning av klientens basuppgifter. Samtidigt utreder man också anledningen till kontakten. Utifrån detta börjar man kartlägga klientens hela situation. I de handlingar som gäller inledandet av ett ärende och klientens behov av service registreras utöver basuppgifterna också alltid personens behov av stöd, omsorg, vård eller annan service enligt den som inlett ärendet (*punkt 1*), en eventuell motivering till behovet av service (*punkt 2*), vem som har inlett ärendet om han eller hon angett sina identifikationsuppgifter (*punkt 3*) och tidpunkten för när ärendet inleddes (*punkt 4*).

Bestämmelser om inledandet av ett ärende inom socialvården som ordnas av en myndighet finns i 20 § i förvaltningslagen. Ett förvaltningsärende har inletts den dagen när den handling som avser detta har kommit in till en behörig myndighet eller när ett ärende som får inledas muntligen har framförts för myndigheten och de uppgifter som behövs för att behandlingen av ärendet ska kunna påbörjas har registrerats, det vill säga antecknats i en handling. Myndigheten är enligt 42 § i förvaltningslagen skyldig att registrera krav som framförs i samband med ett ärende som får inledas muntligen. I barnskyddslagen och äldreomsorgslagen finns därtill särskilda bestämmelser om inledandet av ett ärende och behandlingen av ett ärende som inleds på grund av en anmälan.

15 §. Bedömning av servicebehovet. Innan man tar fram en serviceplan för en klient måste man kartlägga och bedöma klientens behov av service. I handlingar som gäller bedömningen av klientens servicebehov registreras en sammanfattning av klientens situation och behov av stöd och slutsatserna av en yrkesutbildad person inom socialvården i fråga om förutsättningarna för ett klientkap.

Enligt 39 § 2 mom. i socialvårdslagen bedömningen av servicebehovet ska kompletteras med en klientplan som utarbetas för klienten eller genom en annan motsvarande plan, om det inte är uppenbart onödigt att utarbeta en plan. Klientplanen innehåller klientens bedömning och en yrkesmässig bedömning av stödbehovet (*punkt 1*), klientens bedömning och en yrkesmässig bedömning av den service och de åtgärder som behövs (*punkt 2*), en bedömning som görs av den egna kontaktpersonen eller av en annan arbetstagare som ansvarar för klientens service av den socialservice som är nödvändig med hänsyn till klientens hälsa eller utveckling och av när servicen ska börja och dess varaktighet (*punkt 3*), samt klientens och arbetstagarens bedömning av klientens styrkor och resurser (*punkt 5*). Ytterligare antecknar man klientens åsikt och ståndpunkter om sitt behov av stöd i den mån det behövs och är möjligt i fråga om den service som är aktuell.

Enligt 8 § i klientlagen spelar klienten en central roll i serviceprocessen i den omfattning som klientens funktionsförmåga tillåter. I enlighet med 1 mom. ska man i första hand beakta klientens önskemål och åsikt och respektera klientens självbestämmanderätt även i övrigt. Klienten är inte dock alltid kapabel att bedöma sin situation och sina behov. Detta gäller till exempel situationer när ett spädbarn eller en gravt utvecklingsstörd person är klient inom omsorger om utvecklingsstörda eller när en klient inom äldreomsorger har en långt avancerad demenssjukdom. Därför finns det följande bestämmelser i 9 § i klientlagen: ”Om en myndig klient på grund av sjukdom eller nedsatt psykisk funktionsförmåga eller av någon annan motsvarande orsak inte kan delta i och påverka planeringen och genomförandet av de tjänster som tillhandahålls klienten eller de andra åtgärder som anknyter till den socialvård som ges klienten eller inte kan förstå föreslagna alternativa lösningar eller beslutens verkningar, ska klientens vilja utredas i samråd med klientens lagliga företrädare, en anhörig eller någon annan närstående.” Då ska även den uppfattning som klientens lagliga företrädare, en anhörig, närstående eller någon annan person har om klientens behov av stöd registreras.

Enligt 10 § i klientlagen ska en minderårig klients önskemål och åsikt utredas och beaktas på det sätt som klientens ålder och utvecklingsnivå förutsätter. Vidare ska man enligt 2 mom. i alla åtgärder som vidtas inom offentlig eller privat socialvård och som gäller minderåriga i första hand beakta den minderåriges intresse. En minderårig kan ibland också vara en klient på egen hand, till exempel när det gäller klientskap hos studenthälsovårdens kurator. Enligt 11 § 3 mom. i klientlagen kan en minderårig med hänsyn till sin ålder och utvecklingsnivå samt sakens natur av vägande skäl förbjuda att upplysningar som gäller honom eller henne lämnas ut till den lagliga företrädaren om detta inte klart strider mot hennes eller hans intresse. I dessa fall deltar den lagliga företrädaren naturligtvis inte heller i bedömningen av situationen eller planeringen av servicen.

I 2 mom. finns bestämmelser om särskilda anteckningar som görs i en utvärdering av en klientplan. Klientens situation ska bedömas förutom när klientskapet inleds även under serviceprocessen. Uppnåendet av målen i klientens serviceplan ska utvärderas systematiskt och en ny serviceplan ska upprättas vid behov. I detta syfte föreskrivs det att i utvärderingen av planen antecknas dessutom klientens och övriga personers, som har deltagit i genomförandet av planen, uppfattning om samt arbetstagarens bedömning av uppnåendet av målen i planen.

16 §. Klientplan. Enligt 7 § i klientlagen ska man när man lämnar socialvård utarbeta en service-, vård- och rehabiliteringsplan eller någon annan motsvarande plan om det inte är fråga om tillfällig rådgivning och handledning eller om det inte i övrigt är uppenbart onödigt att utarbeta en plan. Planen är en handling som anger målen för arbetet med en socialvårdsklient och de metoder som bidrar till att uppnå målen.

I en klientplan antecknas klientens behov av stöd utifrån en bedömning av servicebehovet som gjorts av en yrkesutbildad person inom socialvården (*punkt 1*), en beskrivning av den service som klienten behöver (*punkt 2*), målen för servicen och klientskapet som i mån av möjlighet ställts upp tillsammans med klienten samt metoder för att uppnå målen (*punkt 3*) samt uppgifter om privatperso-

ner som ställer upp som stödpersoner för klienten och deras uppgift (*punkt 4*).

Enligt 39 § 2 mom. i socialvården antecknas information om hur ofta klienten och den egna kontaktpersonen eller en annan arbetstagare som ansvarar för klientens service ska träffas (*punkt 4*), de mål som ställs upp av klienten och arbetstagaren tillsammans och som socialvården siktar på att uppnå (*punkt 6*), en bedömning av klientrelationens varaktighet (*punkt 7*), information om samarbetspartner som deltar i bemötandet av klientens behov och ansvarsfördelningen mellan samarbetsparterna (*punkt 8*), samt information om uppföljning av planen, uppnående av målen och omprövning av behoven (*punkt 9*).

Klientplanen innehåller också en plan för uppföljningen av hur servicen har genomförts och för en ny bedömning av servicebehovet. Bedömningen hjälper att uppdaga förändringarna i klientens situation och eventuella tidigare oidentifierade eller nya behov av service. De planer som utarbetats för en klient ska ses över senast vid den tidpunkt som anges i planen. Alla som arbetar med klienten eller inverkar på klientens ärenden får bedöma uppnåendet av målen i klientplanen.

Klientens egen och de närståendes uppfattning om servicens effekter är i synnerhet av vikt när det gäller att se över planen.

Institutets för hälsa och välfärd projekt som gäller registreringar (Sosiaalihuollon asiakastietomallin katselmointiprojekti, ASKO) har visat att bedömningar som gäller att uppnå målen är främmande inom socialvårdsarbetet. Det är emellertid viktigt att man utvecklar och utvidgar det om man vill ha relevant information om socialvården som kan användas som stöd när man utvecklar tjänsterna. Denna information är också viktig forskningsinformation.

Planeringen och bedömningen, likaså planen och bedömningen, är sammankopplade på många sätt. I en plan kan anges bedömningar och samtidigt med hjälp av bedömningar kan man bedöma planen. Inom en klientskapsprocess är bedömningen och planeringen sammanfogade. De bedömnings- och planstrukturer som Tikesos-projektet har gett i resultat har i en kritisk bedömning konstaterats vara bra. Därför är det viktigt att de sär-

drag som rör planering och bedömning bevaras i handlingarna.

17 §. Klientrapport. I en klientrapport beskriver en person som sköter yrkesuppgifter inom socialvården till nödvändiga delar livssituationen för en socialvårdsklient och rättar de åtgärder som vidtas i och med att ärendet går vidare. I en klientrapport ska alltid antecknas tidpunkten för när klienten har fått stöd eller service (*punkt 1*) och en beskrivning av socialvårdsklientens situation (*punkt 2*). I en klientrapport ska också antecknas alla händelser i anknytning till klienten eller klientskapet där klientens ärende har behandlats samt uppgifter om vem som har deltagit i behandlingen av ärendet (*punkt 3*).

Tidpunkten för när klientskapet har inletts och avslutats (*punkt 4*) samt orsaken till att klientskapet har avslutats (*punkt 5*) ska också antecknas. Ett klientskap kan avslutas till exempel när klienten flyttar bort från orten, dör eller när klienten enligt egen uppfattning inte längre behöver till exempel utkomststöd eller missbrukarvård eller när det finns någon annan grundad anledning till att klienten inte längre behöver service.

18 §. Beslut. I den föreslagna 18 § hänvisas till förvaltningslagen. I 44 § och 45 § i den lagen finns bestämmelser om de uppgifter som ska registreras i en beslutshandling. Enligt 43 § mom. 1 och 3 mom. i förvaltningslagen ska förvaltningsbeslut ges skriftligen. Av ett skriftligt beslut ska enligt 44 § 1 mom. i förvaltningslagen tydligt framgå följande: den myndighet som har fattat beslutet samt tidpunkten för beslutet (*punkt 1*) och de parter som beslutet direkt gäller (*punkt 2*). Man ska också ange motiveringen för beslutet och en specificerad uppgift om vad en part är berättigad eller förpliktad till eller hur ärendet annars har avgjorts (*punkt 3*). Vidare ska man ange namn och kontaktuppgifter för den person av vilken en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet (*punkt 4*).

I 45 § 1 mom. föreskrivs det att ett beslut ska motiveras. I motiveringen ska det enligt bestämmelsen anges vilka omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats.

19 §. Anteckningar i anslutning till verkställandet av beslut. I paragrafens finns be-

stämmelser om de åtgärder i anslutning till verkställandet av ett beslut som man måste anteckna i klienthandlingarna. Enligt 1 punkten ska i klienthandlingarna registreras tidpunkten för när beslutet och tillhörande anvisning för sökande av ändring har delgetts till var och en part. Detta är av vikt därför att tiden för sökande av ändring börjar löpa från delgivningen av ett skriftligt beslut med tillhörande anvisning för sökande av ändring.

Tidpunkten för delgivning av ett beslut avser den tidpunkt då en privat mottagare anses ha fått kännedom om handlingen. Enligt 54 § 1 mom. i förvaltningslagen ska ett beslut som en myndighet har fattat av myndigheten utan dröjsmål delges en part och andra kända som har rätt att begära omprövning av beslutet eller att överklaga det genom besvär. Myndigheten ska delge också ett sådant beslut som inte får överklagas. Enligt 48 § i förvaltningslagen ska man då i beslutet ange den bestämmelse som ligger till grund för att man inte får överklaga genom besvär. I delgivningen kan också ingå ett krav på bevislighet. Då kan delgivningen ske till exempel mot mottagningsbevis eller genom en stämningssman.

I 2 punkten i paragrafen finns bestämmelser om skyldigheten att registrera i klienthandlingarna uppgift om att en av parterna har sökt ändring i beslutet. Enligt 3 punkten ska klienthandlingarna innehålla uppgift om besvärmyndighetens avgörande och dess centrala innehåll.

Med ett lagakraftvunnet beslut avses en situation då tidsfristen för besvär eller begäran om omprövning har gått ut eller när sökande av ändring i beslutet har varit förbjudet. Till ett lagakraftvunnet beslut kan höra en bindning som till exempel förbjuder en ny behandling av ärendet. Då är det fråga om beslutets rättskraft. Det beror på socialvårdens natur att en klient kan inleda en ny process, till exempel när klienten söker om en förmån, som handlar om en liknande livssituation som avgörandet gäller. Ansökan och dess föremål får dock inte vara helt samma som det genom ett lagakraftvunnet beslut angivna avgörandet gäller. Det ska också noteras att myndighetstillsynen och klientens rätt att göra klagomål hos statsrådets justitiekansler

eller riksdagens justitieombudsman är inte beroende av lagakraftvunna beslut.

Enligt 4 punkten ska klienthandlingen också innehålla anteckning som anger när beslutet har vunnit laga kraft. Ett lagakraftvunnet beslut innebär att det inte längre går att överklaga genom ordinära rättsmedel. En sådan situation råder när sökande av ändring är förbjudet eller när överklagandet eller begäran om omprövning inte har gjorts inom utsatt tid.

Till ett lagakraftvunnet beslut kan höra en bindning som innebär att samma ärende inte kan tas upp till behandling på nytt. Då är det fråga om beslutets rättskraft. Det beror dock på socialvårdens natur att en klient kan inleda en ny process, till exempel när klienten söker om en förmån, som handlar om en liknande livssituation som avgörandet gäller. Ansökan och dess föremål får dock inte vara helt samma som det genom ett lagakraftvunnet beslut angivna avgörandet gäller.

I paragrafens 5 punkt finns bestämmelser om skyldigheten att anteckna när och hur verkställandet av beslutet har inletts. Enligt huvudregeln är ett beslut verkställbart när det vunnit laga kraft. På grund av karaktären av socialvårdens verksamhet är det allmänt att besluten behöver verkställas redan tidigare. Detta är möjligt om man med stöd av 47 § i socialvårdslagen fattar ett särskilt beslut om verkställandet enligt vilket beslutet ska verkställas oberoende av sökande av ändring. Bland annat i 91 § finns bestämmelser om att vissa beslut får på vissa villkor verkställas omedelbart trots ändringssökande om man utfärdat ett särskilt föreläggande om verkställandet.

20 §. *Vissa andra uppgifter som ska antecknas i klienthandlingar.* I paragrafen föreslås bestämmelser om ett registreringsförfarande för skydd av andra än klienten själv som tryggar skyddet för privatlivet för de utomstående som är delaktiga i klientskapsprocessen.

Om man i syfte att kartlägga klientens livssituation eller utreda servicebehovet hör en närstående till klienten eller någon annan enskild person, och man med tanke på socialvården behöver registrera känsliga uppgifter som den som har hörts har gett om sig själv eller någon annan enskild person, ska dessa

uppgifter registreras i en separat handling som fogas till klientrapporten. Dessa uppgifter får därtill registreras i klientrapporten i den mån det behövs för att man ska få en helhetsbild av klientuppgifterna och en uppfattning om klientens servicebehov. Den granskningsrätt som avses i personuppgiftslagen är i detta fall hos den utomstående person som berättat uppgifterna.

4 kap. **Särskilda bestämmelser om behandlingen av klientuppgifter**

21 §. *Klienthandlingars användbarhet.* Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten att upprätta och förvara klienthandlingar med hjälp av sådana hjälpmedel och metoder som gör att integriteten, användbarheten och tillgängligheten i fråga om uppgifterna i handlingarna kan garanteras under uppgifternas hela livscykel.

I fråga om myndighetshandlingar tillämpas offentlighetslagen, och i 18 § i den lagen finns det bestämmelser om myndigheternas skyldighet att främja och genomföra god informationshantering. För att en god informationshantering ska uppnås ska en myndighet se till att uppgifterna i handlingar och datasystem är tillgängliga, användbara, skyddade och integrerade samt även sörja för andra omständigheter som påverkar kvaliteten på uppgifterna och datasäkerheten. Personuppgiftslagen ålägger i sin tur den registeransvarige att iakta aktsamhet och god informationshantering (5 §) och att skydda uppgifterna mot obehörig behandling (32 §). Det är också viktigt att observera skyldigheten att planera behandlingen av personuppgifter, som återspeglar sig på de registeransvariga i form av en skyldighet att skapa goda och användbara datalösningar. Försumlighet vid uppbyggnaden av datasystem kan strida mot denna bestämmelse.

I regeringens proposition om offentlighetslagen (RP 30/1998) avser man med att uppgifterna är användbara att de som har rätt att använda uppgifterna ska kunna göra det på planerat sätt. Begreppet användbarhet kan också förstås så att det dessutom syftar på uppgifternas kvalitet. Användbarhet som en del av god informationshantering innebär att

man ser till att de uppgifter som behövs för skötseln av tjänsteuppdrag kan fås utan störningar på det sätt som verksamheten kräver. Till användbarheten hör emellertid också att man beaktar andra myndigheters informationsbehov och de krav som detta innebär när den andra myndigheten är beroende av uppgifter som fås från andra ställen och deras kvalitet.

Att uppgifterna ska vara skyddade innebär enligt regeringens proposition att det vidtas åtgärder, till exempel sekretess och skydd för personuppgifter, för att begränsa tillgången till uppgifterna och de ändamål de får användas för. Åtgärderna är tekniska och administrativa. Det kan till exempel vara fråga om säkerhetsarrangemang. Att uppgifterna ska vara integrerade innebär att de inte får ändras av misstag eller uppsåtligt.

I 2 mom. föreskrivs det att klientuppgifter ska kunna användas inte bara inom klientprocessen utan också vid planeringen, utvärderingen, ledningen och övervakningen av verksamheten och för statistikföring och undersökningar som gäller verksamheten. Om klientuppgifter används i samband med uppföljning och utvärdering, kan den information som man har fått fram användas till beskrivningar av kvaliteten på servicen, kommunplanering, välfärdsrapporter och utvecklandet av enskilda individers service ur ett helhetsperspektiv.

22 §. Registrering av uppgifter i socialvårdens personregister. Paragrafen innehåller bestämmelser om socialvårdens personregister, som är anmälningsregistret och klientregistret. Begreppet personregister definieras i 3 § 3 punkten i personuppgiftslagen som en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som hör samman på grund av sitt användningsändamål, och som helt eller delvis behandlas med automatisk databehandling eller har ordnats som ett kartotek, en förteckning eller på ett annat motsvarande sätt så att information om en bestämd person kan erhållas med lätthet och utan oskäliga kostnader.

I 1 mom. föreskrivs det att socialvårdsmyndigheten i socialvårdens anmälningsregister ska registrerade anmälningar och framställningar som har gjorts i syfte att utreda en enskild persons servicebehov samt uppgifter

om hur dessa har behandlats. Ett anmälningsregister över anmälningar som gäller klienter ska föras enligt serviceuppgift. Samma anmälan kan ansluta sig till flera olika serviceuppgifter.

Barnskyddslagen innehåller en egen bestämmelse om registrering av anmälningar. Enligt 25 b § i barnskyddslagen ska det organ som ansvarar för socialvården föra register över barnskyddsanmälningar och sådana begäranden om bedömning av barnskyddsbehovet som avses i 25 a § och som har gjorts i stället för barnskyddsanmälningar, samt över deras innehåll.

I 2 mom. föreskrivs det att andra klienthandlingar än de som avses i 1 mom. ska registreras i socialvårdens klientregister enligt serviceuppgift. Av klienthandlingen ska det framgå till vilken serviceuppgift eller vilka serviceuppgifter den ansluter sig. Också ansökningar som gäller service ska registreras i klientregistret oberoende av om ansökan leder till klientskap inom socialvården eller inte.

Enligt 3 mom. får Institutet för hälsa och välfärd utfärda föreskrifter om klassificeringen av serviceuppgifterna inom socialvården. Genom en klassificering av socialtjänsterna försäkras man sig om att klientuppgifter kan sökas i databasen med hjälp av en rationell gruppindelning och att de som deltar i klientarbetet inom socialvården får tillgång till de klienthandlingar som de behöver i sitt arbete. Genom en klassificering av socialtjänsterna blir det lättare att hitta information och klassificeringen kan användas som sökparameter vid sökningen av handlingar i ett arkiv.

23 §. Åtkomsträttigheter till klientuppgifter som sparats i elektronisk form. Paragrafen innehåller bestämmelser om att åtkomsträttigheterna till klientuppgifter för dem som arbetar vid en verksamhetsenhet inom socialvården ska definieras detaljerat enligt serviceuppgift och med beaktande av varje enskild persons arbetsuppgifter. I bestämmelsen hänvisas det även till 5 § 1 mom. i lagen om klientuppgifter, enligt vilket en tillhandahållare av socialvårdstjänster ska föra ett register över dem som använder tillhandahållarens egna klientdatasystem och klientregister samt över användarnas behörigheter.

Enligt 11 § i personuppgiftslagen är klientuppgifter inom socialvården sådana känsliga personuppgifter som inte får behandlas. Dessa uppgifter får emellertid enligt 12 § 1 mom. 12 punkten behandlas i den mån de är nödvändiga med tanke på en socialvårdsmyndighets eller verksamhetsenhets egen verksamhet. Av detta följer att varje person som deltar i klientarbetet inom socialvården får behandla klienthandlingar inom socialvården enbart i den utsträckning som krävs för hans eller hennes arbetsuppgifter och ansvar. Enligt 8 § i lagen om klientuppgifter ska den som använder elektroniska klientdatasystem specificeras och identifieras på ett tillförlitligt sätt.

24 §. *Den registeransvarige samt ansvarsfördelningen när någon agerar för en annans räkning.* Paragrafen innehåller bestämmelser om den registeransvarige samt om ansvarsfördelningen mellan den registeransvarige och serviceproducenten när socialvård eller socialtjänster produceras för någon annans räkning. Enligt 1 mom. ska klienthandlingar sparas i ett personregister för socialvården som förs av en sådan serviceanordnare som avses i 3 § 10 punkten i den lag som föreslås i propositionen.

När en tillhandahållare av service producerar socialtjänster för en serviceanordnares räkning, fördelar sig det lagstadgade ansvaret för den som registerför de klienthandlingar som har upprättats och tagits emot i samband med servicen enligt 2 mom. mellan serviceanordnaren och serviceproducenten i enlighet med vad som anges i 3 och 4 mom.

Serviceproducenten ska enligt 3 mom. ansvara för registrering och sparande av klientuppgifter för serviceanordnarens räkning (*punkt 1*), för beviljande av åtkomsträttigheter till klientuppgifter inom den egna organisationen (*punkt 2*), för aktiv styrning och övervakning av behandlingen av personuppgifter i den egna organisationen (*punkt 3*), för att klienthandlingarna i original utan dröjsmål överlämnas till serviceanordnaren efter det att klientrelationen har avslutats (*punkt 4*), samt tillsammans med serviceanordnaren för att klientens rättigheter enligt personuppgiftslagen och offentlighetslagen tillgodoses (*punkt 5*).

På motsvarande sätt föreskrivs det i 4 mom. att serviceanordnaren i egenskap av registeransvarig ska ansvara för fullgörandet av de skyldigheter som åläggs den registeransvarige i personuppgiftslagen (*punkt 1*), för varaktig förvaring och utplåning av handlingar (*punkt 2*), för säkerställandet av att serviceproducenten behandlar klientuppgifterna i överensstämmelse med lagstiftning och ett sådant avtal som föreslås i propositionen och som avses i 24 § (*punkt 3*), tillsammans med serviceproducenten för att klientens rättigheter enligt personuppgiftslagen tillgodoses samt för beslut som gäller dessa (*punkt 4*), och för fullgörandet av de skyldigheter som åläggs en myndighet i offentlighetslagen samt för beslut som gäller åtkomst till handlingar (*punkt 5*).

25 §. *Behandlingen av klientuppgifter för den som agerar för en serviceanordnare.* Paragrafen innehåller bestämmelser om att en serviceanordnare som köper tjänster är skyldig att i ett skriftligt uppdragsavtal ange sådana förfaranden som ska säkerställa att serviceproducenten ser till att klientuppgifterna behandlas korrekt och att de uppgifter och det ansvar som serviceproducenten har enligt lagen och avtalet fullgörs. Avtalet ska också innehålla ett åläggande om hur serviceproducenten i praktiken ska se till att skyldigheterna i fråga om sekretess iakttas.

När en kommun köper tjänster av en privat serviceproducent, ska den enligt 4 § 3 mom. i lagen om statsunderstöd för social- och hälsovården försäkra sig om att servicen motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet. Detta krav gäller också behandlingen av klientuppgifter som har uppstått i service som har ordnats av myndigheter. Serviceanordnaren ska således säkerställa att även tillhandahållare av privat service som agerar för dess räkning behandlar klientuppgifterna i överensstämmelse med den lagstiftning och de föreskrifter som gäller för myndigheterna.

Av sådana klienthandlingar som har sparats i samband med socialvård eller socialtjänster som har producerats för någon annans räkning ska det enligt 2 mom. framgå uppgifter om grunderna för behandlingen av dem samt vem som är serviceanordnare, serviceproducent och servicegivare. Om man har använt

sig av underleverantörer ska hela leverantörskedjan framgå av klienthandlingarna.

En tillhandahållare av service som producerar service på uppdrag av andra eller för andras räkning ska upprätta ett särskilt register för köpta tjänster, i vilket man enligt registeransvarig sparar de klienthandlingar som hör till klientregistret för var och en av serviceanordnarna. Det bör även noteras att klienthandlingar som har upprättats för en myndighet är myndighetshandlingar som omfattas av den registeransvariges beslutanderätt, vilket ska framgå av registret. På motsvarande sätt ska en myndighet som producerar tjänster för sådana aktörer som privat ordnar service skilja åt de klienthandlingar som gäller denna service i egna särskilda klientregister, av vilka det ska framgå vem som är registeransvarig och registrets karaktär.

I 10 § 1 mom. i personuppgiftslagen finns det bestämmelser om den registeransvariges skyldighet att göra upp en registerbeskrivning över personregistret, av vilken det ska framgå uppgifter om den registeransvariges och vid behov dennes företrädares namn och kontaktinformation, ändamålet med behandlingen av personuppgifter, en beskrivning av gruppen eller grupperna av registrerade och de uppgifter eller uppgiftskategorier som hör samman med dessa samt vart uppgifterna i registret i regel lämnas ut och huruvida uppgifter översänds till stater utanför EU eller EES. Förutom dessa uppgifter kan det ibland vara bra om registerbeskrivningen innehåller även andra uppgifter som är viktiga ur ett informationsperspektiv, såsom från vilka uppgiftskällor man på eget initiativ kan skaffa fram eller få uppgifter till registret.

26 §. Uppföljning av användningen och utlämnandet av klientuppgifter. I paragrafen finns det bestämmelser om sådana logguppgifter, användningsloggregister och utlämningsloggregister som ansluter sig till den uppföljning som en tillhandahållare av socialvårdstjänster ska bedriva i fråga om användningen och utlämnandet av klientuppgifter samt om förvaringstiderna för dessa. I paragrafen hänvisas det till 5 § i lagen om klientuppgifter.

I 5 § i lagen om klientuppgifter föreskrivs det att den som tillhandahåller service särskilt för varje klientregister ska följa använd-

ningen och utlämnandet av klientuppgifter. I användningsloggregistret sparas uppgifter om använda klientuppgifter, den tillhandahållare av service vars klientuppgifter används, vem som har använt klientuppgifterna, användningsändamålet och användningstidpunkten. I utlämningsloggregistret sparas uppgifter om utlämnade klientuppgifter, den tillhandahållare av service vars klientuppgifter utlämnas, vem som har lämnat ut klientuppgifterna, utlämningsändamålet, mottagaren och utlämningstidpunkten.

För utredning eller utövande av sina rättigheter i anslutning till behandlingen av sina klientuppgifter har en klient enligt 18 § 2 mom. i lagen om klientuppgifter rätt att på grundval av en skriftlig begäran utan dröjsmål av tillhandahållaren av socialvårdstjänster och hälso- och sjukvårdstjänster på grundval av loggregistret avgiftsfritt få veta vem som har använt eller till vem man har utlämnat uppgifter om honom eller henne samt grunden för användningen eller utlämnandet. Denna rätt är ett exempel på partens rätt att få sådan information som kan ha inflytande på behandlingen av hans eller hennes ärende.

Klientens rätt att få tillgång till logguppgifter är en viktig rättighet, med stöd av vilken klienten kan bedöma om hans eller hennes uppgifter har behandlats lagenligt och korrekt. Med stöd av rätten till information om logguppgifter kan klienten vid behov vidta åtgärder om han eller hon misstänker att uppgifter har behandlats lagstridigt eller annars inkorrekt. Utan denna rätt är klientens möjligheter att försäkra sig om att hans eller hennes uppgifter behandlas korrekt i praktiken mycket små. Klientens rätt att få tillgång till logguppgifter blir särskilt viktig när det med hjälp av en enhetlig arkiveringstjänst blir enklare än nu att få tillgång till klienternas uppgifter över gränserna för olika registeransvarigas register. Rätten att få information gäller uppgifter i såväl användningsloggen som utlämningsloggen. Om logguppgifterna innehåller personuppgifter om personalen hos den som tillhandahåller social- och hälsovårdstjänster, har klienten inte rätt att använda dessa uppgifter för något annat syfte än för att utreda eller tillgodose sina rättighe-

ter i anslutning till behandlingen av de egna klientuppgifterna.

Om en klient för andra gången begär logg-uppgifter för samma tidsperiod får tillhandahållaren av service ta ut en skäligen ersättning för att lämna ut dessa logguppgifter. Ersättningen får inte överstiga de direkta kostnaderna för att lämna ut uppgifterna. Bestämmelser om rätten att ta ut utgifterna för att lämna ut uppgifter av klienten tas med för att undvika att logguppgifter begärs i onödan. Om en klient anser att hans eller hennes klientuppgifter har använts eller lämnats ut utan tillräckligt starka grunder, ska den tillhandahållare av service som har använt eller fått uppgifterna på klientens begäran ge honom eller henne en utredning över de grunder på vilka uppgifterna har använts eller lämnats ut.

27 §. Lagring av klientuppgifter. Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten för dem som tillhandahåller service i fråga om att förvara och förstöra klienthandlingar som har uppstått i samband med deras verksamhet. Klienthandlingar ska förvaras omsorgsfullt under den förvaringstid som har fastställts för dem.

Den arbetsgrupp för dokumentförvaltningen (AHA) som hade tillsatts av social- och hälsovårdsministeriet och som verkade i anslutning till Tikesos-projektet överlämnade den 16 juni 2010 ett förslag till ministeriet om förvaringstider för klienthandlingarna inom socialvården. AHA-arbetsgruppen fastställde förvaringstiderna utifrån värdeanalyser på så sätt att man samtidigt beaktade serviceuppgifterna och arbetsprocesserna inom socialvården.

Enligt 8 § i arkivlagen (831/1994) bestämmer arkivverket vilka uppgifter i myndigheternas handlingar som ska förvaras varaktigt samt förvaringsformen för de uppgifter som ska förvaras varaktigt. Däremot har arkivverket ingen behörighet att besluta om förvaringstiderna för andra handlingar. För att uppgifter i handlingar ska få förvaras varaktigt enbart i elektronisk form krävs det således alltid ett beslut av arkivverket.

Enligt gällande lagstiftning ska en myndighet inhämta beslut av arkivverket för att få förvara uppgifter i handlingar i enbart elektronisk form. Utifrån myndighetens fram-

ställning fattar arkivverket beslut om elektronisk förvaring som en del av ett gallringsbeslut om uppgifterna i handlingarna. Om en organisation redan har ett gällande gallringsbeslut om förvaring av uppgifter i handlingar i pappersform eller som mikrofilm, kan organisationen föreslå för arkivverket att förvaringsformen bara ändras till elektronisk form.

1.2 Lag om ändring av lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården

10 §. Utlämnande av patientuppgifter. Det föreslås att ett nytt 4 mom. fogas till paragrafen. Genom det nya 4 mom. skapas förutsättningar att med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänsterna lämna ut intyg och utlåtanden skrivna av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården till sådana aktörer utanför hälso- och sjukvården som handlingen riktas till. Exempel på sådana aktörer är arbetsgivare, Folkpensionsanstalten och arbetspensionsanstalter, som får A-intyg eller B-intyg över patientens sjukdom för dagpenning, samt polisen, som får läkarutlåtande för körkort. Övriga specificerade handlingar som medvetet bifogats till intyg och utlåtanden, såsom en röntgenläkares utlåtande som legat till grund för läkarens eget utlåtande, ska, om den som upprättat handlingen så vill, kunna bifogats till utlåtandet och lämnas ut elektroniskt tillsammans med det.

Handlingarna ska lämnas ut med hjälp av den informationsförmedlings- och förfrågningservice som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna, förutsatt att patienten i respektive fall meddelar sitt informerade, specificerade samtycke. Den som tar emot ett sådant samtycke ska anteckna en uppgift om samtycket i den handling som ska lämnas ut eller i den beskrivande informationen om den. Samtycke ska även kunna meddelas med hjälp av det medborgargränssnitt som anges i 19 §. Institutet för hälsa och välfärd ska åläggas uppgiften att meddela föreskrifter om vilka handlingar som får lämnas ut med hjälp av förfrågnings servicen.

14 §. *Riksomfattande informationssystemtjänster.* I 14 § finns bestämmelser om olika myndigheters uppgifter vid genomförandet av de riksomfattande informationssystemtjänsterna. Till paragrafens 1 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken Folkpensionsanstalten för tillhandahållarna av socialvårdstjänster sköter en arkiveringstjänst för förvaringen av klienthandlingar inom socialvården. Detta möjliggör att Folkpensionsanstalten kan börja bygga arkivet för socialvården.

Till paragrafens 2, 3 och 5 mom. fogas begrepp som rör socialvården.

2 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2015. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

På basis av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om klienthandlingar ska vissa skyldigheter enligt sagda lag vara förknippade med en övergångstid. En del av övergångstiderna i fråga om elektroniska klienthandlingar föreslås basera sig på föreskrifter meddelade av Institutet för hälsa och välfärd som krävs för verkställigheten av bestämmelserna.

Skyldigheten enligt 4 § 1 mom. i den föreslagna lagen om klienthandlingar att registrera förbundna handlingar ska tillämpas efter det att Institutet för hälsa och välfärd har meddelat närmare föreskrifter om strukturen på klienthandlingarna inom socialvården och de uppgifter som ska antecknas i handlingarna enligt 5 § i lagen.

Skyldigheten enligt sagda lag att anteckna klientuppgifter inom social- och hälsovården i det interna samarbetet vid en verksamhetsenhet inom socialvården (7 §), basuppgifter som antecknas i klienthandlingar (9 §) samt anteckningar som anknyter till olika typer av handlingar såsom inledande av ett ärende (14 §), bedömning av servicebehovet (15 §), klientplan (16 §), klientberättelse (17 §), beslut (18 §), verkställighet av beslut (19 §) samt vissa andra uppgifter som ska antecknas i klienthandlingar (20 §) ska tillämpas från och med den 1 april 2015 eller senast från och med den 1 januari 2016.

Om ovan nämnda klientuppgifter enligt 7 §, 9 § och 14—20 § samt de anteckningar

som ska göras i en handling om utlämnande av uppgifter (10 §) och tagande emot av uppgifter (11 §) samt en anteckning om en minderårig klients rätt att förbjuda att hans eller hennes klientuppgifter lämnas ut behandlas i elektronisk form, ska lagen tillämpas senast från och med den 1 januari 2017.

Skyldigheten att registrera klientuppgifter i socialvårdens personregister enligt 22 § 1 mom. i den föreslagna lagen ska tillämpas senast från och med den 1 januari 2016. Bestämmelsen i 2 mom. i paragrafen om huruvida de klienthandlingar som registreras i personregistren ansluter sig till en serviceuppgift eller till olika serviceuppgifter ska tillämpas efter det att Institutet för hälsa och välfärd har meddelat föreskrifter om klassificering av serviceuppgifterna enligt 3 §.

Skyldigheten enligt 23 § i den föreslagna lagen att definiera rätten att använda de elektroniskt lagrade klientuppgifterna ska tillämpas senast från och med den 1 januari 2017.

Vad som föreskrivs om fastställandet av den registeransvariga och om ansvarsfördelningen när man agerar för någon annans räkning i 24 § och vad som föreskrivs om behandling av klientuppgifter när man agerar för serviceanordnarens räkning i 25 § i den föreslagna lagen ska tillämpas senast från och med den 1 januari 2016.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om klienthandlingar inom socialvården. De bestämmelser som föreslås skulle ha positiva följder för klientens rättsskydd, eftersom de gäller skyldigheten att registrera uppgifter som gäller klienten. Ur grundlagens perspektiv bör de föreslagna bestämmelserna dock granskas i första hand utifrån skyddet för privatlivet.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen (731/1999) är vars och ens privatliv tryggt och det anges att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Grundlagens hänvisning om att skyddet för personuppgifter ska ordnas genom en lag kräver bestämmelser i lag om denna rättighet, men låter detaljerna i lagstiftningen vara beroende av lagstiftarens prövning. Spel-

rummet för denna prövning begränsas dock av att skyddet för personuppgifter utgör en del av skyddet för privatlivet, som tryggas i samma moment (GrUU 25/1998 rd, GrUU 21/2001 rd).

I ett utlåtande (GrUU 14/1998 rd) konstaterar riksdagens grundlagsutskott att åtminstone syftet med registreringen, de registrerade uppgifternas innehåll, ändamålen för vilka uppgifterna får användas, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och deras förvaringstider, samt den registrerades rättsskydd hör till de frågor som utifrån bestämmelsen om grundläggande fri- och rättigheter gällande skydd för personer absolut bör regleras. Det samma gäller i vilken utsträckning dessa omständigheter ska regleras och hur ingående på lagnivå. Grundlagsutskottet har senare konstaterat att kravet på bestämmelser i lag också gäller möjligheten att överlåta personuppgifter via en teknisk anslutning (GrUU 12/2000 rd).

De riktlinjer för bestämmelserna om behandlingen av personuppgifter som har dragits upp av det förvaltningsutskott till vars verksamhetsområde frågorna om personuppgifter hör motsvarar den ståndpunkt av grundlagsutskottet som har beskrivits ovan.

Uppgifter om någons hälsotillstånd, sjukdom, handikapp eller vårdåtgärder, eller någons behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som någon erhållit, är sådana känsliga uppgifter som omfattas av förbudet mot behandling av uppgifter i 11 § i personuppgiftslagen. Grundlagsutskottet har ansett att om man tillåter behandling av sådana här uppgifter, berör det själva kärnan i skyddet för personuppgifter, som utgör en del av privatlivet (GrUU 25/1998 rd, GrUU 21/2001 rd).

Utifrån det som har anförts ovan tryggar de föreslagna bestämmelserna skyddet för klientens privatliv på det sätt som förutsätts i grundlagen. Propositionen innehåller inga förslag om ändring av skyddet av sådana känsliga uppgifter som omfattas av skyddet för privatlivet.

Normgivningsbemyndiganden

Lagförslaget innehåller bestämmelser som ansluter sig till grundlagens 80 § om delegering av lagstiftningsbehörighet.

Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter än statsrådet eller ett ministerium genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringen betydelser i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat. Av grundlagen följer även att de frågor som bemyndigandet gäller ska vara noggrant definierade i lag.

I lagförslaget har normgivningsbemyndigandena för Institutet för hälsa och välfärd definierats med så noggrann avgränsning och exakthet som möjligt. Utfärdandet av föreskrifter är nästan inte alls förenat med prövning av ändamålsenligheten, utan föreskrifterna ska gälla handlingarnas datastrukturer och datainnehåll av teknisk karaktär.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. De föreslagna bemyndigandena är i huvudsak begränsade så att de enbart gäller frågor av teknisk karaktär när grunderna för individernas rättsliga ställning definieras utifrån bestämmelserna i lagen.

Normgivningsbemyndigandena i den föreslagna lagen kan med stöd av vad som anförts ovan inte anses strida mot 80 § i grundlagen.

Regeringen anser med stöd av vad som anförts ovan att propositionen står i samklang med grundlagen, och att den föreslagna lagen därför kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om klienthandlingar inom socialvården**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att skapa enhetliga förfaringsätt för behandlingen av uppgifter som gäller socialvårdsklienter och att på så sätt främja en korrekt skötsel av arbetsuppgifterna inom socialvården.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om registreringen av klientuppgifter inom socialvården och om skyldigheterna i anslutning därtill.

Denna lag ska tillämpas på behandlingen av sådana klientuppgifter inom socialvården som avses i personuppgiftslagen (523/1999) inom såväl den offentliga som den privata socialvården.

På behandlingen av klientuppgifter tillämpas även bestämmelserna i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), nedan *lagen om klientuppgifter*, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), nedan *klientlagen*, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*, för-

valtningslagen (434/2003), personuppgiftslagen (523/1999), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer (617/2009), lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009), arkivlagen (831/1994) och lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992).

3 §

Definitioner

I denna lag avses med:

- 1) *socialvård* sådan socialvård som avses i 1 § i socialvårdslagen (710/1982);
- 2) *socialservice* sådan socialservice som avses i 17 § i socialvårdslagen (710/1982);
- 3) *tillhandahållare av service* en myndighet som ordnar, producerar eller lämnar socialvård eller socialservice, eller en sådan serviceproducent som avses i lagen om privat socialservice (922/2011);
- 4) *serviceuppgift* ett uppgiftsområde inom socialvården där man behandlar klientuppgifter;
- 5) *klient* den som ansöker om eller anlitar socialvård, eller som oberoende av sin vilja tillhandahålls socialvård;
- 6) *klientuppgift* en personuppgift som har erhållits genom en klientrelation och som har antecknats eller som enligt denna lag ska antecknas i en klienthandling inom socialvården;

7) *klienthandling* en handling enligt 5 § 1 och 2 mom. i offentlighetslagen, som innehåller klientuppgifter om en klient eller någon annan enskild och som ansluter sig till socialvård som ordnas av myndigheter eller privata;

8) *anteckning* att göra anteckningar i en handling;

9) *socialvårdens personregister* socialvårdens anmälningsregister och socialvårdens klientregister;

10) *serviceanordnare* en tillhandahållare av service som

a. i egenskap av myndighet är skyldig att se till att klienten får sådana socialvårdstjänster eller socialvårdsförmåner som han eller hon har rätt till med stöd av lag eller ett myndighetsbeslut; eller

b. i egenskap av tillhandahållare av privat service är skyldig att se till att klienten får service enligt ett sådant avtal som avses i 6 § i klientlagen;

11) *serviceproducent* en tillhandahållare av service som

a. i egenskap av serviceanordnare själv producerar socialservice eller socialvård, eller

b. på basis av ett avtal med en serviceanordnare producerar socialservice eller socialvård;

12) *servicegivare* den som i praktiken svarar för att klienten får service.

2 kap.

Skyldigheter i fråga om anteckningen av klientuppgifter

Allmänna skyldigheter i fråga om anteckningen av klientuppgifter

4 §

Anteckning av klientuppgifter

Den yrkesutbildade personalen inom socialvården samt biträdande personal som deltar i klientarbetet är skyldiga att i forbundna handlingar anteckna sådan information som är nödvändig och tillräcklig med tanke på ordnandet, planeringen, lämnandet, uppfölj-

ningen och övervakningen av socialvården samt registrera den i enlighet med 5 §.

Skyldigheten att anteckna klientuppgifter börjar då tillhandahållaren av service har blivit informerad om att en person är i behov av service eller har börjat lämna socialservice. Information om att ett klientskap har avslutats ska antecknas i klienthandlingen.

En anteckning ska utföras omedelbart efter det att klientens ärende har behandlats.

Den tillhandahållare av service som ansvarar för att service lämnas ska se till att de klientuppgifter som avses i 7 och 9—20 § antecknas.

5 §

Behörighetsbestämmelse

Institutet för hälsa och välfärd utfärdar närmare föreskrifter om strukturen på klienthandlingarna inom socialvården och om de uppgifter som ska antecknas i klienthandlingarna.

6 §

Språket i handlingarna

Det språk som används i klienthandlingarna ska vara klart och begripligt och endast allmänt kända och godtagna begrepp och förkortningar får användas i dem. Bestämmelser om principerna för kvaliteten på personuppgifter finns i 9 § i personuppgiftslagen (523/1999).

På socialvård som ordnas av en myndighet tillämpas det som föreskrivs i språklagen (423/2003) och i samiska språklagen (1086/2003).

Anteckning av klientuppgifter i vissa särskilda situationer

7 §

Anteckning av klientuppgifter inom social- och hälsovården i det interna samarbetet vid en verksamhetsenhet inom socialvården

När socialservice lämnas gemensamt av personal inom socialvården och hälso- och

sjukvården vid en verksamhetsenhet inom socialvården, ska det upprättas en gemensam klientrapport för klienten. Dessutom kan det utarbetas en gemensam genomförandeplan och andra behövliga gemensamma klienthandlingar för klienten. Sådana gemensamma klienthandlingar som avses i detta moment ska registreras i socialvårdens klientregister.

En person som deltar i lämnandet av sådan gemensam service som avses i 1 mom. ska ha tillgång till sådana gemensamma klienthandlingar som han eller hon behöver i sitt arbete. En kopia av en gemensam klientplan får registreras i patientregistret.

Patientuppgifter om hälso- och sjukvård som lämnas av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården ska dessutom antecknas i journalhandlingarna och registreras i patientregistret i enlighet med vad som föreskrivs särskilt.

8 §

Anteckning av klientuppgifter vid sektorsövergripande samarbete mellan olika organisationer

Personer som deltar i sektorsövergripande samarbete får oberoende av sekretessbestämmelserna:

1) i de handlingar som innehas av den organisation som de företräder anteckna sådana klientuppgifter inom socialvården som de har fått tillgång till genom samarbetet och som är nödvändiga för skötseln av den gemensamma klientens ärende i organisationen;

2) i den mån det är nödvändigt för att sköta sina uppgifter och klientens ärende registrera en gemensam klientplan, en promemoria eller någon annan motsvarande handling i det register som förs av den organisation som de företräder inom samarbetet.

I fråga om skyldigheten att iaktta sekretess när det gäller sådana klientuppgifter som avses i 1 mom. samt undantag från skyldigheten tillämpas bestämmelserna i 14—16, 19 och 27 § i klientlagen, oberoende av i vilken organisations handlingar uppgifterna ingår.

3 kap.

Klientuppgifter som ska antecknas

Uppgifter som gäller alla handlingstyper

9 §

Basuppgifter som ska antecknas i en klienthandling

Följande basuppgifter ska antecknas i en klienthandling:

- 1) handlingens namn;
- 2) klientens namn, modersmål och kontaktspråk, kontaktuppgifter och hemkommun samt personbeteckning eller, om den inte är känd, en beteckning som fungerar som temporär identifikation eller födelsedatumet;
- 3) om handlingen gäller en minderårig klient, namn, kontaktuppgifter och behörighet för hans eller hennes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare, samt uppgifter om eventuell rätt att få information för en förälder som frångått vårdnaden;
- 4) namn, kontaktuppgifter och behörighet för en laglig företrädare som har utsetts för en myndig klient, eller för en person som klienten har befullmäktigat;
- 5) vid behov namn, kontaktuppgifter och roll i sammanhanget för en anhörig eller närstående till klienten eller någon annan person som deltar i vården av eller omsorgen om klienten;
- 6) namn och identifikationskod för serviceanordnaren och serviceproducenten;
- 7) namn och tjänsteställning eller uppgift vid verksamhetsenheten för den som har upprättat handlingen eller gjort en anteckning;
- 8) tidpunkten för när handlingen har upprättats eller en registrering har gjorts; samt
- 9) eventuell information om en spärrmarkering som gäller kontaktuppgifterna för klienten eller klientens lagliga företrädare.

10 §

Anteckningar om att uppgifter har lämnats ut

När uppgifter om en klient lämnas ut till en utomstående ska av handlingen framgå:

- 1) vilka uppgifter som har lämnats ut;

- 2) till vem uppgifterna har lämnats ut;
- 3) när uppgifterna lämnades ut;
- 4) vem som har lämnat ut uppgifterna;
- 5) vilken bestämmelse som ligger till grund för utlämnandet eller uppgifter om samtycke; samt
- 6) det ändamål för vilket uppgifterna har lämnats ut.

11 §

Anteckningar om att uppgifter har tagits emot

När uppgifter om en klient tas emot av en utomstående ska av handlingen framgå:

- 1) vilka uppgifter som har inhämtats eller tagits emot;
- 2) av vem man har fått uppgifterna;
- 3) när uppgifterna togs emot;
- 4) vem som har bett att få uppgifterna, om de har inhämtats på eget initiativ;
- 5) vilken bestämmelse som ligger till grund för att man har inhämtat eller fått uppgifterna eller uppgifter om samtycke; samt
- 6) det ändamål för vilket man har inhämtat eller fått uppgifterna.

12 §

Anteckning av förbuds rätt för en minderårig klient

En minderårig klient kan med stöd av 11 § 3 mom. i klientlagen av vägande skäl med hänsyn till sin ålder och utvecklingsnivå samt sakens natur förbjuda att klientuppgifter lämnas ut till hans eller hennes lagliga företrädare. Om en minderårig klient förbjuder att uppgifter lämnas ut, ska förbudet och det vägande skäl som anges som grund för förbudet registreras.

Om förbuds rätten för en minderårig förvägras på grund av att den minderårige klienten inte har angett sådana vägande skäl för förbudet som avses i 1 mom., eller för att det anses att det klart skulle strida mot den minderårige klientens eget intresse om uppgifterna inte lämnades ut, ska också motiveringen för detta avgörande antecknas i klienthandlingen.

13 §

Rättelse av anteckningar i en klienthandling

I fråga om rättelse av uppgifter i en klienthandling tillämpas 29 § i personuppgiftslagen.

En oriktig uppgift ska rättas så att den ursprungliga anteckningen kan läsas vid ett senare tillfälle. Av rättelsen ska det framgå namn och tjänsteställning för den som utförde rättelsen samt tidpunkt och motivering för rättelsen.

Uppgifter som ska antecknas enligt handlingstyp

14 §

Inledandet av ett ärende

I klienthandlingar som gäller inledandet av ett ärende antecknas:

- 1) personens behov av stöd, omsorg, vård eller annan service;
- 2) en eventuell motivering för behovet av service;
- 3) vem som har inlett ärendet; samt
- 4) tidpunkten för när ärendet inleddes.

15 §

Bedömning av servicebehovet

Förutom vad som föreskrivs i 37 § och 39 § 2 mom. 1, 2, 3 och 5 punkten i socialvårdslagen (/) antecknas i handlingar som gäller bedömningen av klientens servicebehov vid behov den uppfattning som klientens lagliga företrädare, en anhörig, närstående eller någon annan person har om klientens behov av stöd.

I utvärderingen av en plan registreras dessutom den uppfattning som klienten samt övriga personer som har deltagit i genomförandet av planen har om hur målen i planen har uppnåtts, liksom arbetstagarens bedömning av saken.

16 §

Klientplan

Förutom vad som föreskrivs i 39 § 2 mom. 4,6,7,8 och 9 punkten i socialvårdslagen (/) antecknas i en klientplan:

- 1) klientens behov av stöd utifrån en bedömning av servicebehovet;
- 2) en beskrivning av den service som klienten behöver;
- 3) målen för servicen och klientskapet samt metoder för att uppnå målen; samt
- 4) uppgifter om privatpersoner som deltar som stöd för klienten och deras uppgift.

17 §

Klientrapport

I en klientrapport antecknas:

- 1) tidpunkten för när klienten har fått stöd eller service;
- 2) en beskrivning av socialvårdsklientens situation;
- 3) alla händelser i anknytning till klienten eller klientskapet där klientens ärende har behandlats samt uppgifter om vem som har deltagit i behandlingen av ärendet;
- 4) tidpunkten för när klientskapet har inletts och avslutats; samt
- 5) orsaken till att klientskapet har avslutats.

18 §

Beslut

Bestämmelser om de uppgifter som ska antecknas i en beslutshandling finns i 44 § 1 mom. och 45 § 1 mom. i förvaltningslagen.

19 §

Anteckningar i anslutning till verkställandet av beslut

I fråga om följande åtgärder i anslutning till verkställandet av ett beslut ska uppgifter antecknas om:

- 1) tidpunkten för när beslutet och tillhörande anvisning för sökande av ändring har delgetts;

- 2) eventuellt ändringssökande;
- 3) besvärmyndighetens avgörande;
- 4) när beslutet vinner laga kraft; samt
- 5) verkställigheten av beslutet.

20 §

Vissa andra uppgifter som ska antecknas i klienthandlingar

Om man i syfte att utreda klientens servicebehov hör en närstående till klienten eller någon annan enskild person, och man med tanke på socialvården behöver anteckna känsliga uppgifter som den som har hörts har gett om sig själv eller någon annan enskild person, ska dessa uppgifter antecknas i en separat handling. I klientens egna klienthandlingar ska dock antecknas de uppgifter som behövs för skötseln av klientens ärende.

4 kap.

Särskilda bestämmelser om behandlingen av klientuppgifter

21 §

Klienthandlingars användbarhet

Klienthandlingar ska lagras och förvaras med hjälp av sådana hjälpmedel och metoder som gör att integriteten och användbarheten för uppgifterna i handlingarna kan garanteras under den tid de ska lagras.

Klientuppgifter ska kunna användas inom klientprocessen samt vid planeringen, utvärderingen, ledningen och övervakningen av verksamheten och för statistikföring och undersökningar som gäller verksamheten.

22 §

Registrering av uppgifter i socialvårdens personregister

Socialvårdsmyndigheten ska i socialvårdens anmälningsregister registrera de anmälningar och framställningar som har gjorts i syfte att utreda en enskild persons servicebehov samt uppgifter om hur dessa har behand-

lats. Övriga klienthandlingar ska registreras i socialvårdens klientregister.

Av varje klienthandling som registreras i ett personregister ska det framgå till vilken serviceuppgift eller vilka serviceuppgifter handlingen ansluter sig.

Institutet för hälsa och välfärd utfärdar föreskrifter om klassificeringen av serviceuppgifterna inom socialvården.

23 §

Åtkomsträttigheter till klientuppgifter som registrerats i elektronisk form

Utöver vad som bestäms i 5 § 1 mom. i lagen om klientuppgifter ska åtkomsträttigheterna för yrkesutbildad personal inom social- och hälsovården till klientuppgifter inom socialvården som har registrerats i elektronisk form definieras enligt serviceuppgift och med beaktande av varje persons arbetsuppgifter.

Institutet för hälsa och välfärd utfärdar föreskrifter om de grunder enligt vilka de som tillhandahåller socialvårdstjänster ska administrera åtkomsträttigheterna.

24 §

Den registeransvarige samt ansvarsfördelningen när någon agerar för en annans räkning

Klienthandlingar ska sparas i ett personregister för socialvården som förs av en sådan serviceanordnare som avses i 3 § 10 punkten.

När en tillhandahållare av service producerar socialtjänster för en serviceanordnarens räkning, fördelar sig det lagstadgade ansvaret för den registeransvarige för de klienthandlingar som har upprättats och tagits emot i samband med servicen mellan serviceanordnaren och serviceproducenten i enlighet med vad som anges i 3 och 4 mom.

I de situationer som avses i 1 och 2 mom. ansvarar servicegivaren:

1) för anteckning och registrering av klientuppgifter för serviceanordnarens räkning;

2) för beviljande av åtkomsträttigheter till klientuppgifter inom den egna organisationen;

3) för aktiv styrning och övervakning av behandlingen av personuppgifter i den egna organisationen;

4) för att klienthandlingarna i original utan dröjsmål överlämnas till serviceanordnaren efter det att klientrelationen har avslutats; samt

5) tillsammans med serviceanordnaren för att klientens rättigheter enligt personuppgiftslagen och offentlighetslagen tillgodoses.

I de situationer som avses i 1 och 2 mom. ansvarar serviceanordnaren i egenskap av registeransvarig:

1) för fullgörandet av de skyldigheter som åläggs den registeransvarige i personuppgiftslagen;

2) för varaktig förvaring och utplåning av handlingar;

3) för säkerställandet av att servicegivaren behandlar klientuppgifterna i överensstämmelse med lagstiftning och avtal;

4) tillsammans med servicegivaren för att klientens rättigheter enligt personuppgiftslagen tillgodoses samt för beslut som gäller dessa; samt

5) för fullgörandet av de skyldigheter som åläggs en myndighet i offentlighetslagen samt för beslut som gäller åtkomst till handlingar.

25 §

Behandlingen av klientuppgifter för den som agerar för en serviceanordnare

När en serviceanordnare köper socialvård eller socialtjänster av en annan tillhandahållare av service, ska den i ett skriftligt uppdragsavtal ange hur serviceproducenten ska se till att klientuppgifterna behandlas korrekt, hur den ska sköta sina uppgifter och uppfylla sitt ansvar enligt 24 § 3 mom. i anslutning till detta och hur den ska se till att skyldigheterna i fråga om sekretess iaktas.

Av sådana klienthandlingar som har sparats i samband med socialvård eller socialtjänster som har producerats för någon annans räkning ska det framgå uppgifter om grunderna för behandlingen av dem samt vem som är serviceanordnare, serviceproducent och servicegivare. Om man har använt sig av under-

leverantörer ska hela leverantörskedjan framgå av klienthandlingarna.

26 §

Uppföljning av användningen och utlämnandet av klientuppgifter

I 5 § i lagen om klientuppgifter finns det bestämmelser om sådana logguppgifter, användningsloggregister och utlämningsloggregister som ansluter sig till den uppföljning som en tillhandahållare av socialvårdstjänster och hälso- och sjukvårdstjänster ska bedriva i fråga om användningen och utlämnandet av klientuppgifter i elektronisk form samt om lagringstiderna för dessa.

27 §

Lagring av klientuppgifter

Klienthandlingar inom socialvården ska lagras den tid som anges i 2 mom. eller i bilagan till denna lag.

Handlingar inom socialvården som registreras elektroniskt i det riksomfattande klientdatalager för socialvården som avses i lagen om klientuppgifter ska med undantag för verifikationer förvaras varaktigt.

Andra än sådana klienthandlingar i pappers- eller annat lagringsformat som nämns i bilagan till denna lag ska förvaras varaktigt

så som Arkivverket med stöd av 8 § 3 mom. i arkivlagen (831/1994) bestämmer.

28 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Skyldigheten enligt 4 § 1 mom. att registrera formbundna handlingar tillämpas dock först efter det att Institutet för hälsa och välfärd har meddelat de föreskrifter om handlingars formbundenhet varom föreskrivs i 5 §.

Lagens 7 §, 9 § och 14—20 § ska tillämpas senast från och med den 1 januari 2016, om inte något annat föreskrivs nedan.

Lagens 7 §, 9 §, 10—12 § och 14—20 § ska tillämpas senast från och med den 1 januari 2017 om klientuppgifter behandlas i elektronisk form.

Lagens 22 § 1 mom. ska tillämpas senast från och med den 1 januari 2016 och dess 2 mom. efter det att Institutet för hälsa och välfärd har meddelat en föreskrift om klassificering av serviceuppgifter inom socialvården enligt 22 § 3 mom.

Lagens 23 § ska tillämpas senast från och med den 1 januari 2017.

Lagens 24 § och 25 § tillämpas senast från och med den 1 januari 2016.

2.

Lag**om ändring av 10 och 14 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007) 14 § 1 mom., 14 § 2 mom., 14 § 3 mom. och 14 § 5 mom., av dem 14 § 1 mom. sådant det lyder i lag 250/2014, 14 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1227/2010 och 14 § 3 mom. sådant det lyder i lag 981/2010, samt

fogas till 10 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), sådan den lyder i lag 1227/2010, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., som följer:

10 §

Utlämnande av patientuppgifter

Med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänsterna får, trots vad som föreskrivs i 1 mom., dessutom intyg och utlåtanden lämnas ut till den aktör utanför hälso- och sjukvården för vilken handlingen har upprättats. Övriga specificerade handlingar som bifogats till intyg och utlåtanden får lämnas ut tillsammans med intyget. Handlingarna lämnas ut med hjälp av den informationsförmedlings- och förfrågningservice som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna, förutsatt att patienten meddelar sitt informerade, specificerade samtycke. Den som tar emot ett samtycke ska anteckna en uppgift om det i den handling som ska lämnas ut. Institutet för hälsa och välfärd meddelar föreskrifter om vilka handlingar som får lämnas ut med hjälp av informationsförmedlings- och förfrågnings servicen.

14 §

Riksomfattande informationssystemtjänster

För tillhandahållarna av hälso- och sjukvårdstjänster sköter Folkpensionsanstalten en

arkiveringstjänst för förvaringen och användningen av journalhandlingar samt som en del av tjänsten, för utlämnandet av journalhandlingar, en katalogtjänst och patientens informationshanteringstjänst. I arkiveringstjänsten får det utöver journalhandlingarna lagras även andra handlingar som anknyter till ordnandet av hälso- och sjukvården och till informationshanteringen. För tillhandahållarna av socialvårdstjänster sköter Folkpensionsanstalten en arkiveringstjänst för förvaringen av klienthandlingar inom socialvården. Folkpensionsanstalten sköter dessutom inom ramen för de riksomfattande informationssystemtjänsterna förvaringen av utlämningsloggregistren som en del av arkiveringstjänsten, det medborgargränsnitt som avses i 19 § och den tjänst genom vilken de riksomfattande informationssystemtjänsterna kan användas via internet och med mobila apparater med hjälp av telekommunikationsnät. Folkpensionsanstalten kan även ha hand om andra riksomfattande tjänster som anknyter till social- och hälsovårdens informationshantering enligt vad som särskilt föreskrivs om dem någon annanstans, samt sköta förvaringen av användningsloggregistren. Folkpensionsanstalten får vid behov meddela anvisningar om de tekniska konfigurationer och de definitioner för meddelandetrafiken som genomförandet av de ovannämnda riksomfattande informationssystemtjänsterna kräver.

Institutet för hälsa och välfärd ska definiera de datainnehåll och begreppsmodeller som genomförandet av de riksomfattande informationssystemtjänsterna kräver samt de datastrukturer som stöder verksamhetsprocesserna. Dessutom svarar institutet för kodtjänstens innehåll. Folkpensionsanstalten sköter det datatekniska genomförandet av kodtjänsten. Kodtjänsten omfattar alla de kodsystém som behövs vid behandlingen av klienthandlingar med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänsterna.

Befolkningsregistercentralen är certifikatutfärdare enligt lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och annan personal inom social- och hälsovården, tillhandahållare av social- och hälsovårdstjänster samt organisationer som deltar i tillhandahållandet av dessa tjänster, deras personal och datatekniska enheter. Befolkningsregistercentralen har rätt att för skötseln av dessa uppgifter av Tillstånds- och till-

synsverket för social- och hälsovården få den information som behövs för utfärdande och återkallande av certifikat, för certifikat, för det tekniska underlaget för certifikat och för sändande av certifikat ur centralregistret för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, som verket upprätthåller. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har på motsvarande sätt rätt att för skötseln av sina lagstadgade uppgifter av Befolkningsregistercentralen få information om de certifikat som centralen utfärdat på ovan nämnda grunder. Informationen kan överlämnas med hjälp av en teknisk anslutning.

Folkpensionsanstalten får inte ge en utomstående i uppdrag att behandla eller förvara socialvårdens personregister eller patientregister som har samband med tillhandahållandet av de riksomfattande informationssystemtjänsterna eller loggregister som hänförs till dem.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 18 december 2014

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

ANTTI RINNE

Omsorgsminister *Susanna Huovinen*

*Bilaga
Parallelltext*

2.

Lag

om ändring av 10 och 14 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007) 14 § 1 mom., 14 § 2 mom., 14 § 3 mom. och 14 § 5 mom., av dem 14 § 1 mom. sådant det lyder i lag 250/2014, 14 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1227/2010 och 14 § 3 mom. sådant det lyder i lag 981/2010, samt
fogas till 10 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), sådan den lyder i lag 1227/2010, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Utlämnande av patientuppgifter

Med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänsterna får, trots vad som föreskrivs i 1 mom., dessutom intyg och utlåtanden lämnas ut till den aktör utanför hälso- och sjukvården för vilken handlingen har upprättats. Övriga specificerade handlingar som bifogats till intyg och utlåtanden får lämnas ut tillsammans med intyget. Handlingarna lämnas ut med hjälp av den informationsförmedlings- och förfrågningservice som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna, förutsatt att patienten meddelar sitt informerade, specificerade samtycke. Den som tar emot ett samtycke ska anteckna en uppgift om det i den handling som ska lämnas ut. Institutet för hälsa och välfärd meddelar föreskrifter om vilka handlingar som får lämnas ut med hjälp av informationsförmedlings- och förfrågnings servicen.

14 §

Riksomfattande informationssystemtjänster

För tillhandahållarna av hälso- och sjukvårdstjänster sköter Folkpensionsanstalten en arkiveringstjänst för förvaringen och användningen av journalhandlingar samt som en del av tjänsten, för utlämnandet av journalhandlingar, en katalogtjänst och patientens informationshanteringstjänst. I arkiveringstjänsten får det utöver journalhandlingarna lagras även andra handlingar som anknyter till ordnandet av hälso- och sjukvården och till informationshanteringen. Folkpensionsanstalten sköter dessutom inom ramen för de riksomfattande informationssystemtjänsterna förvaringen av utlämningsloggregistren som en del av arkiveringstjänsten, det medborgargränssnitt som avses i 19 § och den tjänst genom vilken de riksomfattande informationssystemtjänsterna kan användas via internet och med mobila apparater med hjälp av telekommunikationsnät. Folkpensionsanstalten kan även ha hand om andra riksomfattande tjänster som anknyter till social- och hälsovårdens informationshantering enligt vad som särskilt föreskrivs om dem någon annanstans, samt sköta förvaringen av användningsloggregistren. Folkpensionsanstalten får vid behov meddela anvisningar om de tekniska konfigurationer och de definitioner för meddelandefrafiken som realiseringen av de ovannämnda riksomfattande informationssystemtjänsterna kräver.

Institutet för hälsa och välfärd ska definiera de datainnehåll och begreppsmodeller som realiseringen av de riksomfattande informationssystemtjänsterna kräver samt de datastrukturer som stöder verksamhetsprocesserna. Dessutom svarar institutet för kodtjänstens innehåll. Folkpensionsanstalten sköter den datatekniska realiseringen av kodtjänsten. Kodtjänsten omfattar alla de kodsystém som behövs vid behandlingen av journalhandlingar med hjälp av de riksomfattande informa-

14 §

Riksomfattande informationssystemtjänster

För tillhandahållarna av hälso- och sjukvårdstjänster sköter Folkpensionsanstalten en arkiveringstjänst för förvaringen och användningen av journalhandlingar samt som en del av tjänsten, för utlämnandet av journalhandlingar, en katalogtjänst och patientens informationshanteringstjänst. I arkiveringstjänsten får det utöver journalhandlingarna lagras även andra handlingar som anknyter till ordnandet av hälso- och sjukvården och till informationshanteringen. *För tillhandahållarna av socialvårdstjänster sköter Folkpensionsanstalten en arkiveringstjänst för förvaringen av klienthandlingar inom socialvården.* Folkpensionsanstalten sköter dessutom inom ramen för de riksomfattande informationssystemtjänsterna förvaringen av utlämningsloggregistren som en del av arkiveringstjänsten, det medborgargränssnitt som avses i 19 § och den tjänst genom vilken de riksomfattande informationssystemtjänsterna kan användas via internet och med mobila apparater med hjälp av telekommunikationsnät. Folkpensionsanstalten kan även ha hand om andra riksomfattande tjänster som anknyter till social- och hälsovårdens informationshantering enligt vad som särskilt föreskrivs om dem någon annanstans, samt sköta förvaringen av användningsloggregistren. Folkpensionsanstalten får vid behov meddela anvisningar om de tekniska konfigurationer och de definitioner för meddelandefrafiken som genomförandet av de ovannämnda riksomfattande informationssystemtjänsterna kräver.

Institutet för hälsa och välfärd ska definiera de datainnehåll och begreppsmodeller som genomförandet av de riksomfattande informationssystemtjänsterna kräver samt de datastrukturer som stöder verksamhetsprocesserna. Dessutom svarar institutet för kodtjänstens innehåll. Folkpensionsanstalten sköter det datatekniska genomförandet av kodtjänsten. Kodtjänsten omfattar alla de kodsystém som behövs vid behandlingen av *klienthandlingar* med hjälp av de riksomfattande informa-

tionssystemtjänsterna.

Befolkningsregistercentralen är certifikatutfärdare enligt lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och annan personal inom hälso- och sjukvården, tillhandahållare av hälso- och sjukvårdstjänster samt organisationer som deltar i tillhandahållandet av dessa tjänster, deras personal och datatekniska enheter. Befolkningsregistercentralen har rätt att för skötseln av dessa uppgifter av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få den information som behövs för utfärdande och återkallande av certifikat, för certifikat, för det tekniska underlaget för certifikat och för sändande av certifikat ur centralregistret för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som verket upprätthåller. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har på motsvarande sätt rätt att för skötseln av sina lagstadgade uppgifter av Befolkningsregistercentralen få information om de certifikat som centralen utfärdat på ovan nämnda grunder. Informationen kan överlämnas med hjälp av en teknisk anslutning.

Folkpensionsanstalten får inte ge en utomstående i uppdrag att behandla eller förvara patientregister som har samband med tillhandahållandet av de riksomfattande informationssystemtjänsterna eller loggregister som hänför sig till dem.

mationssystemtjänsterna.

Befolkningsregistercentralen är certifikatutfärdare enligt lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer för yrkesutbildade personer inom *social-* och hälsovården och annan personal inom social- och hälsovården, tillhandahållare av social- och hälsovårdstjänster samt organisationer som deltar i tillhandahållandet av dessa tjänster, deras personal och datatekniska enheter. Befolkningsregistercentralen har rätt att för skötseln av dessa uppgifter av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården få den information som behövs för utfärdande och återkallande av certifikat, för certifikat, för det tekniska underlaget för certifikat och för sändande av certifikat ur centralregistret för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, som verket upprätthåller. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har på motsvarande sätt rätt att för skötseln av sina lagstadgade uppgifter av Befolkningsregistercentralen få information om de certifikat som centralen utfärdat på ovan nämnda grunder. Informationen kan överlämnas med hjälp av en teknisk anslutning.

Folkpensionsanstalten får inte ge en utomstående i uppdrag att behandla eller förvara *socialvårdens personregister* eller patientregister som har samband med tillhandahållandet av de riksomfattande informationssystemtjänsterna eller loggregister som hänför sig till dem.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bilaga

Serviceuppgift inom socialvården	Förvaringstid
Adoptionsrådgivning	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse, men för avbrutna adoptionsärenden är förvaringstiden 40 år efter beslutet om att avbryta adoptionsrådgivningen. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Äldreservice	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Fastställande av faderskap	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse, men om klientskapet inte fortsätter efter behovsutredningen är förvaringstiden 30 år efter avslutad utredning.
Specialomsorger om utvecklingsstörda	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Hemservice	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död. Beslut, planer och klientrapporter för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Främjande av integration	Alla klienthandlingar förvaras varaktigt.
Socialt arbete i skolan (kuratorstjänster inom elevhälsan)	Alla handlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.

Fastställande av underhållsbidrag för barn	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Tryggande av vårdnad om barn och umgängesrätt	Alla klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Barnskydd	Barnskyddsanmälningar förvaras 30 år. Alla övriga klienthandlingar förvaras 120 år efter barnets födelse. Beslut, planer och klientrapporter förvaras varaktigt.
Stöd för närståendevård	Klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död. Beslut, planer och klientrapporter för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Medling i familjefrågor	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Fastställande av underhållsbidrag för make	Alla fastställda underhållsavtal förvaras varaktigt. Övriga klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad behandling av ärendet.
Missbrukarvård	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Verksamheten med socialombudsmän	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad behandling av ärendet.
Service enligt socialvårdslagen	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Social kreditgivning	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service.

Utkomststöd	Alla klienthandlingar förvaras 12 år efter avslutad service. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Stödjande av sysselsättningen för arbetslösa	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död.
Handikappservice	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.
Stödjande av sysselsättningen för personer med funktionsnedsättning	Alla klienthandlingar förvaras 30 år efter avslutad service eller 12 år efter klientens död. Alla klienthandlingar för dem som är födda den 8, 18 och 28 dagen i månaden förvaras varaktigt.